

A 1857
11.

BIBLIOTECA
ACADEMIEI R. S. ROMÂNIA
FILIALA CLUJ

NO. 295

IRENICUM IRENICORUM,
Seu
Reconciliatoris Christianorum hodiernorum.
NORMA TRIPLEX,
Sana omnium hominum Ratio, Scriptura Sacra,
et Traditiones.

Exemplo peculiari Theologico, eoque illustrissimo, et inde ab
Apostolorum ævo variè hucusque agitatò, ita ob oculos posi-
ta, ut si secundùm ejus fundamentales, infallibilesq; decisi-
ones procedatur, Controversia quavis, etiãsi gravissima, se-
liciter, breviter, et sine tumultu, Conciliorumq; convocatio
ullà, decidi; amissa aut ignorata hactenus veritas recuperari;
Adversarii item quilibet, vel pertinacissimi, juxta cum Conci-
liis hæreticis, judicari, convinci, et confundi, queant.

Omnia
Ad hodiernorum nonnullorum Veritatis et Pacis Universalis aman-
tium, Virorum, votum et sententiam. Qui vario rerum usu edo-
cti, in Irenicis suis rectè monuerunt, nullam Christianorum se-
ctam, nisi accedente aut interveniente aliarum omnium opè, et
auxiliò peregrinò consumari aut perfici in veritate posse.

Mat. 5. 9.

Beati pacifici: quoniam filii Dei vocabuntur.

Rom. 12. 18.

Quantum in vobis est, cum omnibus hominibus in pace viventes.

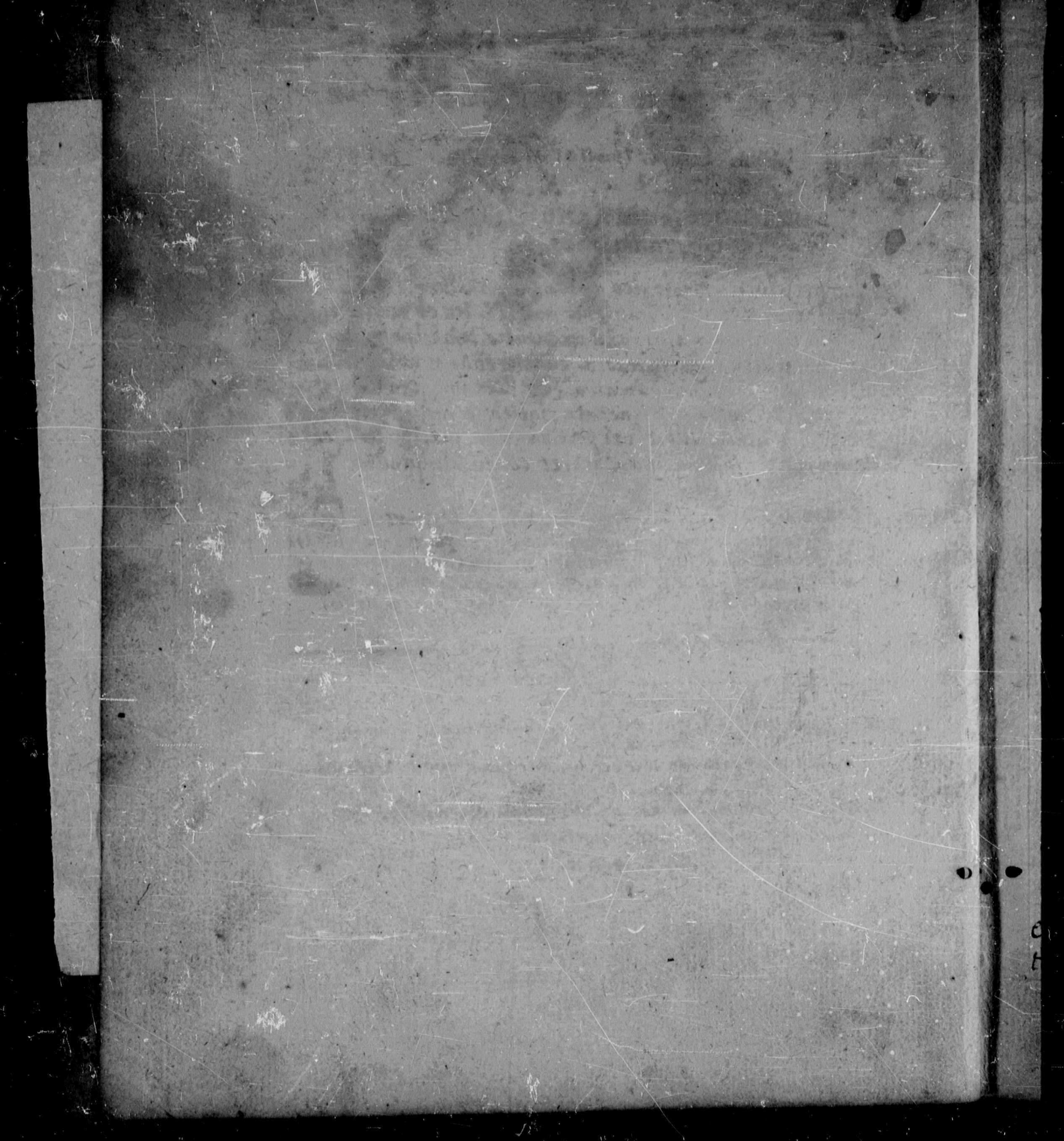
Rom. 14. 19.

Nempe igitur, quæ ad pacem faciunt sectemur, et quæ ad mutua edificatiõem.

Rom. 2. 8.

Rixosis, et veritati quidem non assentientibus obedientibus verò
injustitiis (exie) excarescentia

Jac. 3. 14. 15. 16.

PAPAE ROMANO
RELIGIOS^{et} PATRIARCHIS
CARDINALIBUS EPISCOPIS
TOTIQUE CLERO ROMANÆ
GRAECÆQUE ECCLESIAE

Hinc
LUTHERANAE, REFORMATAE,
REMONSTRANTICAE, MONARCHI-
ANAE (vulgo SOCINIANAE) MEN-
NONITICAEQUE ECCLESIAE
ANTIISTITUTIS,

Tum
PRINCIPIBUS ET MAGISTRAT-
IBUS CHRISTIANIS,
HORUMQUE SUBDITIS IN-
VARIAS SECTAS DIVISIS

Gratiam et Pacem à Deo Pacis Autore per Christum
Dominum, qui est Pax nostra, Amen!

Oblaturus Vobis Viri omnium Ordinum Eminentissimi
et Honoratissimi legendum, censendum, et quantum fieri po-
test fovendum hunc Librum, ignotus in conspectum vestrum
prodeco

prodeo, idque nē, vix rectē inspecta re, persona vobis negotium mox fa-
cescat. Novi in eo nihil fero, neque hæresin (si modo justum judiciū
ferre, et non secundū vultum tantū cum perversis Judæis Joān. 7.
24. judicare volueritis) sed antiquam, ex a qua omnes ferē deviaſtis,
Apostolorum veritatem et traditionem. Hæc si hæresis vobis vide-
bitur, malim ego tandem cum ipsis Apostolis esse hæreticus, quā
vobiscum Christianus. Sed meliora mihi de vobis mox polliceor,
postquam ipsimet ex ipso Libro cognoveritis, non tradi hic sive
Niciāni, sive aliorum ab antiqua Apostolica veritate aut traditi-
one abeuntium Conciliorum, inania, novaq; decreta, sed totius, et
inde ab ipsis Apostolis edoctæ propagatæque Antiquitatis unani-
mem consensum. Vos cum Patribus Vestris hætenus acerrimē
invicem et infestis animis ad cædes usque deſignastis, et ita ve-
ritatem nobis conciliare cogitastis. Sed frustra! Nam in vi-
olentos et sævos non ingreditur sapientia Sap. 1. 4. 1 Cor. 1. 26. sed
in parvulos et mansuetos Mat. xi. 25. 1 Cor. 1. 27. 28. 29. En igitur
sine ulla armorum vi (Deo ita volente) se Vobis pacifica nunc
iterum sistit veritas, et ut arma, odiq; penitus deponatis se-
riō jubet! Quid? Subjicere eidem Vos recusaretis? aut indigna
adhuc sive in Vos ipsos, sive in hunc Librum, veritatis, paciſque
Vestra Conciliatorem decernere pergeretis? An non verō hæc
ratione Vos ipsos non veritatis, sed pravitatis Judaicæ Chri-
stum veritatis Dei, charitatissque Doctorem tollere, nec tolerare
volentis Joān. 8. 40. 44. sectatores, filiosque esse apertē nunc te-
staremini ipsi? Abstine hoc a Vobis quā longissime! Cui qui
Vos omnes Christi oculos esse profitemini. Rem igitur nunc
expendite! Cæterum me quod concernit, nullum ego a Vobis
aliud commonstratarum Veriorum Traditionum præmium re-
quiro, quā ut mihi sive noto Vobis, sive ignoto bene precemi-
ni: quemadmodum ego pro Vobis omnib; Vestraq; omnium salu-
te Deum meum precibus sollicitare dum viro, non desinam.
Omnium Vestrum humilim; Servus

LECTORI SALUTEM!

Noli mirari, Lector, Titulum hujus Libri talia tibi promittere, quæ à multis retrò seculis, imò, ab ipso penè Apostolorum ævo, inanè ita fuere. Vana enim illa non esse, vel à doctissimorum Theologorum jam experti sunt, qui, antequam Scriptum hoc excuderetur, etiamsi quoque tui forte similes, et à sententia scripti alieniores, tunc adhuc fuerint, lecto tamen sive consimilis generis, sive hoc ipso quoque scripto, partim, repugnare illi amplius noluerunt, judicareque sive in hanc, sive in illam partem prorsus detrectarunt, adeoque à lectione ejus, (scilicet, cujus simile se postea lecta evolutaque, nondum vidisse ajebant,) protinus mitiores, quàm ante fuerant, effecti sunt, et tantum non in sententiam hanc, pro eo, qui ipsis inest, veritatis amore, jam propendent, aut pedibus eunt: partim verò, ejusmodi Scripta omnibus suis adversariis ora prorsus obstruere, ut respondere quoque nunquam possint, ingenuè, et contra seipso quasi, idque publicis editis scriptis, confessi sunt: partim denique, dum (quà hi textui fuere pertinaciâ,) se scriptis istis opponere conati sunt, ludibrium tantum, vel inter suos propterea passi sunt. Causam tam inspectorum insolentiumque prorsus successuum, si queris, Lector, ea nulla alia est, quàm, quod publice recepta, et legitima, hincq; unica tantum, disputandi, veritatem inveniendi, alioque convincendi, ratio, hic sanctè semper observetur, constanterque adhibeatur, neque (prout cum necessario mox accedente magnâ veritatis jacturâ, numerosoque contra, infinitarum vixarum et sectarum, temerè et sine fine se invicem damnantium, et consumentium, proventu, à plerisque Theologis hucusque factum est,) vel non attendatur, vel hic quidem, (NB) ubi sententiæ

nostræ

nostra favet, obrevertur, ibi verò ubi certissima præconcepta nostra
sententia, ruina inde metuitur, negligatur, rejiciaturque, adeoque
veritati, satis alioquin plana, nobisne se ad averruncandos errores
nostros ultro quasi offerenti, ingerenti, odiosius, aut quod offen-
sa hominum, indeque ortus contemptus, plus nimis, quemadmodum
olim Joan. xi. 48. et cap. xii. 43. metuantur, resistatur. Illam igitur
causam, veritatisque inveniendam rationem, hinc indubitato
unicèque veram et legitimam, quia ex propriis omnium disputanti-
um principijs, legitimisque Scripturarum interpretandi regulis de-
sumpta est, nequa vel laesum unquam ab eadem discedi, sine veri-
tatis, sive adhuc inveniendæ, sive jam inventæ, jacturâ potest,
prout deinde quoque patebit; tu lector, nunc mecum in exemplo
proposito attentius, et sine præjudicijs considera, et quæ in Ti-
tulo promissa sunt, re ipsâ præstari, præstare posse, post su-
perius allegatos Theologos mox ipsemet animadvertes. Nam
et Orbem quidem Catholicum propriâ suâ culpâ, et negligentia,
et quod amore veritatis destitutus fuerit, foedè circumven-
tum, inque potissimis suis Traditionibus et doctrinæ funda-
mentis, totiusque quasi Christianismi sui tesseris, extreme ex-
rantem, deprehendes: at quomodo tum hi, tum alij errores
corrigi debeant, fideique certitudo, unde pax Ecclesiastica tan-
dem non posset non sequi, obtineri queat, indicatum insimul, ex-
plicatumque, favente Deo, videbis. Ita vale, veritatique te,
si salvis esse cupis, regendum trade.

NB. Trenici rationes porrò explicate in addi-
to sub finem Collario videantur.

J R E.

Prim

Opponen
argtati

natur

Christ
prius
prater
duo d

Respon
donec

pro co
cis. (c
dum p
imagi
stiona

IREX ET IREX CORUM
 Exemplum infallibilis Doctrinae
 de
 C H R I S T O.

Primum, in ipsa questionis: Utrum Christus summus sit Deus? accurata ventilatione, secundum duo priora probationis, seu Normæ Reconciliatoris, Membra, Sanam scilicet omnium hominum Rationem, et S. Scripturam, Exercitationibus ostensum.

Primum probationis Membrum.

Opponens arguit. Quicumque est homo, patitur, moritur, resurgit, etc: is non est summus Deus. Atqui Chrs est homo, etc: Ergo.

Respondens ait: Distinguo inter humanam et divinam naturam, et concedo argumentum si de hñâ natura accipiat. Sana omnium hominum Ratio, per Scripturam S. illustrata, et secundum acquisitas aeternas suas diffinitas Regulas procedat solum Patrem Domini nostri Jesu Christi summum Deum esse dictat.

Opp. Petitur principium. Nam supponitur hic divina in Christo natura: de qua tamen nunc questio est: quæque propterea prius probari debisset, antequam adferri contra me potuisset. Et præterea, Major mea firma est per regulam de disparatis. Nam duo disparata de eodem dici subjecto impossibile est.

Resp. 1. Principium non peto. Nam distinctio in Thesi mea Respondentis est. Et integrum mihi est ex Thesi mea distinguere, donec ea prorsus evertatur.

Opp. Fundamentum tuum, de licite ex Thesi distinguendo pro communi regula neque a me recipitur, neque a Iudicibus Politicis. (scilicet, qui non secundum varias et miras aliquando, aut nondum probatas, hujus vel illius litigantis Hypotheses, Theses, et imaginationes sive persuasiones, sed tantum, secundum manifestiora, ex actis scilicet, et bene probatis concessisque, judicant.) At

2. IREXIT IREXIT CORVM EXEMPLVM

NB. Primum
specimen so-
lutionis re-
sponsum in
Oppositione
quam in Re-
sponsum.

At Regula mea de disparatis universalis est, et a te quoque recipitur.

Resp. Imò verò et tu meum approbas fundamentum. Nam si ar-
gumentum contra te formaretur, (ver. gr. contra animæ immortalita-
tem, ex eo quòd homo moriatur et pereat:) tu sanè ex Thesi tua, per
distinctionem diuersam in hinc partium corporis scilicet et animæ, responderes.

Opp. At non eò distinctionem tum adfero aut probò, quòd ex
Thesi sit desumpta, sed quòd manifestè vera sit: imò, si Adversa-
rius eo tempore nondum acquiescat, eandem etiam ipsi mox porro pro-
bare paratus sum. Id quod et tu jam facere debuisses, nec Thesin
tantum tuam crepare. Quæ tamen tantum abest, ut manifestè vera
sit, ut nulla quoque ratio probari possit: prout postea monstrabitur.

Resp. 2. Sed nec tua Regula prorsus Universalis est, quam in
naturalibus quidem et finitis concedere possem, ac non mox in my-
steriis, diuinisque seu infinitis, quorum ratio est infinita.

Opp. Regulam ergò meam in naturalibus et finitis, admit-
tis mecum et probas! adeoque cum me communi aliquo principio ni-
xum esse, jam fateris, agnoscere pariter cogoris, me solidius tecum
hactenus egisse, te verò infirmius, ut qui nullum adhuc commu-
ne principium contra me adduxeris. Deinceps, frustra et gratis ite-
rum ex Thesi tua supponis mysteria, et rationem infinitam: quæ tamen
cum principium apud me non sint, (nam ex utrinque concessis nos
disputare convenit,) eodem modo, quò prior tuæ distinctio, hic
nunc sunt rejicienda, donec tu mysteria Scripturæ contra rati-
onem esse clarissime probes, Christumque ejusmodi infinitam hic
habere rationem ostendas. Quod tamen te facturum esse minimè
credo: nisi fortè Christum simul, infinitè sese contra rationem
habere, adeoque infinitè absurdā essentiā prædictum esse, doce-
re velis: quandoquidem infinita ratio non protinus veram in
naturalibus et finitis rebus tollat absurditatem (ver. gr. ubi im-
possibile, esse dicitur, idem simul esse, et non esse, etc.) sed rem
tantum de qua sermo est, infinitè ardeat. ver. gr. ubi Deus
infinitè dicitur bonus, sapiens, etc. respectu creaturarum, quæ
finite sunt et dicuntur. Tertiò, facile quoque probari potest,

omne

Hic nunc
aqua hæret
Responden-
ti; distincti-
onem ex his
si approban-
ti.

omne i
non in
quam
que, C
et affi
sua m
set, si
quand
ter, co
surdur

Et qui

Aut h
lè: pr
hortu
mos a
te cor
doqui
ponu
rem f
2. D

surd
est.
absur

teat,
sunt
ris: q
dem
Conc
sunt

omne id, quod rationi adversum est, semper impossibile et falsum esse, non in naturalibus tantum, sed in Divinis quoque: cum alioquin, nunquam absurdum aliquod, sive id in naturalibus sit, sive in Divinis quoque, (ecce quibus etiam varia absurda à variis Hæreticis afficta sunt, et affinguntur, à Christo et Orthodoxis aliis propter absurditatem suam merito rejecta et damnata:) indubitatio falsum esse probati posset, si ullum absurdum rationique adversum, verum esse crederetur: quandoquidem tum semper ex Majori particulari, adeoque infirmius, concluderetur, et semper ab Adversario excipi posset, imputatum sibi absurdum, non inter absurda, sed inter vera esse referendum.

Resp. Hoc non dicendum tantum, sed solidè monstrandum est.

Et quid? Si apparet tantum hic sit Contradictio, non vera?

Opp. 1. Aut ita concludis: Aliqua absurda sunt falsa. Ergo et hoc. Aut hoc modò: Omnia absurda sunt falsa. Ergo et hoc. Si prius? Male: prout apparet. Sin posterius? Rectè. Hinc enim, verbi causa, in hortum quoque ingressurus, variis arboribus Consitum, etiam si et pomos adeste audiveris, non tamen mox propterea primam quamque à te inspectam arborem infallibiliter pomum esse dicere poteris: quandoquidem scilicet vel altera, vel tertia, à te demum inspecta arbor, pomus tantum esse posset: Contra verò rectissime, primam visam arborem pomum diceres, si omnes horti illius arbores pomos esse audivisses.

2. De apparente Contradictione mox etiam dicetur.

Resp. Atqui ego ita satis firmiter concludo: Omnia absurda in naturalibus sunt falsa. Ergo et hoc, quod in naturalibus est. Adcoque falsum est, me sine refectione omnium in universum absurdorum, nullum absurdum indubitatio falsum esse docere posse.

Opp. Ut hoc effugium tibi quoque adimam, quaero, unde pateat, omnia absurda in naturalibus esse falsa. Nam, si dixeris: quia sunt absurda in naturalibus: absurdus es, et nihil dicis. Sin dixeris: quia se mutuo perimunt in naturalibus: (quomodo quidem duo disparata, si in eodem statuuntur subiecto:) ita igitur concludis: Quaecunque se mutuo perimunt in naturalibus, ea sunt absurda, et stare simul non possunt. Quaero ergo ulterius:

Ob quod

Sana omni-
um hominū
Ratio per se
præcæd. &
illuminata,
et secundum
aquisitias
eternas qd
suas dispo-
tandi Regu-
las procedens,
solum Patrem
Domini nosse:
Jesu Christi
summum de-
um esse dicat.

4. IREX ET IREX CORUM EXEMPLUM

Sana omni-
um hominum
Ratio per Scri-
pturam S. il-
luminata, et
secundum a-
quifinas, et
ternas, su-
as disputan-
di regulas
procedens
solum Pa-
trium Domi-
ni nostri Je-
su Christi
Summum
Deum esse
dicat.

Ob quam rationem hæc sint absurda, an quia naturalia sunt? an
verò quia se mutuo perimunt? Non verò illud. Nam naturalia, qua-
tenus naturalia, sese non perimunt: alioquin sese semper perimerent
naturalia. Ergo hoc: scilicet, quod se mutuo perimant? Idque sim-
pliciter: et quod semper, et prorsus impossibile sit, ea, quæ se mutuo
perimunt, simul stare posse. Quocirca, immota nunc veritatis ma-
net hæc argumentatio: Quocumq; se perimunt, sive in naturalibus,
sive in divinis, ea, cum stare simul non possint, falsa sunt. Adeoq;
probatum quoque manet, omnia omnino absurda rationi, esse falsa,
sive ea statuuntur in naturalibus, sive in divinis.

Sed, ut porro quoque monstrém, Regulam meam de disparatis, com-
mune esse principium, etiam quod Divina concernit: an non ruipe quoq;
multa improba, quæ in divinis literaliter intelliguntur, et ea absurda:
tem pariant? verbi causa, Deum, qui Spiritus est, manum, pedes, ocy-
los, etc. habere? Christum esse vitem, lapidem, januam? Herodem esse
vulpem? etc. An non tu ipse Regulam hanc Theologicam tunc appro-
bas, Scripturam S. ita esse explicandam, ne absurda aliqua introducas?

Resp. Regulam hanc admitto in iis locis, qui non adeo sunt cla-
ri atque mei sunt: ex ubi sensus literalis non agne est necessarius?

Opp. Apparet ergo 1. te frustra hactenus id urxisse, Regu-
lam scilicet meam valere quidem in naturalibus, non verò in divinis.
Deinde, equis absurditatum patronus aliud dicet, quam quod à te
hic dicitur, nimirum: loca S. Scripturæ, à te citata, prorsus esse
clara, imò clarissima: sensumque literalem penitus esse necessariū?
(E.g. Anthropomorphita; Deum, eo quod passim ei in Scripturis
humana tribuantur membra, nimirum, oculi, manus, pedes, etc.
humana formā introducentes, præditumq; esse credentes?) Et quo-
modo hi nunc à te ulla ratione refutari poterunt? Quomodo Be-
za? qui cum Calvino paria faciens, in Tractatu de re Sacramen-
taria, quæst. 9. prout à Becano, Manual. pag. 609. et 610. alle-
gatur, ita scribit: Fatemur, incomprehensibile esse mysterium
Dei, quò fit, ut quod est, et manet in coelis, et non alibi, verè com-
municatur nobis, qui in terra sumus, et non alibi. (Quem pro-
inde.

Hic nunc 2.
frustra à
Respondente
negatum es-
set apparet.
Regulam de
disparatis
in divinis
quoq; valere.

inde r
et inge
sor se
Que e
pus G
ctum
quam,
senten
nem in
gato
le sit
ipsa ra
veram
haver
tradit
bullam
anima

I
tua e
satis
ut in
possib
lò an
nem e
et sp
abun
vel s
et al
s Joa
Rom.
tabili

inde refutaturus. Becanus ita loquitur: Hic iterum vides morem et ingenium Hæreticorum. Cum in aperta Contradictione deprehensi se vident, non Contradictionem, sed mysterium interpretantur. Quæ enim potuit manifestior esse contradictio, quam afferere, corpus Christi nusquam esse nisi in coelo; et corpus Christi conjunctum esse cum Symbolo panis in Eucharistia? etc.) Quomodo, inquam, Beza refutari ulla ratione poterit? quandoquidem suam quoque Sententiam pro mysterio vendidet? apparentem, tantum Contradictionem in Sententia sua esse contendat? Quam tamen tu, cum modo allegato Becano, manifestam et veram esse sentis? eò, quòd impossibile sit prorsus, idem, eadem ratione, simul et esse, et non esse? Quæ ipsa ratio nunc et tuam Contradictionem, non apparentem tantum, sed veram et manifestam esse arguit: (Eodem scilicet modò, quo Danhawerus in Idea boni Interpre. pag. 93. propterea absurdum et Contradictorium esse statuit, dicere in sensu literali: hominem esse bullam: quod scilicet hac ratione homo, et non animatus, et tamen animatus, esse credatur.) Christum scilicet et non infinitum esse, et tamen infinitum esse.

Secundum probationis Membrum.

Negue est, quod tandem dicas: Sententiam tuam in Thesi tua ex Scripturis esse probatam. Nam id ipsum hucusque nunc satis est ostensum, impossibile esse, ut tua Sententia sit vera, aut ut in Scripturis doceatur. Et non minus hoc probatum est impossibile, quam si quis ex Scripturis probari posse speraret, paulò ante allegatam Bezæ aut Calvinii Sententiam et Contradictionem esse veram; aut Deum posse mori, et peccare, posseque simul et spiritum esse, et humana membra habere. etc. Ut tamen ex abundanti, infirmitas quoque rationum theses tue. (petitarum, vel 1. ex eo, quòd Christus in Scripturis Deus dicatur, imò, et alicubi, Deus Verus, et Jehova, dici videatur, ut: Jer. 23. 5. 1 Ioan. 5. 20. etc. Vel 2. quòd ei tribuatur descriptio Dei, ut: Rom. 9. 5. Vel 3. quòd ei attributa Divina tribuantur, ut: immutabilitas, seu duratio Heb. 13. 8. Aternitas Esa. 9. 6. Mich. 5. 2.

Sana omni-
um hominum
Ratio per Scri-
pturam S.
illuminata,
et secundum
æquissimas
eternasque
suas dispu-
tandi Regu-
las procedens,
solum Patre
Dni. n. Jesu
Xpi. Summum
Deum esse dicent.

Hic nunc d.
hæret Respon-
dens Contradi-
ctionem suam
apparentem
tantum nomi-
nans, cum tñ
vera sit et
manifesta.

Omnis

6. FRETOR FRETORVM EXEMPLVM

Scriptura
S. rationali-
biliter, et se-
cundum ve-
ras rece-
ptas, in ex-
premi
Regulas ut
superata, so-
lum Patrem
Domini No-
stri Jesu
Christi sum-
mum Deum
esse evincit.

Omniscientia Joan. 21. 17. Omnipotentia Apo. 1. 5. Phil. 3. 21. vel 4.
Opera Divina, ut: Creatio et conservatio mundi Joan. 1. 3. Col. 1. 16.
Resurrectio mortuorum, Joan. 5. 21. 26. miracula alia omnia Joan.
10. 36. 37. et s. demum, cultus Divinus Joan. 5. 21. 22. 23.] mon-
stratur, age, hunc syllogismum ei per retorsionem nunc opponamus:

Quicumque Deus quidem dicitur (prout tu in Thesi tua, mo-
do citata, probas,) ita tamen, ut verus homo sit, Deumque supra se, vel
eo ipso dum Deus dicitur, habere dicatur, quem et se majorem es-
se expressè ipsemet profiteatur, et à quo omnia sua habeat, cum à
seipso nihil habeat, aut possit; quicumque duret quidem, sed à cer-
to tantum et definito tempore; quicumque homo existens, Pater
quidem aternitatis aut seculorum dicitur (prout tu itidem in
Thesi tua urges et probas) sed non, vel aternus, vel ab aeterno
esse, imò non sine principio esse, dicitur; quicumque, porro omni-
scius quidem dicitur, ita tamen, ut diem ultimum sese ignorare
disertè profiteatur; quicumque omnia quidem potest, sed per Patrem
tantum; quicumque Creatio quidem tribuitur, sed nova, idque, ut
causae tantum secundae aut mediae, nunquam verò ut primae; et
quicumque demum cultu quidem Divino affici debet, ita tamen, ut
Mediator tantum et legatus Patris, etc. is Deus Summus nulla
ratione esse potest. Ratio est: quandoquidem, summum Deum
supra se Deum habere; aut ab alio accipere quicquam, imò omnia;
et nonnulla ignorare quoque, quae alius sciat; esseque causam
tantum secundariam, non primam, etc. Contradictoria sunt.

Sed verum est prius: partim ex ante dictis, (nimirum,
quod de disparato hoc; scilicet homine Christo, disparatum al-
terum, scilicet Deus Summus, predicari simul nequeat,) partim
ex clarissimis Scripturae S. Testimoniis. Christus enim Deus
quidem dicitur, sed ita, ut Deum supra se habere dicatur: Pal.
45. cum Heb. 1. 5. 9. Joan. 20. 17. 1 Cor. xi. 3. Christus Patrem
se majorem esse, expressè faterur Joan. 14. 28. Christus omnia
à Patre habet, et sine eo nihil potest, Joan. 5. 19. 26. 30. Christus

à certo

à certo
8. praed
porib
2. Joa
creatur
princip
9. Chr
scius
per qu
30. Ca
et pra
Col. 1.
tur, se

sto na
stra t
partim
fungi
seos t
teris
citerq
tua ja
ta no
Deus
ubi se
tur;
asere
nam e
tus s
et att
oppor
esse.
eluce

à certo tantum ex definito tempore, nimirum, ab Heri, dicitur Heb. 13.
8. præcognitus; alioquin ante jactum mundi fundamentum, seu à tem-
poribus antiquis, aut diebus æternitatis 1 Pet. 1. 20. Ioan. 17. 5. Mich. 5.
2. Ioan. 8. 58. Christus principium opificii Dei, et primogenitus omnis
creatura. Et, adeoque à Patre omnia habet, habetque essentia sua
principium, nec ab æterno est Apoc. 3. 14. Col. 1. 15. Deut. 18. 15. Jer. 30.
9. Christus, ut Filius Dei, ignorat diem iudicii, adeoque Summe omni-
scius non est Mar. 13. 32. Christus omnia potest, sed per Patrem,
per quem et ipsemet vivit, et mortuos alios suscitatur Ioan. 5. 19. 20. 26.
30. Cap. 6. 57. Cap. xi. 41. Christo tribuitur quidem Creatio, sed nova;
et præterea, ut causæ mediæ tantum, non ut primæ Eph. 1. 10. et 3. 9.
Col. 1. 16. 20. Ioan. 1. 3. Christus demum, Cultu Divino affici jube-
tur, sed ut Mediator, Legatus et Servus Joh. 5. 23. Phil. 2. 10. 11. Jer. 30. 9.

Ergo et posterius verum est.

Et etiamsi nunc denuò distinctione tua (de diversis in Chri-
sto naturis,) uti, et ita ad argumentum hoc respondere velles, fru-
stra tamen id nunc prorsus esset, et à nã deo vcos id faceres; idque
partim, quod tuum nunc amplius non sit Respondentis munere
fungi, et distinguere; sed Thesin tuam probare, seu, rationes The-
seos tuæ, per distinctiones aut limitationes varias Scripturæ Ve-
teris Novique Testamenti nunc infirmatas, confirmare. Simpli-
citerque veras esse ostendere; partim verò, quod distinctio illa
tua jam ante solidè sit confutata; partim denique, quod ad mul-
ta non quadret. Verbi gratiã: ad id, ubi Christus cõ ipso, dum
Deus dictus est, Deum tamen supra se habere, dici asserebatur;
ubi se, Filium Dei, diem ultimi iudicii ignorare, ipsemet profiteba-
tur; et, ubi à Patre omnia habere, quæcunque haberet, ex esset,
asserebatur. Huc enim jam non faceret, distinguere inter huma-
nam et Divinam naturam: cum de toto Christo, quantus quan-
tus sit, illa omnia dicantur. Hoc etenim probè hic observandum
et attendendum est, argumentum modo formatum, Thesis tuæ
oppositum, ex abundanti tantum, et majoris claritatis ergo,
esse propositum, ut scilicet cõ clariùs infirmitas Theseos tuæ
elucesceret. Cum alioquin fundamenta thesios tuæ, vel sequente
tanx

Scriptura S.
rationabiliter
et secundum ve-
ras receptas
interpretandi
Regulas usur-
pata, solus Pa-
ter Omnis viri
Jesu Christi
summum Deum
esse evincit.

Hic nunc 4.
distinctio Re-
spondentis
vana esse
monstratur.

IRENEI IRENICORUM EXEMPLUM etc.

Scripturam
S. rationabi-
liter, et secun-
dum veras,
receptasque
interpretati-
onis Regu-
las, usurpa-
ta, solū Pa-
trem Domini
nostri Jesu
Christi Num-
mum Deum
esse evincat.

tantum syllogismo examinari, restringi et refutari potuissent: Quicumque
Deus quidem dicitur, ita tamen, ut homo sit; Deum supra se, dum Deus
dicitur, habeat, quem et se majorem esse ipsemet expressè profiteatur, ex
de eo non necessariò sequitur, quod Deus summus sit. Ratio est in
promptu, ut antè: quandoquidem, summum esse Deum, summoque
Deo subesse, aut eo minorem esse, contradictoria sint.

Hinc ergò nunc satis superque apparet, in Thei Responden-
tis id, quod probandum fuerat, (nimirum, Christum summum esse
Deum,) infirmè nimis fuisse probatum; quandoquid omnia ea, quæ
de Christo probata sunt, ei, tanquam homini, competere possint. Et si
quicquam Respondens adhuc agere velit, necesse habet probare, 1. duo contra-
dictoria posse simul esse vera. 2. Christum kat' êxoxh et secundum
excellentiā, in Scripturis dici Deum, quemadmodum alioquin ipse Pa-
ter, summus esse, Deus dicitur. Hæc verò cum in æternum probari ne-
queant, sequitur, Respondentem hic prorsus nunc deficere, inque dispu-
tatoria hac palæstra succumbere: veritate interim (quam et pri-
mos Apostolorum Successores, universamque primorum suorum, imò
trium fere seculorum, Ecclesiam Christianam, tanquam ab ipsis
met Apostolis profectam et traditam doctrinam, illibatè servasse,
credidisse, publicè docuisse, mox itidem contra vanam multorum,
rem ignorantium, persuasionem, clarissè probatè lucem felicè aspiciente.

NB. Tertium probationis membrum, ex Traditione de-
sumptum, hic initio additum non erat, tum, ne historia, dulcedi-
ne sui mentem fortè maturius, quàm par esset, à recta rationum
hucusque datarum consideratione et penetratione, avocaret, adeoque
vim earum obfuscaret aut obtunderet; tum, ne scriptum istud
nimium exeresceret, ingratiusque redderetur. Nunc verò, ne
quicquam desit, hic per typos demum annexum est, peculiari
tamen Titulo, rem reig. usum breviter indicante, à prioribus
membris sejunctum.

ORBIS CATHOLICUS in potissimis suis
TRADITIONIBUS de fide primorum
Christianorum EXTREMÈ ERRANS:

Adeoq[ue] primariâ totius Christianismi sui de Deo et Chri-
sto doctrinâ, nunc cum Traditionibus illis amissâ, fal-
sitasque manifestè convictâ, Religionis suæ, hactenus,
velut ob singularem antiquitatem et infallibilitatem ni-
mîum superbientis, conscientisq[ue] aliorum dominan-
tis, gravissimam ruinam, censuram, et diminutio-
nem, sentiens:

Per

Tertium probationis, Normæ Re-
conciliatoris, M e m b r u m
TRADITIONES scilicet,

Seu

VERA primæ Antiquitatis, fideique primorum
Christianorum M O X V M E N T A:

Ad dudum amissam veritatem, pacemq[ue] Ecclesia post-
liminio restituendam, ORBI CHRISTIANO
clarius, quam unquam antehac, ob oculos posita.

2 Cor. 13.

Non possumus quicquam adversus veritatem, sed pro veritate.

2 Tim. 3. 8. 9.

Obsistunt veritati homines (NB) mente corrupti, rejectanci
circa fidem. Sed non procedent amplius: nam amentia
istorum evidens exit omnibus.

OR=

10. *IRENEUS IRENECORUM EXEMPLUM*
Annectenda precedentibus, tanquam Tertium
probationis Membrum.

Traditiones
 Veterum
 nonnullor
 de Christi
 cum Patre
 aequalitate
 falso ab Apo-
 stoli profe-
 ete esse di-
 cuntur: quam
 dogmatis Hi-
 storia Eccl-
 siastica, ver-
 edq; Traditi-
 ones contra-
 rium refu-
 tur.

Ne quoque Traditiones Veterum (ad quas nonnulli, ubi a verita-
 te vieti sunt, inque Scripturis nihil amplius presidii reperiunt, confugere
 solent,) ulli homini amplius impugnant, ac si sententia de aequalitate Chri-
 sti cum Patre, quae tamen, ut hactenus patuit, nec per sanam ratio-
 nem, nec per Scripturas, probari potest, ab Apostolis sit profecta, ali-
 isque per manus tradita: age ostendamus, tantum abesse, ut haec Ve-
 terum nonnullorum Traditiones verae sint, ut potius contrarium ex
 Historia Ecclesiastica elucescat, nimirum, ad ducentos et amplius
 à nato Christo annos, nè unum ex omnibus veteribus Ecclesiasticis
 Scriptoribus, quorum quidem Scripta genuina habentur, reperi, qui
 non Christum et avo et dignitate, et potentia minorem esse Patre
 crediderit, docueritque. Id vero ob hanc causam eo promptius
 nunc exequemur, quòd omnes penè Historiae Ecclesiasticae Scripto-
 res hic, sive per incuriam aut inscitiam, sive quòd sententia sua ru-
 inam inde metuerent, dormitarent, et praeter unum forte, Petavium Ge-
 suitam (de quo postea: quippe ob singularem hanc suam ingemita-
 tem, publicam laudem meretur,) ultius hoc tangere, veritatemq; in-
 lucem proferre, detrectarent, neglexerint. Sed et eo hoc ipsi nunc
 explicabimus fine, ut, ubi homines nec in ratione sana, nec in Scri-
 pturis, nec semum in Traditionibus, ullum sententiae suae reperiunt
 fundamentum, data de o laude, errorem suum tandem aliquando
 agnoscere incipiant, et falsitate ejurata, cum pridem deserta verita-
 te in gratiam redeant.

Et principio
 capir quide
 mox post
 Apostolorum
 obitum pra-
 va aliqua
 Apostolica
 de Christo
 doctrina
 mutatio.

Et principio quidem verisimile esse videtur, post obitum Apo-
 stolorum, prout Egesippus apud Eusebium lib. 4. hist. Eccl. c. 22. docet,
 Christianos aliquos, ac Pseudo-Christos, Pseudo-Prophetas, et Pseudo-A-
 postolos, ex septem illis haeresibus in populo Christiano, quas ibidem
 citatus Egesippus recenset, quorumq; antesignanum et principium
 Simonem Magum Samaritanum (adeoque à Commixtione veri
 Dei cum Deastris, et idolis in cultu suo religioso Samaritico non
 abhorrentem) facit, descendentes, confectis perversissimis (NB ipsi
 Egesippi verba) contra Deum et Christum doctrinis, unitatem Ec-

clesia

clesia
mox a
gener
Mage
semi
fertu
quib
gè a
nega
pecca
qui
deri
figu
cum
passe
sua
sione
mat
cere
Cogn
gen
hae
scrip
te m
hem
nis
no

om
pul
br

clesiae primitus divisisse, adeoque (ut ex Simonis Magi doctrinā Origo mu-
 mox apparebit) sanam de Deo, et Christo doctrinam, conficta nova ^{taga Apo-}
 generatione, novus Christo introducto corrupisse. De Simone n. ^{stolica de} Christo
 Mago, seu Hæreticorum omnium Patriarcha, et qui impietatis sue doctrinæ
 semina mox et Roma sparsisse, ibidemq; statuā honoratus esse
 fertur, omnes ad unum Historiæ Ecclesiasticæ Scriptores, (cum
 quibus et Lucas Act. 8. 9. 10. 11. conferri pōt, seu qui ab illis non lon-
 ge abit) testantur, eum primum Christomachum fuisse, id est,
 negasse, Jesum esse Christum et Redemptorem, seu talem, qui pro
 peccatis mortuus sit; contra verò asseruisse, se unum ex Filiis esse,
 qui inter Judæos apparuerit, et Patrem, qui in Samaria descen-
 derit, et Spiritum Sanctum, qui in Gentibus adventaverit; se trans-
 figuratum descendisse, et in hominib; quidem ut hñem apparuisse,
 cum non esset homo, et passum in Judæa putatum, cum non esset
 passus; se esse infinitam potentiam, et Selenem primam esse mentis
 sive conceptionem (nam secundam, Vocem et mentis comprehen-
 sionem appellavit, et tertiam Rationem seu cogitationem vocavit.)
 matremq; omnium, per quam initio mente conceperit Angelos fa-
 cere et Archangelos. Hanc enim Ennoeam exsilientem ex se,
 cognoscentem quæ vult Pater ejus, digredi dixit ad inferiora et
 generare Angelos, et Potestates, à quibus mundus sit factus. Et
 hæc ex Irenæo l. 1. c. 20. Theodoro, hæret. fabul. l. 1. aliisq; de-
 scripta Simonis Magi deliria, figmenta et portenta, cum acceden-
 te mox (Erinthe expositioe, de qua paulo post dicetur quod, nisi ve-
 hementer fallor, prima lineamenta exrudimenta Orphæi (Simonis
 Ethnici, et Pausaniæ teste, Magi quoque,) versuum, à Justino
 Martyre in Exhort. ad Græcos citatorum; quique ita habent:

Vocem juxto Patris, primum quam condidit ore,

Constitio ipse suo mundum cum conderet omnem:)

omniñō fuisse videntur; quos in postor aliquis, Simonis Magi Disci-
 pulus, sub Orphæi nomine, seu cui, teste Suidâ, ob nominis cele-
 britatem antiquis temporib; permulta aliorum auctor scripta, tanquā
 ejus

12. IREXCO IREXCORVM EXEMPLVM

Origo mu-
 tate Apo-
 stolicæ de
 Christo do-
 ctina.

ejus genuina, ut ita majorem nanciscerentur auctoritatem, tribuebantur,
 inter Christianos primum sparsisse videtur, quosque deinde Justinus
 tanquam ex Mosis doctrina ab Orpheo haustos, sibi et alius sacros
 fecit. Nam ubi versus illos citat Justinus, Poetas illos antiquos et
 Philosophos, Orpheum scilicet, Homerum, Pythagoram, Plato-
 nem &c. Mose Libris adjunctos, postea eis, quæ antehac falsi de
 diis censerant, contraria docuisse, ait: proque exemplo mox sub-
 jiciens Orpheum, hunc Divinis Mose aliorumque prophetis aliqua
 ex parte in Aegypto operam navantem, intellexisse, putat, Verbo
 dei omnem factam esse Creaturam: Et propterea eundem Or-
 pheum, verbis prioris versus posteriorum addidisse versum, ait.
 (scilicet, ut constaret, de tali se voce seu verbo, primum à Patre
 condito, locutum fuisse, per quod Mundus deinde sit conditus.)
 Hic igitur Simonianorum artibus et deliriis circumventus Justi-
 nus, Orpheique dictis versibus, (haud disitente Petavio Lib. 1. de Trin.
 C. 5. § 10.) juxta cum aliis, nixus, sententiam suam de Christi, seu
 Mentis, Vocis, et Rationis, Patris, (NB) ante Mundum conditum
 generatione ex Patre, ut Mundus per eum conderetur, utq; ad ho-
 mines descenderet, tandemq; homo quoque fieret, proposuit. (Confer-
 rat enim qui voluerit, utramque sententiam, et mecum, si animus
 non laevus fuerit, sentiet. Imò si causæ quoque alia, quæ scilicet
 Justinum, aliosque ejus sequaces, ad ejusmodi sententiam recipien-
 dam permoverint, hic addantur, nimirum; Platonicæ Philosophicæ
 cognitio et amor; (nam uni Philosophicæ hæc à Scripturis Divinis
 Justiniani aberrationes adscribi haud debere, quemadmodum forte
 nonnullis videri posset, et præterea, Platonem quoque ipsum mini-
 me à Mose talia accepisse, quemadmodum ipsi Justiniano hoc quidem
 placet, is protinus sentiet, qui tum duarum in Christo natu-
 rarum, aliorumque his similium excogitationum, multo commodi-
 us, et certius Hæretico alicui, et Christi fide imbuto, Simonia-
 no Cerinthianoque, quam Platoni, homini prorsus gentili, quique an-
 Christus futurus esset, et quis quantusque ille tandem futurus esset,
 prorsus adhuc ignorabat, imputari; tum Platonis quoque sententiam
 de uno summo ineffabili, ab summam Majestatem invisibili, immu-
 tabilique Deo, virtutibusque Angelis seu genibus, Dæmonibus et diis,
 ex

ex illo summo DEO, ceu radio ex sole emanantibus et productis, et non:
 nunquam in terra sub nomine Spirituum, imò Filii et Verbi obpre:
 stantiam inter Spiritus alios, voluntatisq; summi DEI et Patris,
 annunciationem, tunc ita dicti, apparentibus et conspectis; sine
 Mosaicorum aut Prophetarum Librorum ope, imò, antequam Mo:
 ses ipse vixerit aut scripserit, solo rationis suasu, et ductu inve:
 niri, proponi, et urgeri potuisse, novit: Gentilismi, plurimumq; Deorū
 non prorsus oblitterata memoria, hominesq; præstantes mox in nu:
 merum Deorum reponendi consuetudo, et quæque, qui hoc tantum
 sit, colendi Religio et horror, etc. res confecta erit: et origo sen:
 tentiæ de nova Christi productione, novæque adeo Christo,
 patet. Imprimis si et hoc hic adhuc observetur, quod Corinthi,
 supra dictam Simonis Magi sententiæ, mox verisimiliorem
 et vendibiliorem fecerit: Regens quidem itidem, prout Irenæus
 annotat lib. 1. adv. hæc. c. 25. Jesum esse Christum, at Christum
 tantum Dei Filium, formâ demum Columbae, in Jesum bapti:
 zatum, ab ea principalitate, quæ est supra omnia, descendisse,
 virtutesq; perfecisse, ac instante passione iterum à Jesu in Ge:
 los ad Patrem revolasse, asserens, et hinc, distinctionem divi:
nae in Christo Naturæ, seu personæ ab humana, at nimis erat:
sam, separationemq; facientem, primus apertè introducens, et
communiens; adeoque et aquæ crassam Monarchia quoq; adhuc
soli Patri tributa, personarum in divinis distinctionem seu Tri:
nitatem, postquam Simon Magus, Præceatorum, Patripassianorū,
et Sabellianorum Patens, Unitatem personarum supersticiosè,
et ad earum confusionem usque, urxisset, primus sine dubio ex:
cogitans, pomumque exidol Christianis proponens: adeo ut hæc
Corinthi sententia et doctrina, cum priore illa Simonis Ma:
gi aptè commixta, et ea, quæ sine distinctione personarum
à Simone unita fuerant, leviter juxta personas, aut naturas se:
parans et distinguens, multò sanè clariùs, quàm à solo Simo:
ne factum fuerat, tres coæuales et coeternas in una essentia per:
sonas, aut duas in Christo naturas, quemadmodum præ Iusti:
no Martyre primùm adumbrata sunt, subsequentibus tempori:
bus clariùs exprimendæ et proponendæ, nunc ponat. statuatque.

Origo mu:
 tata Apo:
 stolica de
 Christo
 doctrinae.

Hæc

IRENEI IRENEORUM EXEMPLUM

Mutatio tñ
hæc nemo
uqz ad equa-
litate Chri-
sti cum Patre
inter Chri-
stianos ve-
ros proces-
sit: quin i-
mò omnes
adhuc Ecclē
doctores in-
tra ducentos
tos a nato
Chro annos,
soli Patre
summam dei-
tatem ad-
scripsere.

Catalogus
Ecclēsiæ
doctores de
fide primorū
duorum
seculorum
indubitata
testantur.

Hæc, inquam, omnia, quæ de sana doctrina post Apostolorum tempora corruptione, novæ Christi introductione, hucusqz dicta et allegata sunt, verisimilia quidem esse videntur: nihilominus tamen nunquam concesserim, Satanam, quicquid etiam aliàs in professione Christiana innovare, immutare, pervertere, et corrumpere, molitus sit, eò rem unquam decessisse, ut illi Christianismi professor, Ecclesiæ, Doctores, quocunque etiam modo seducti, intra primos ducentos et quod excurrat, à nato Christo annos, Christi Patre Equalem Statuerint: quin imò omnes et singuli, Patre debitam præ Christo prerogativam, summamqz Imper Deitatem, adscripsere. Quod ut jam clarissimo constet, et cuius pateat, enumerabimus primò omnes Ecclesiæ Doctores, quotquot inde ab Apostolis ad ducentos circiter annos, scriptis suis clari extiterunt, quorum scripta ad nos vel integra, vel imperfecta pervenerunt: ut enumeratis omnibus, nè suspitio quidem sit amplius, fore fortè aliquos, qui ab his directum vel senserint vel docuerint. Deinde, singulorum ita enumeratorum sententias et doctrinas, ex indubitatis aut receptis ipsorum scriptis producemus et proferemus: scopo, quem nobis præfiximus, hæc ratione plenissime satisfacturi, fidemqz nostram datam fidelissime exsoluendi.

Catalogus igitur omnium Ecclesiæ Doctorum, inde ab Apostolorum temporibus ad integros usque ducentos annos, quorum scripta adhuc extant, quosqz vel Petavius ipse pro Trinitate sua Trinitatis asserenda allegat, hic est: I. Hermas, seu Pastor dictus. II. Clemens Romanus. III. Ignatius. IV. Polyarpus. V. Justinus Martyr. VI. Athenagoras. VII. Theophilus. VIII. Tatianus. IX. Irenæus. X. Tertullianus. Hi, inquam, decem soli supersunt, qui de fide primorum duorum seculorum, indubitata testari possunt. Nam quæ sub Dionysii Areopagite nomine circumferuntur, ea nec ipse Petavius allegat, imò lib. 1. de Trinit. c. 3. § 3. prout propria ejus verba in Justino deinde allegabuntur, vel eo quoque nomine ab ipso prorsus rejici videntur, quò Bellarminus lib. de Script. Ecclē. librum Justiniano attributum (Expositionem fidei, dictum,) cum supposititiis aliis rejecerat, quod scilicet inibi de Trinitatis, Incarnationisqz

mythe

INFALLIBILIS DOCTRINAE. 15.

mysteriis multo apertius et distinctius disserratur, quam Peripatetici ejus seculi facere soleant. Ob quam causam Petavius sine dubio nec supposititium Martialem, à nobis similiter omis- sum, allegare audeat. Quamquam et altera adhuc sit ratio, scilicet, quod Veteres tam hujus quam illius, nunquam, et nusquam memine- rint. Et etiamsi demum Veteres unius adhuc à Petavio allegati, Aristidis scilicet, fecerint mentionem, frustra tamen à Petavio huc citatur, quandoquidem nil præter nomen Aristidis nunc su- persit, et Martyrologiorum quidem testimonium de titulo scrip- ti Aristidis, (quod scilicet Christus Jesus solus esset Deus) nil adhuc probet; eo, quod verè dici possit, Christum Jesum so- lum esse Deum, scilicet à Deo factum et constitutum. Quæ sine dubio Aristidis, quemadmodum omnium istius temporis Christi- anorum, prout mox probabitur, sententia fuit. Et id nunc taceam, testimonium illud Martyrologiorum recentius, adeoq; incertius esse, quam ut fidem mereri possit: Petavio quoq; ipso, his suis verbis: Si Christum solum esse Deum probavit Aristi- des, etc. fidem eorum suspectam esse innuente. Nunc igitur qua singulorum, modò enumeratorum Ecclesiarum Patrum, de Pa- tre Dñi N. Jesu Xpi fuerit sententia, confessio et doctrina ordine videamus.

Solus Pa-
ter summo
Deus, scilicet
cunctarum
primorum
seculorum
Christia-
nos.

I. Liber Pastoris seu Hermæ, qui circa Annum Christi Primus
800m vixisse creditur, ipso quoque Petavio, in Prefat. Tom. Scripto-
II. de Trinit. c. 2. § 6. citante, ita dicit: Credo, quoniam rum Chri-
unus est Deus, (Pater scilicet, Nam de Filio nunquam ita, aposte-
seus simplex aliter loquitur: prout audiemus.) qui omnia Patrem
constituit, et fecit, ut essent omnia, omnium capax, et qui à Filio ma-
nemine capitur. Hac verò de Patre tantum dicit, non item jorantur.
de Filio, adeo clarum est, ut nec Petavius id tandem diffitea-
tur, et proinde ex aliis hujus Autoris verbis, transitionem su-
am eligeret conetur. At exim: Sed etsi unus ille Deus de Pa-
tre solo intelligatur, ceterarum personarum fit in eodem
libro mentio: (Bene! perge!) nec aliter, quàm ut veri Dei et
summi. (Hac verò falsissima sunt: prout postea monstrabitur.)
Auct:

16. IRENEI IRENECORUM EXEMPLUM

Solus Pater
Summus,
Deus, se-
cundum
primorum
seculorum
Christianos.

Audiamus verò hic tuam probationem. Inquis ergò porro:) Ete-
nim in lib. 3. Similitudine 5. cum interrogasset Hermas, quare Fi-
lius Dei in similitudine hac servili loco ponitur? respondet Pa-
stor: In servili conditione non ponitur Filius Dei, sed in magna
potestate, et imperio. (Atqui hic addere debuisses, Petavi, si
non fallere alios, sed docere voluisses, de qua potestate, de quo
Imperio, Pastor fuerit locutus? nimirum, non de aequali cum Pa-
tre potestate, dominioque. Super populum suum, sibi itidem à
Patre datum, et cui Christus ipse Doctores profecerit: quo
nomine Christum non ut servum, sed ut Dominum populi sui
esse, introducique ait: prout se mox, rationem quaerenti Her-
mas, Pastor disertè explicat. Et proinde infausto admodum o-
mine Trinitatem tuam per Traditionem confirmare, ostendereque
incipis, Petavi! inque ipso limine, offendens, neque probare potes,
quod probare volebas, scilicet Hermam Filii et Spiritus San-
cti facere mentionem, non aliter, quam ut veri Dei, ac summi:
neque Anchoram candidè citas, ceu longè aliter, et ad nostra
mentem sese explicantem: adeoque nos fallere voluisse videris?
Quod tamen à candore tuo, aliis in rebus demonstrato non ex-
spectassem. Sed pergis tua ex alio Auctoris loco probare, et in-
quis:) Et in similitudine nona: Filius quidem Dei omni creatu-
rà antiquior est, inquit, ita, ut in Consilio Patri suo adhaerit
ad condendam Creaturam. Jam hæc (inquis porro) prima-
ria est divinitatis nota. Nihil enim inter Deum et Creaturam
medium est. Quicquid autem est Creatura, id servili conditio-
ne censetur. Itaque hoc argumento multum Patres contra Arianos
utuntur. In eodem verò loco Spiritus Sancti meminit: eumque
dicit infundi, et habitare in hominibus, eisque servire corpora no-
stra. Qua ratione Divinitas illius ab antiquis probari con-
spicit. Ita non obscuris lineamentis expressa est Doctrina Tri-
nitatis illo in Libro. Hucusque verba tua. Verum ò Petavi, nec
à Creatura discerni, est, prout tu putas, et ostendis, primaria
Divinitatis nota: Secundum Vetus, ut minimum Christianos. Na-
plerique Veterum, imò oēs, quos jam ordine allegabimus, quosque et tu
ipse

ipse t
sempe
lem e
de Pa
de Pa
cater
sam f
isse, h
runt:
tia su
hic co
Quid
præter
at, Fi
aut as
fuisse
Patris
obedie
Dei, c
Et mo
verat.
eò quo
ejus s
paulo
gelis, d
rante
Deum
Spiritu
illustre
stiti m
ctor no
tu nob
Filium
liquis a
ptorsu
omni c

INFALLIBILIS DOCTRINAE 17.

ipse toties allegasti, atq; ita allegare docuisti alios, Filium quidem
semper à Creaturis distinguere, nunquā tamen eum Patri aequa-
lem esse statuiebant. Recognosce propria tua verba ex lib.
de Trinit. c. 8. § 7. quae haec sunt: Ac tamen si (antiquiores) Filiū
de Patris eē substantia, sive natura assererent, quā una re, à
ceteris, quae Creaturae, proprie vocantur, illius conditionem diva-
sam faciebant: non minis tamen, quā Creaturas initium habu-
isse, hoc est, minimē ex aeterno distinctam hypostasi fuisse, puta-
runt: imō (prout paulo antē dixeras) avō, dignitate, ac poten-
tia superiorem eē Verbo Patrum, arbitrati sunt. Tibi ipsi ergo
hic contraria loqueris, Petavi, nihilq; ex Auctore nostro prebas.
Quid? quod ex ejus similitudine quāta, cujus re multa studio
præterisse, paulo antē dictum et ostensum est, manifestē appare-
at, Filium Dei ab ipso, aut pro homine tantum fuisse agnatum,
aut ad minimum, Patre, imō et Spiritu Sancto, multo minorem
fuisse creditum. Citato enim locō Filium, non tantum ut servū
Patris introducit, sed etiam ut servum Spiritus Sancti, eique
obedientem. Ait enim: Et propterea corpus Christi seu Filii
Dei, cui infusus erat Spiritus Sanctus, huic Spiritui servivit.
Et mox: Corpus Christi, inquit, Spiritui Sancto semper obedi-
verat. etc. et propterea placuit Deo, et receptum est in gloria:
eō quod tam pius cursum, tamq; pia vita Filii sui, corporisq;
ejus Sancti, Deo valde accepta fuerit, placueritq;. Imō,
paulo antē Deum introduxerat, cum Spiritu Sancto, (NB) et An-
gelis, de Christo in Coelestem hereditatem evchendo, delibe-
rantem, sententiasq; illorum super hac re exquirentem: additq;
Deum propterea illos in Consilium adhibuisse, ut corpori illi, quod
Spiritui Sancto indesinenter, et sine contradictione serviverat,
illustris aliquis peculiaris locus assignaretur, neque laboris præ-
stiti merces amissa videretur. Haec et ejusmodi alia, Au-
ctor noster de Filio proxit, Petavi! quae longē alia sunt, quā
tu nobis fingis; quaeq; omnino docent, Pastorem nostrum nunquā
Filium Dei cum Patre coaevasse, sed Patrem justum cum re-
liquis antiquis, Filio superiorē credidisse. Et incertum quoq;
prorsus adhuc est, utrum, dum in similitudine d. Filium Dei
omni creaturā antiquiorem eē, ait, per Filium Dei, Christum
intelli-

Solus Pa-
ter sum-
mus Deus
secundum
primorum
seculorum
Christia-
nos.

18. IRENEI IRENECORUM EXEMPLUM

Solus Pa-
ter Summus
Deus, secundum
primum
seculorum
Christianos.

intelligat: quandoquidem tum in similitudine quinta, tum alibi, spi-
ritum Sanctum Filium Dei, (prout id ab aliis quoque Veteribus,
Athenagora nimirum, Theophilo, Tatiano, etc. vel te quoque confi-
tentē, factum est,) apellet: videaturque hic ab ipso Filius Dei pro-
pterea pro Spiritu Sancto sumi, quod Spiritus Sanctus Christo
primario et precipue destinatus datusque fuerit: quemadmodum
Author in citata similitudine quinta loquitur. Sed quicquid
de hoc ultimo sit, de quo viderint alii, (cum minime huc nunc
spectet: quemadmodum nec illud, quod corpora nostra servire
dicantur Spiritui Sancto. Nam et corpus Christi ibidem spi-
ritui Sancto servivisse, obediuisseque: nec tamen Petrus propter
ea concedet, Spiritum Sanctum Christo esse superiorem.) hoc nunc
tamen certum est, et manet, Pastorem nostrum Filium Dei Pa-
tre multo minorem statuisse, et credidisse: adeoque solum Patrem
(id quod nunc monstrandum erat) pro Summo Deo habuisse.
Tantum igitur de Hermo, seu primo in ordine a nobis allegato Tradi-
tionis veteris teste. De cuius Libro hoc adhuc admonendum est con-
silio, eum tanta apud Veteres fuisse auctoritatis, ut ab Irenei simi-
plicitate pro Scriptura in rebus Fidei allegetur, lib. 4. c. 37. et ab
Origene in Ep. 16. Rom. divinitus inspirata Scriptura dicatur: ab
Athanasio demum de Incarnat. p. 99. Liber utilisissimus, et ab Hierony-
mo lib. de Script. Eccles. qui eum apud quosdam etiam Græcia Ec-
clesias publicè legi ait, liber revera utilis vocetur. Quibus omni-
bus encomiis Petrus et hoc subjungit, hanc in postremis hinc
habendum: Librum hunc scilicet, a nullo hæresi, falsivè, maxime de
Trinitate, dogmatis infirmatum esse.

Sequitur II. Clemens Romanus circa annum C. 92.

Alter Scri-
ptor Chris-
tianorum,
quemadmodum
primus Pa-
ter Filius
majorem
facit.

Hunc vero (ut libros Constitutionum, ei falso forte adscriptos, nunc
taceam, in quibus alioquin lib. 2. c. 48. Filium expressè minorem Pa-
tre facit, dum ita scribit: Quacumque Diaconus potest, moderetur
per sese, accepta ab Episcopo potestate. Sicuti Christus potestatem
creandi, ac providendi accepit a Patre: qualia nonnulla et in aliis
horum Librorum locis reperimus.) in Epistolis ejus duabus ad Corin-
thios, quarum prior pro indubitata habetur, non tantum Photius Pa-
triarcha Constantinopolitanus, vel ipso Petro dicente, suspectum
habet

her
rese
adm
qua
fieri
ad
othe
plex
acce
quo
sum
mior
his
sent
men
non
se,
Pho
hoc
Pat
con
se
tam
mul
stu
la
ips
ad
ab
nan
min
in
ver
lun
qui
der
sim
nifi
m

INFALLIBILIS DOCTRINAE

19.

hæc Arianismi; O tempora! O mores! Etiamne immoxios illos Patres hæc Solus Pa-
 re seos mox infirmulare, pergetis, si tantum Apostolicè loquantur? quem per Summum
 admodum de Clemente Photius ipsemet testatur; et Filium Patri & Deus secun-
 quare, prætermittant? Annon hoc magis vel ipsi Apostoli vobis tandem dum primo:
 fieri poterunt Hæretici aut Ariani? sed et Petavius ipsemet magis sum secun-
 adhuc huius hæreseos suspectum reddit. Ita enim Photius in Bibli- locum Chri-
 otheca sua de Epistolarum illarum Scriptore Clemente annotat: Sum-
 plex ejus Oratio est ac perspicua, ad Ecclesiasticam et inelaboratam
 accedens dicendi formam. Reprehendat utroque hoc in illis quispian,
 quos Summum Sacerdotem, Presidemq; Dominum nostrum & de-
 sum Christum appellans, nē illos quidem deo convenientes et subli-
 miores de eo voces pronunciet, et tamen nec aperte illum ullibi in
 his blasphemet. En accusationis Photianæ capita! quæ qualia
 sint, jam dictum est. Petavius igitur, nihil clementior in hunc Chri-
 mentem, ostendereq; volens, et hunc juxta cum aliis Veteribus in
 nonnullis de Trinitate errasse, Patremq; Filio majoris statui-
 re, hæc de eo, Photiiq; judicio, subjungit, lib. 1. de Trinit. c. 3. § 7.
 Photius, inquit, de Epistolis Clementis ad Corinthios loquens, suspectum
 hoc in priore, eē dicit, quod cum Jesum Christum Pontificem et
 Patronum nostrum appellasset, nullas alias voces, Divinitati ejus
 congruentiores, ac sublimiores addiderit. At in secunda expres-
 se Deum nominari. Sed si hoc satis eē credidit Photius ad evi-
 tandam Arianæ hæreseos suspensionem, Deum nominare, Christum,
 multum falsus est. Nam Deum Ariani impigre nominabant Chri-
 stum, etiam qui inter ipsos perditissimi erant. Anomali, ut ex il-
 la re, neutram in partem præjudicium facere, liceat. Ita nec per
 ipsum Petavium Clementis noster ab Hæresi absolvi potest, imò magis
 adhuc illi impacta manet. Quid ergo? Nimirum, accipiamus
 ab Adversariis nostris, quod illi nobis ultro largiuntur, et do-
 nant: scilicet, Clementem Filium Patri non æquare, sed ut eō
 minorem cum aliis antiquis habere. Dissentiamus verò ab eis
 in hoc, quod Clementis id faciat Apostolicè prorsus, et secundam
 veritatem, non autem Hæreticè aut malè, prout adversarii vo-
 lunt. Et certum est, Clementem, si evolventur, perpetuo ita lo-
 qui, ut Patri prerogativam præ Christo relinquat, et deferat, eū,
 Deum omnipotentem, Deum unum, omnium Conditorum, Deum pas-
 sim appellando, et ita quidem, ut Christum juxta ab illo deo ma-
 nifestè distingvat: adeoque in censum illum Summæ Deitatis
 infirmè admittat. Christum verò præterea ita tantum, quem:
 ad:

Solus Pa-
 ter Summ
 Deus secun-
 dum primo:
 sum secun-
 locum Chri-
 stianos.

libr. spi-
 bus,
 confi-
 ei pro-
 Christo
 modu
 icquid
 nunc
 exire.
 dz spi-
 propter
 e nunc
 dei Pa-
 Patrem
 esse.
 Tradi-
 eē Cui-
 eo sim-
 et ab
 ur: ab
 Hierony-
 cia Ec-
 as omni-
 is hinc
 xime de
 C. 92.
 tos, nunc
 rem Pa-
 retur
 testatu
 in aliis
 ad Corin-
 Photius Pa-
 spectum
 her

Solus Pa-
ter summus
Deus, se-
cundum
primorum
seculorum
Christianos.

20. Irenaeus Irenaeorum Exe. n. p. v. m.

asmosum et de Herma dictum est, describit, ut vix aliam, quam hnam naturam in ipso agnovisse videatur. Ejus enim summam dignitatem et sublimitatem describitur, splendorem eum tantum, et radii magnificendae Dei appellat, et cum Angelis duntaxat, ob acceptum à Deo potestatem comparat, non verò Deo exaequat, etc. Quibus argutis permoti Adversarii, de Clemente hoc tam inclementem sententia tulere, eique vel haereses labem, (haeretici ipsimet potius, et ab antiqua veritatis semita, per nimiam cum aliis altercationem, aliorumque seductionem, aut reiectum veritatis amorem, prodigiosè alienati,) aspersere. At longè aliter, et honestius multò Vete- res, Patrem Filio majorem esse non ignorantes, de his Clementis Epistolis judicaverunt. Irenaeus enim de his ita loquitur: lib. 3. adv. haer. c. 3. Sub hoc igitur, inquit, Clemente, dispensioe non modica inter eos, qui Corinthii essent, fratres, facta, scripsit quae est Roma Ecclesia, potentissimae literas Corinthiis, ad pacem eos congregans, et reparans fidem eorum, et annuncians, quam in recenti ab Apostolis receperant traditionem, annunciantem unum deum omnipotentem, factorem caeli et terra, plasmatorum hominis, qui induxerit catachysmum, et advocaverit Abraham, qui eduxerit populum de Terra Aegypti, qui collocatus sit Mosi, legem disposuerit, et Prophetas miserit, qui ignem preparaverit Diabolo et Angelis ejus. Hunc Patrem Domini nostri Jesu Christi ab Ecclesiis annunciarum, ex ipsa Scriptura, qui velint, discere possunt, et Apostolicam Ecclesiae traditionem intelligere, cum sit vetustior Epistola his, qui nunc falsò docent, et alcerum deum super Deum unum et factorem horum omnium, quae sunt, commentum. Quibus verbis Irenaeus non tantum iniquiores illos hodiernos Clementis censores perstringit et confundit, sed et sententiam nostram manifestè confirmat, solum Patrem Domini nostri Jesu Christi (adeoque excluso Christo) à Clemente et Apostolis, unum deum omnipotentem etc. predicari. Ridendum igitur se. propinat Petavius, dum quasi contra seipsum, et postquam alibi, prout asserimus, contrarium ostendisset, praefat. in Tom. II. dogm. Theol. c. 2. § 2.

tum

tum
nitat
mens
Spiri
tatis
oport
perso
collec
hic d
bus d
Proin
rioris
Ignor

Chri
plari
aliis,
vi, qu
quoru
re ex
dum;

(hic
sto d
pium
Perq
non e
est, q
Vetere
Patris
Deum
Patris
sive q
illud d
nimè d

tum ex aliis nonnullis Clementis verbis, nullam prorsus vim ad Tri-
nitatem ipsius confirmandam habentibus, tum denique ex his, ubi
mens est: An non unum Deum habemus, et unum Christum, et unum
Spiritus gratia effusum in nos? colligit, Clementem et tres Divini-
tatis personas hic intellexisse, et praeterea hos tres aequales, et
copiosius fecisse. Planè, ac si Christus non posset dici unus, nisi
persona Divinitatis, Patris aequalis eè, simul statuatur. O miseram
collectionem! Cum potius Clemens, eò quod Christum ab uno Deo
hic distingvat, adeoque excludat, minime omnium de tribus aequali-
bus Divinitatis personis sive egisse, sive cogitasse, censori deberet.
Proinde, quotquot non jurarunt in verba Petavi, et iudicii se libe-
rioris, hos longè aliter nunc viros et collecturos eè confido. Pergo ad
Ignatium.

III. Ignatius Episcopus Antiochenus circa annum Tertius
Christi 100. in Epistola ad Tarsenses (secundum Latinum Exem-
plar, quae à Bellarmino, in lib. de Script. Eccl. p. 42. doctisq;
aliis, multo emendatiora Prae eè creduntur,) ita scribit: Ro-
vi, quoniam quidam Ministrorum Satanae voluerunt vos turbare:
quorum quidam dicunt, quia Jesus putativè natus est, et putati-
vè crucifixus; quidam verò, quia non est filius eius, qui fecit mun-
di; alii autem, quia ipse est ille, qui est super omnia Deus etc.
(hic nota, Ignatium eos Satanae Ministros appellare, qui de Chri-
sto dicebant, eum Deum super omnia eè. Unde patet, quam im-
pium visum fuerit Ignatio, Christum Patri aequalem statuere.)
Pergit verò Ignatius, contrarium probaturus, nimirum, Christu
non eè ipsum super omnia Deum, et ait: Et quoniam non ipse
est, qui est super omnia Deus, sed Filius ipsius, (hic apparet,
Veteres, ubi Filium à Patre distinxere, eum non tantum à Persona
Patris, sed etiam ab eisdem essentia distinxisse: quandoquidem
Deum super omnia esse, non tantum personam, sed et essentiam
Patris concernat. Apparet 2. Veteres pro uno eodemque habuisse,
sive quis Patrem diceret, sive Deum super omnia, et aequè hoc atq;
illud de Filio negasse: adeoque quoties Filium diceret, eum Patri mi-
nimè aequalem statuisse. Unde 3. patet, quid mysterii sit, quod
Ve-

Solus Pa-
ter sum-
mus Deus,
secundum
primorū
seculorū
Christia-
nos.

Tertius
Scriptor
Chrtianorū
cum pri-
orib; quo-
bus parū
faciendū
Patrem
Filio ma-
iori eè
urget.

22. IRENEO IRENEORUM EXEMPLUM

Solus Pa-
ter sumus
Deus se:
cundum
primorum
seculorum
Christia-
nos.

Veteres in fidei Symbolo Filium à Deo omnipotente, rerumq; omnium conditorem, distinxerint, adeoque excluserint. De quo tamē infra latius. Nunc quomodo Ignatius Filium non esse super omnia Deum non probet, audiamus. Inquit enim: Dicit: Ascendo ad Patrem meum, et Patrem vestrum, et Deum meum, et Deum vestrum. Et quomodo subiecta ipsi erunt omnia, tunc et ipse subicietur ei, qui subiecit ei omnia, ut sit Deus omnia in omnibus. (Horum Ignatii verborum hic est sensus: fieri non posse, ut is Deus super omnia sit, qui ad Deum super omnia se ascendere dicat: quemadmodum hanc explicationem exemplaria quoq; nonnulla Latina expresse adhibent. Impossibile quoq; esse, ut is Deus super omnia sit, qui suum adhuc Deum habere fateatur. Et ut magis magisque appareat, tum hanc fuisse Ignatii sententiam, tum Veteres de toto Patre, quantum quantum esset, non verò quemadmodum hodierni, de persona eius tantum, quatenus essentia contrahitur; de toto ipsi Filio, quantum quantum esset, non verò de hac vel illa tantum creatura natura, loquutos esse: conclusit tandem ipse Ignatius, et disertè ait: Igitur est alter, qui subiecit, et qui est omnia in omnibus, et alter, cui subiecta sunt, qui et cum omnibus subicietur. Idem Ignatius in Epistola ad Philippenses, Christum introducit præcipientem baptizare in nomine Patris, et Filii, et spiritus Sancti, et addit: non in unum quendam trinum, neque in tres unus et iuxtaq; honoris. (Non ergo Filium Patri æquale. censuit Ignatius.) Quemadmodum etiam sub finem hujus Epistolæ Filium ita loquentem facit: Non sum contrarius Deo, sed confiteor eminentiam, et non recuso adorare eum, quem novi nativitate meæ auctorem et Dominum, atque meæ perseverantiae custodem. Ego enim, inquit, vivo propter Patrem. Ioan. vi. Omnium autem illustrissimus est ejusdem hujus Epistolæ locus, ubi Ignatius ita loquitur: Quomodo videsum non tibi videtur Christus esse ex Virgine, sed is, qui est super omnia Deus, ille scilicet omnia potens? Quis ergo est, qui hunc misit, dicit? quis, qui hunc dominatur? vel cujus sententia subiectus fuit, aut cujus legem adimplevit, qui neq; sententia cujusquam, neque potestati

ti ced
ee, ex
Ignat
tens,
innui
nator
haber
nes s
vellet
licet,
is sa
us in
re m
tus g
Chri
rumq;
Patre
sed e
tia, c
Quo
ritus
recep
veru
vult,
in in
quod
nunc
prop
xime
Dei
po, c
turi
alleg
ad
Apo
fuit

ti cedit? Et Christum nativitate eximens, ingentum censes natu-
 ee, et eum, qui sine principio est, cruci affixum ee? Quibus verbis
 Ignatius Christum manifeste Deo, qui super omnes est, qui omni-
 tens, et dominator, et sine principio est, opponit, adeoque satis
 innuit, Christum nec Deum super omnes, nec omnipotentem, nec domi-
 natorem supremum, nec denique sine principio ee, sed principium
 habere: quandoquidem cruci affigi, in eum non cadat, qui super o-
 nes sit, principiumque non habeat. Et etiamsi quis hic exasperet
 vellet, Quas has a nobis citatas Ignatii Epistolas, ad Tarsenses sci-
 licet, et Philippenses, duas esse, Testimonioque Veterum destitui,
 is sane parum hoc suo effugio proficeret: quandoquidem Ignati-
 us in recepta quoque ab omnibus Epistola ad Ephesios, eodem fe-
 re modo de Deo et Christo loquatur, sentiatque, atque in illis loqu-
 tus fuerat. Nam in hac, et solum Patrem Domini nostri Jesu
Christi verum esse Deum, ingentum, et inaccessible, universo-
rumque Dominum expresse fatetur; et praeterea, hoc ipso Filium
 Patre minorem esse innuit, quod Filius a seipso nihil loquatur,
 sed ea tantum, quae a Patre audiverit, et qui omnia de senten-
 tia, id est, iussu ac voluntate Patris, creaverit, constitueritque.
 Quos ultimum scite, et in Epistola ad Philippenses similiter repe-
 ritur. Caeterum, num tempore Ignatii jam hac fuerit in Ecclesia
 recepta fides, ut idem Jesus Christus duplici natura praeditus,
 verus homo, et Deus haberetur, quemadmodum quidem Petavius
 vult, incertum adhuc (etiamsi rudimenta aliqua illius fidei jam
 in interpolato hoc nostro Ignatio apparere concedatur,) est: eo,
 quod in tam varie interpolatis Ignatii Epistolis, quid vere ge-
 minum sit, cognosci nequeat: possintque et illa, quae Petavius
 profat. in Tom. II. c. 2. § 8. ex Theodoro citat, quaeque ei ma-
 xime gemina ee videntur, de solo homine Christo, per Spiritu
 Dei nato, intelligi: quodque praeterea, ex mox allegando Polycar-
 po, seu successore Ignatii, nihil adhuc de duabus in Christo na-
 turis appareat: tantum abest, ut (quos Petavius hic addit,) allegata
ab eodem Theodoro loca demonstrare valeant, dupli-
 cis naturae in Christo professionem ex Traditione Christi, et
 Apostolorum fuisse. Quod enim professio hac etiamsi tum quae
 fuisse poneretur, ex traditione pseudo-Christi, et pseudo-Apo-
 stoli

Solus Pater
 Summus
 Deus, se;
 cum omni-
 primorum
 seculorum
 Christianos.

24. *IRENEI IRENECORVM EXEMPLVM*

Solus Pater
sumus deus
2dum pri-
mum seculor
Christia:
nos.

stoli alicujus, (ut cum supra citato Egesippo loquar,) quemadmodum nonnullae aliae incommodae, imò insultae, sive Ignatii, sive aliorum antiquorum sententiae, quas nec Petavius ipse admittit, non verò mox, ex Christi et Apostolorum Traditione, fuisse potuisset? Sed de his aliàs, ubi scilicet de Justino agetur.

IV. *Polycarpus* igitur Episcopus Myrrensis sequitur, qui

Quartus
Scriptor
Christia:
nosum, con-
veniente
preceden-
tib, tribus
Patrem Fi-
lio mayo-
rem facit.

circa annum Christi 130 vixit. Hujus nihil nobis reliquum est, praeter Epistolam ad Philippenses scriptam, et fragmenta pauca, ab Eusebio servata. Coeterum in Epistola ad Philippenses nihil prorsus continetur, quod divinitatem Christi argueret, imò Christus non tantum semper à Deo omnipotente alio summo distinguitur, qui etiam Deus Domini nostri Jesu Christi dicitur, sed ei perpetuus (quem admodum in superiori Clementis Romani Epistola) ut homo tantum, et qui in carne venit, constitutus scilicet minister omnium, suscitatus tandem, et à Deo exaltatus, Dominusque noster, et Pontifex sempiternus existens, in quem proinde omnes credere debeant, introducitur. Quod ipsum et Polycarpum Patrem Filio multo majorem statuisse, eundemque Filium hominem tantum credidisse, cum in exaltatum tantum credere jubeat, docet: et praeterea hoc idem nunc Petavius destituit, prohibuitque, quò minus is ex ea pro Trinitate sua testimonium ullum proferre potuerit. Cum primis verò hoc ipsum D. Calovium, Professore Wittebergensem, adeò malè habuit, ut in Dissertationibus Theologicis Rostochiensibus p. 197. hanc Epistolam propterea, quòd nihil in ea inveniret, ad Trinitatem faciens, eamque indicans, aut confirmans, in pseudopigraphorum censum conjecerit. Verba ejus sunt haec: Quod ad Epistolam Polycarpi ad Philippenses, quae in Orthodoxographis habetur, neque videri ea spiritum, vel genium tam diligentis Joannis Discipuli, nec assequitur B. Irenaei encomium, quod tribuit genuinae Polycarpi Epistola, ideoque merito suo numeratur inter Pseudopigraphas. Licet tamen (addit) de confessione Trinitatis et fide ejus, iudicium facere et precativuncula apud Eusebium l. 4. c. 15. Hucusque Calovius. Verum non propterea aliis mox ita displicet aut displicere potest Polycarpi hujus Epistola, quia D. Calovius

Orio

vio di-
stolam
nunc
et ex-
ciunt
lipper
ctere
ration
carpus
quae u-
triar
inquit
tionib
ca in
lib. de
March
cum
dictum
Polyc
loco, I
minib
do, Ep
est re
versae
ptam
tione.
ste en
omni
tem to
so, ali
admos
habue
lovius
lucrit,

rio displicet. Quintimo (nam frustra est, quod Calovius eam
 stolam, quae ab omnibus vetustioribus indubitato recipitur, suspecta
 nunc facere velit:) ex vetustioribus, Irenaeus, lib. 3. cont. haer. c. 3.
 et ex eo Eusebius lib. 4. hist. c. 14. honorificam admodum ejus
 ciunt mentionem: Extant, inquit, et Epistola Polycarpi ad Philippienses
 scripta, et ad hoc instructissima, ut ex ea fidei chara-
 cterem ac veritatis doctrinam cognoscere queant ii, qui salutis sua
 rationem habent. Et Hieronymus: lib. de script. Eccles. Poly-
 carpus, inquit, scripsit ad Philippenses valde utilem Epistolam,
 quae usque hodie in conventu Asiae legitur. Photius item, Pa-
 triarcha Constantinopolitanus in Bibliotheca sua: Lecta est,
 inquit, Polycarpi Epistola ad Philippenses, multis repleta admoni-
 tionibus, cum perspicuitate, et simplicitate, juxta Ecclesiasti-
 cae interpretationis formam. Ex recentioribus vero Bellarminus,
 lib. de script. Eccles. Sanctus, inquit, Polycarpus, Episcopus, et
 Martyr, unam scripsit Epistolam egregiam ad Philippenses, quae
 cum Epistolis S. Ignatii circumfertur. Quocirca sibi quoque nunc
 dictum id putet S. Calovius (ob temerariam suam Epistolae
 Polycarpi damnationem et rejectionem) quod Irenaeus citato
 loco, Valentino et Marcioni, similibusque perversae sententiae ho-
 minibus aliis, objectat: Vir hic, inquit, Polycarpus, (ejusque, ad-
 do, Epistola) multo majoris auctoritatis testis, et fidelior veritatis
 est testis, quam Valentinus et Marcion, et reliqui, qui sunt per-
 versae sententiae. Quod vero precatumculam Polycarpo adscri-
 ptam concernit, quam et Petavius pro Trinitatis suae confirma-
 tione, allegat, ea sane Petavio plus obest, quam prodest. Manife-
 ste enim in ea Patrem tantum Jesu Christi Deum verum, et
 omnium conditorem appellat, eumque per Filium, quem Sacerdo-
 tem tantum nominat, invocant. Qui loquendi modus, quid, quae-
 so, aliud indicat, aut indicare potest, quam quod Polycarpus, quem
 admodum in sua quoque Epistola, solum Patrem pro Summo Deo
 habuerit, et agnoverit? Hinc forte factum quoque est, quod S. Ca-
 lovius Trinitatem ex hac Polycarpi precatumcula confirmare no-
 luerit, sed infirmitatem rei subodoratus, Polycarpum rejecerit.

Et

Solus Pater
 Summus
 Deus
 Scimus
 cum primo
 locum Christi-
 stianos.

Solus Pater
Summus de-
us secun-
dum prei-
morum &
culorum
Christianos.

26. IRENEO IRENEORVM EXEMPLVM

Et Petavius, quo magis sententiam suam evincere conatur, eo in-
firmitatem, et nuditatem suam clarius proit. At enim: In hac Po-
lycarpi precatioe (quam longè aliter atque Scultetus in Medulla theo-
log. pp. lib. xi. c. i. profert; hunc scilicet in modum: Propterea et in o-
mnibus te, (Deum) laudo, te benedico, te glorifico per sempiternum
Pontificem Iesum Christum, dilectum Filium tuum: per quem tibi
cum ipso, in Spiritu S. gloria nunc, et in futura secula seculorum,
Amen.) absoluta continetur Trinitatis confessio. (At, quanam, et
qualis, mi Petavi? Nam si tria nomina Trinitatem dicis, nemo Chri-
stianorum est, qui eam non confiteatur? Explicat ergo sese Peta-
vius, et ait: Siquidem et Filius Dei propria et exquisita ratione
intelligendus est: (Hoc verò illud est, Petavi, quod a te nunc pro-
bari, et non tantum dici debuisset. Nam nec vocabulum *πατὴρ*, quò
hic Polycarpus, secundum propriam tuam ex Eusebio citationem, Fi-
lium Dei indicat, unquam proprie Filium, sed puerum potius, exa-
mulum seu servum, significat; nec Christo tributus Pontificis titu-
lus, qui hominem denotat, sententiam tuam admittit, aut docet, quem-
admodum nec Polycarpiana fidei analogia, ceu, qua semper Chrs,
à deo, eoque omnipotente, Creatore, solumque verò, distinguitur. Sed
pergit tamen Petavius, hocque adhuc, infirmitatis iterum potius,
quàm probationis, momentum, addit: et trium in eandem formu-
lam ac communionem gloriæ complexio, naturæ ac divinitatis uni-
tatem, et æqualitatem personarum significat: ut in secundo de Trin.
libro, et in septimo fuisse declaravimus. Imò verò, Phræseologia, in
Spiritu S. nullam adhuc complexionem in unam gloriæ communi-
onem, denotat, Petavi? Nam et Eph. 6. 18. in Spiritu orare doce-
mur, sine ulla æqualitatis Spiritus cum Patre, nota: et præterea
antiquiores, prout tu ipse et lib. 1. de Trinit. c. 14. ex. monstras, Fi-
lium quidem cum Patre et Spiritu S. laudavunt simul, nec tamen
(quod hic nunc fuisse monstratur, et mox quoque in Iustino Mar-
tyre, et aliis monstrabitur,) vel Filium, vel Spiritum S. Patri æ-
qualam statuebant aut credebant: imò Spiritum S. nè Deum qui-
dem dicere audebant. Scilicet, et Angeli quidem et homines Chri-
stum hominem adorare, et secundum divinam prædictionem,
Jer. 30. 9. Ezech. 34. 23. 24. juxta cum deo colere et glorifi-
care

care,
ctum.
natur
tur, a
sus su
ret. P

minor.
nne fo
signit
Ut ta
ctius
bimus.
tò cert
in Ecc
tii Epi
stinus

Quos
et ad
de Ch
et con
ubi ab
condit
versu
quos i
philum
id pat
ceper
urum
plicam
ignem
tem ig

care, tenentur, sed tamen, ut servum et Legatum Dei, Dominumq; fa-
ctum. Conf. Phil. 2. 9. 10. 11. Act. 2. 36. Nulla ergo vel hic, vel alibi, Summ. De-
natura, aut divinitatis unitas, nulla personarum equalitas cerni- secundum
tur, aut à Petavio ostenditur, ostensiq; potest: sed frustra prae- primorum
sus sunt, qui id vel moliti sunt, vel adhuc moliuntur; prout appa- seculorum
ret. Pergo itaque ad Iustinum Martyrem. Christianos.

V. De hoc verò Iustino, et sequentibus omnibus aliis, nunc Quintus
minor est difficultas, postquam Petavius ipsemet de illis omnibus inge- scriptorum
nue fatetur, et prolixè monstrat, ipsos omnes et singulos Patrem evo, Christianorum,
dignitate, ac potentiâ superiorem eē Verbo statuisse, ac credidisse. cum omni-
Ut tamen, quæ singulorum fuerit sententia, Orbi Christiano re- bus aliis
ctius nunc patere possit, ordine eos, prout precedentes quatuor, lustra, quemadmo-
bimus. Vbi hoc prius adhuc annotaverimus; ex Iustini libris mul- dum et cu
tis certius constare, quarum in Christo naturarum sententiam, praecedenti-
in Ecclesia tum temporis primum fuisse receptam; quam ex Igna- bus, Patrum
tii Epistolis, quos Petavius volebat. Nam primus omnium Qu- avo, digni-
stinus, versus illos Orpheos: tato, et po-
tentia Fi-
liū superi-
orem facit.

Vocem juro Patris, primum quam prodidit ore,

Consilio ipse suo mundum cum conderet omnia:

Quos scilicet superius quoque allegavimus et excussimus, citavit,
et ad eos, cum Divinum aliquod fundamentum, sententiam suam
de Christo, cum omnibus fere successoribus suis, accommodavit,
et conformavit. Et fatetur id Petavius l. 1. de Trinit. c. 8. § 13.
ubi ad eam constituenda Verbi generationis paulo ante mundum
conditum, praevisse ait hos à Iustino citatos et expositos Orphei
versus; expositionemque hanc Iustini, imitatos eē eorum aliquos,
quos in medium adduxerit, Athenagoram scilicet, Tatianum, Theo-
philum, Tertullianum, Lactantium, etc. aserit. Deinde, et ex eo
id patere potest, quod inde à tempore Iustini, et cum ipso simul,
ceperit primum variè agitari quaestio, de modo generationis Verbi,
utrum nimirum per abscessionem ab essentia Patris, an verò per sim-
plicem essentia communicationem, (quam esse dicebant, inter
ignem, ignem alium, sine sui iactura, et simim hunc ulla producen-
tiam ignem) facta fuerit: quemadmodum tum in ipso Iustino,

tum

Solus Pa-
ter sumus
Deus, se-
cundum
primorum
seculorum
Christianos.

28. IRENEO IRENEORUM EXEMPLUM

tum in Tatiano, aliisq, questionis eius non parum reperitur. Terti-
o, antiquissimus Scriptor apud Eusebium lib. 5. hist. Eccl. c. 28. id quoq
docet, cum Artemonitarum sententiam reputaturus, simulq, sen-
tentiam eam non inde, ab Apostolis in Ecclesia durasse, quemadmo-
dum illi quidem volebant, et docebant, ostensurus, nullum prorsus
Iustino antiquiorum in Ecclesia doctorem citat, citareq, potest,
qui Christum Deum et hominem dixisset; sed sententia huius pro-
fessionem à Iustino tantum inchoat. Non mirum itaq, est, hos,
quos nunc videbimus, Ecclesia Doctores, Trinitatem aliquam,
prout ostendetur, nunc construere coepisse, et prædecessorum su-
orum simplicitate degenerasse: Qui tamen nō sic quidem, summam
illam Dei Patris Majestatem, et præ Filio prærogativam profite-
ri destitit, sed illibatam adhuc ei reliquit. Quod adeo cer-
tum est, ut ipsimet quoq, Pontificii (Bellarminus puta, Petavius,
et alii,) vel ob hanc tantum causam, Expositionem fidei, Iustino
Martyri alioquin tributam, Iustini esse credi nolint, Quod in li-
bro hoc multo apertius et distinctius differatur de Mysteriis Tri-
nitatis, quam Scriptores eius seculi facere soleant. Quæ ultima
verba Bellarmini sunt, ex libro de Script. Eccl. ubi de Iustino a-
git, Petavius autem lib. de Trin. c. 3. § 3. eadem confirmaturus,
ita subiungit: Quod profecto verum est. Nam et de essentia, si-
ve Sōas unitate, et de hypostaseon Trinitate, et de Filii gene-
ratione, processione vero S. Spiritus ea disertè ac subtiliter
disputat, quæ neque ab antiquis cæteris ante Nicænum Concilio
um, usurpata esse constat: neque nisi patefacto, illustratoq, post
Arianam procellam, dogmate isto, scribi potuerunt. etc. Additq,
mox sequentia: Quare nemo doctus, et prudens librum istum,
qui alioquin elegans est et eruditus, Iustino tributum existi-
met. Imò nonnullis interjectis, idem Petavius, ob eandem quoq,
rationem, et Dionysio Areopagite tributum librum, tanq, spuri-
um et suppositum, rejiciendum esse docet: Cæterum, inquit, quod
ex Veterum silentio, et nimis enucleata dogmatis explicatione,
præiudicium de falsa Iustini inscriptione, operi illi præfixa,
facit

faci-
misi-
oni-
exp-
adm-
bita-
tes

xit,
tyr,
et ip-
tem-
na s
Aria
cons
OES
In d
scept-
ties
relig-
et q
Deu
ipsu
tum,
et d
um
rifun-
vit.
us e
bus
Con-
terra

facit Bellarminus; non animadvertit itidem ex de Arcopagita Dio-
nyfio poffe fieri; cuius nec antiquiorum mentionem facit quiffiam pri-
mis quinque; eoque amplius feculis: et de Trinitatis, Incarnati-
onisque Myfteriis multo quam Eusebii illa Iuftini & Iuxti,
exprefsius loquitur. Sed ad Iuftinum redeo, cuius, quem
amodum et Succefforum eius Sententiam, ut cõminus de ea du-
bitari poffit, velipfis Petavijs Verbis, proferemus, ea tantum adden-
tes nonnunquam, quæ ille prætermiffit, ad re in o m n i, q u d alia, facit.

V. De Iuftino igitur, qui circa annum Chrifti 150. vi-
xit, ita habet Petavius: lib. 1. de Trin. c. 3. § 2. Iuftinus, inquit, Max-
tyr, unus ex antiquiffimis, qui quidem extra Controverfiam funt,
ex ipfe Philofophus, minorem Patre Filium pofuit, non folum, qua-
tenus hominem fe fecit, fed etiam Divinitate, et antequam huma-
na fe carne veftiret. Procerus enim, quod ex Iudæis et Platone
Arianos exprefiffe Gregorius Nyffenus queritur, Deum Patrem
conftituit Πατέρα πάντων ἡρώων καὶ πάντων ἐκτίστων
ὁ Θεός, fupremum Conditorum ac Dei inferioris opificem, et fubjecti.
In dialogo cum Tryphone, Dei Filium et Verbum abfert, ante fu-
fceptam hominis naturam. Sæpe Patriarchis apparuisse. Nam quo-
ties in Scriptura legitur, Angelum Dei cum Abrahamo, Moſe, ac
reliquis eẽ locutum, ait ipfum intelligi Filium Dei à Patre. miſum,
et ejus miniſtrum, Quod iſte, qui à Patriarchis eẽ conſpectus,
Deus et Angelus et hominus appellatur; ut vel ex his intelligatis,
ipſum univerſorum Parenti miniſtraſſe. Et paulo poſt Ange-
lum, qui Moſi dixit; Ego ſum Deus Abraham, et Deus Iſaac,
et Deus Jacob, negat fuiſſe Conditorum omnium Patrem, ſed Fili-
um Patris dominiſtrum, ſed quem vobis demonſtravimus Abrahamo
viſum eẽ, et Jacob, qui Conditoris univerſorum voluntati miniſtra-
vit. Huius rei cauſam reddit ejusmodi, quæ ſententiam illi-
us evidẽtiorẽ facit. Nam idcirco Filium, ac Verbum, Patri-
bus ſui videndi faciſſe copiam ait, quod univerſorum Pater, et
Conditor neq; ſuperiora celo ſpatia relinquere poſſit; nec in exigua
terra parte conſpici. Ac poſt multa ſubinde producta testimo-
nia

Solus Pater
ſummus De-
ſecundum
primorum
ſeculorum
Chriſtianos.

Quintus
Scriptorum
Chriſtiana-
rum, man-
ifeſtus ad-
huc, quàm
præceden-
tes quatu-
or Patrum
Filio ma-
jorem facit.

Solus Pa-
ter sumus
Deus, secun-
dum primo-
rum secu-
lorum Cri-
stianos.

30. IRENGO IRENGORVM EXEMPLVM

nia Scripturae, in quibus Veteribus apparuisse, collocutusque esse
dicitur; per illa ipsa demonstratum ait ee, Filium Dei significa-
ri, qui sit Patri ac Domino subjectus, eiusque voluntati seruiat. Mo-
x cum in iisdem sacris libris legitur, ascendisse Dominus ab Abra-
hamo, vel locutus Moyse: vel descendisse ut videret turrem, vel
clausisse Deus arcam Noe de foris: Quete parietis, inquit, vel
isum ingenitum Deum descendisse alicunde, vel ascendisse. Ete-
nim ineffabilis Pater, ac Dominus omnium, neque profectus est ali-
quo, neque ambulat, neque dormit, neque surgit, sed in suo ubi-
cunque, idemque manet loco, acute intuens, et audiens, non oculis, nec
auribus, sed vi quadam inexplicabili; et omnia prospicit, et cogno-
scit omnia, nec eum latere potest quispiam nostrum; nec moveri,
cum loco nullo, ac ne mundo quidem ipso contineri possit; quippe
qui, antequam mundus esset, extiterit. Quomodo igitur vel alicui
ille loqueretur, vel conspiceretur ab aliquo, vel in exigua terra
particula cerneretur, cum ne eius quidem, qui ab illo missus es-
set, gloriam intueri populus in China potuerit; nec vel ipse Mo-
ses in Tabernaculum, quod fecerat, ingredi, nisi communicata
illum a Deo gloria compleretur? Ac paucis interjectis ita con-
cludit: Igitur nec Abraham, nec Isaac, nec Jacob, nec alij mor-
taliu[m] quisque, vidit Patrem, et ineffabilem Dominum omnium
simpliciter, adeoque ipsiusmet Christi; sed illum, qui de ipsius
voluntate Deus est, eius Filius et Angelus, ex eo, quod illius vo-
luntatis administer sit, quem et hominem nasci per Virginem
voluit; qui ex ignis aliquando in illo de rubo cum Moise collo-
quio factus est. Addit praeterea, nisi eo modo Scripturas ex-
plicemus, consequens fore, cum in iis legimus, pluisse Dominum a
Domino de caelo ignem et sulphur, et id genus alia, Patrem
ipsum universorum ac Dominum, aliquando in calo non fuisse.
Quae omnia demonstrant, Iustinum inferioris cujusdam condi-
tionis esse putasse Filium, etiam antequam homo fieret; ac mi-
nozem esse Deum, qui nec ubique esset, et spatia circumscriber-
etur aliquo, et paternae voluntati seruiret. Hucusque Petavius.
Sed majus adhuc opus, pretium facturum fuisset Petavius,
si locum illum, ubi Iustinus Christum, quem Angelum fuisse di-
cit, Moyses apparentem, Universitatis Auditorum fuisse, diceret,
et

et re
(qu
mih
ditu
posse
in p
us e
Deu
et in
veri
Par
terr
vetu
etiam
Plan
stum
supr
illum
bum
sit
conce
creat
dem
lius, a
Domit
minis
omni
mini
gene
enim
ita ut
quom
test a
ex ip
succe
sermo

et rotundè negat, integrum adscripsisset. Nam vel unus hicce locus (quanquam et alius, huic prorsus similis, reperitur in Apol. II. mihi p. 96.) quid antiquiores de Christo, etiamsi ante mundum conditum, prout dicebant, genito, senserint, satis superq; declarare possit. Ita igitur in eo loco Iustinus Tryphoni respondens, ait, mihi pag. 283. Non (mox) inquit, Conditor Universitatis huius Deus erit, qui Mosæ dixit, se Deum esse. Abraæ, et Deum Isaaci, et Deum Jacobi, quique Factoris rerum omnium voluntati administraret, et in iudicio Adomorum, consilio et voluntati ejus itidem administraverit: adeo, ut nemo, cui vel minimum mentis sit, Auctores et Parentem Universi Supercaelestia omnia reliquisse, et in pusilla terræ parte sese exhibuisse, dicere sit ausurus. Scilicet, adeo vetustiores illi detrectabant, Christum summum dicere Deum, ut eum etiam, qui id sensurus fuisset, sine sensu et mente esse, crederent. Planè ad eum motum, quo Ignatium jam suo tempore eos, qui Christum, Deum super omnia dicebant, ministros Satanae appellasse, supra visimus. Describamus verò et alium adhuc locum, priorem illum proximè sequentem, in quo Iustinus, postq; Christum Verbum, Administrum eè Deo supermundano, supra quem alius non sit Deus, dixisset, Christi generationem, qualiter scilicet eam tunc conceperant Christiani, ita describit: Primitus, inquit, ante omnes creaturas Deus genuit ex se virtutem quandam rationalem, quæ quidem et gloria Domini à Spiritu S. vocatur, nonnunquam autem Filius, aliquando Sapientia, quandoque Angelus, interdum Deus, aliquando Dominus et Verbum: fuit, quando Archiducem seipsum dixit, in hominis forma, Josue Xavæ filio apparens. His enim nominibus omnibus appellari habet, cum ex paterni consilii et voluntatis administratione, tum ex voluntaria Patris generatione. Qualem generationem in nobis quoq; quodam videmus fieri modo. Verbum enim aliquod proferentes, verbum gignimus; non per resectionem, ita ut, quod in nobis proferentibus est, imminuatur verbum. Et quomodo in igne videmus fieri, non decrescente illo, unde facta est alterius accensio, sed in eodem statu permanente: quippe qui ex ipso incenditur, et ipse apparet, non imminuens illum, unde est succensus. Et p. 358. Similiter ita scribit: Virtutem istam, quam Sermo Propheticus Deum vocat, numero quoq; aliud quiddam eè,

rati:

Solus Pater
Summus
Deus secundum
eum primo:
eum secundum
lorum Christi-
anos.

NB.

NB.

Solus Pa-
ter sumus
deus, se-
cundum
primogeni-
tum
seculorum
Christianos

32. IREXVS IREXVORVM EXEMPLVM

ratione exquisita supra paucis explicui: Virtutem hanc dicens de Patre genitum, virtute et consilio voluntateque ipsius: non per recisionem, veluti ab essentia Patris differtitur, prout alia omnia diuisa, et secta non eadem sunt, quae ante fuerunt, quam scinduntur. Atque v.g. ea sumpsi, quae ab igne accensa, ignem alium cernimus, ille nihil diminuto, sed in eodem statu manente, unde multi accendi possunt ignes. Et nunc quoque ad hoc ostendendum, quae antea retuli verba, repetam. Quando dicit: Pluit Dominus ignem à Domino de caelo: duos Propheticum verbum numero esse indicat: alterum in terris, quem descendisse significat ad clamorem Sodomorum inspectendum: alterum in caelis, qui etiam Dominus in Terra apparentis Domini, tanquam Pater et Deus, atque idem Auctor eadem est, ut sit, atque equidem prepotens et Dominus et Deus ut sit. Et post pauca, (producto sapientiae loco: Dominus creauit me principum virarum suarum ad opera eius. Ante seculum fundauit me, in principio, antequam terram faceret, etc.) Intelligitis, inquit idem Iustinus, siquidem animum advertitis, Verbum de deo, tum à Patre editum, tum esse germen hoc ante Creaturas omnino universas, tum germen ipsum numero aliud esse à generante. Id unusquisque confitebitur. Quibus ex locis tum illud apparet, quod paulo ante diximus, tum satis nunc quoque cognoscitur, quomodo Iustinus subinde ad Orpheos illos verba, de Verbo, paulo ante mundum conditum genito, agentes, supraque allegatos, respexerit, Christianumque adeo Patri minime coeternum, neque. (quod Petavius in Theophilo, tanquam consequens doctrinae Theophili et Iustini, addit) oppositum statuere. Sed ut fidem tandem omnem exsoluamus, duo adhuc loca producemus ex Iustini Apologia secunda, ex quibus pateat, quod in Polycarpo dixi, Iustinum scilicet cum Christianis aliis, cum Patre quidem Filium, et Spiritum S. glorificasse, non tamen mox, quemadmodum Petavius volebat, exinde constare, eos Filium aut Spiritum Sanctum Patri aequales esse statuisse. Prior locus mihi p. 56. ita habet: Patrem, et qui ab eo venit, atque ista nos docuit, Filium, et Spiritum Propheticum, colimus et adoramus, cum ratione et veritate venerantes, atque unicuique discere, atque nosse volenti, pro eo atque edocti sumus, candidi hac ratione. Alter vero locus, mihi p. 60. priorum quasi explicans,

ita

ita habet
esse eo
dine, n
nim in
sempite
ferre,
Tantum
prolix
quando
caco v
in omni
credid

V
loquitur
psit en
L. Aure
ctissim
onem e
ceretur
nomina
venere
experte
mente
ritu, a
tas est
Mox
et effie
unum
ne, et
nam po
e Patre
est de
num si
misque

ita habet: Iesum Christum, quem ipsius veri et singulari Dei Filium Origo mu-
esse edocti sumus, secundo loco, ac Spiritum Propheticum tertio or- tatae Apo-
dine, nos cum ratione venerari et colere demonstrabimus. In hoc e- stolica de
nim insaniam nobis obiciunt, secundas nos post incommutabilem ac Christo
sempiternum Deum et Parentem omnium, homini crucifixos de- doctrinae.
ferre, dicentes; Myſterium autem et arcanum huius rei ignorantes.
 Tantum verò de Iustino Martyre: in quo, ceu aliorum capite, paulò
 prolixiores nos esse oportuit, ut reliquorum sententia, quæ ali-
 quando obscurior est, eo manifestior evadat, et quid hic vel ille ipri-
 care voluerit, mox pateat: imò etiamsi non singuli sese æqualiter
 in omnibus explicent, ex uno tamen omnes, quid senserint, quidve
 crediderint, cognoscatur.

VI. Athenagoras (prout Petavius lib. 1. de Trin. c. 3. § 4. Sextus
 loquitur,) Philosophus Atheniensis, æqualis ferè Iustini fuit. Scri- Scriptorum
 psit enim Apologiam pro Christianis ad M. Aurelium Antoninum, et Christia-
 L. Aurelium Commodum Imperatores. In qua Christianorum de san- noru, con-
 ctissima Trinitate, hoc est Patre, Filio et Spiritu Sancto, professi- venientes
 onem exposuit, ac, quid Filius esset, et qua ratione gigni à Patre di- præden-
 ceretur, obscure significavit. Igitur quos Athei passim Christiani tibus, Pa-
 nominabantur, non esse tales, ostendit ex eo, quod unum deum trem Filio
 venerentur; Ingenitum et æternum, nec aspectabilem, patiendi majorem
 expertem, qui neque comprehendi, neque capi loco possit, cum sola et antiqui-
 mente ac ratione comprehendatur, qui luce ac pulchritudine, et spi- orū factū.
 ritu, ac potentia circumfusus sit inexplcabili: A quo universi-
 tas est facta per verbum ipsius, eadēque digesta est, et continetur.
 Mox Deum hunc habere Filium asserit, qui sit Verbum ipsius in idea
 et efficientia. Nam ab ipso et per ipsum omnia facta sunt; cum sit
 unum Pater et Filius: ac Filius in Patre, et Pater in Filio sit, unio-
 ne et potentia spiritus, Mens et Verbum Dei, Filius est Dei. Qua-
 nam porro ratione Filius appelletur, his verbis explicat: Primigenia
 eē Patris progenies, non quasi factum sit, (à principio quippe Deus, qui
 est æterna mens, habebat in se ipso Logon, id est, rationem, cum æter-
 num sit rationalis,) sed ita, ut cum materia concreta omnia infor-
 misque natura, æque Terra instar vehiculi subjiciantur, in illiusque

Solus Pa-
ter sumus,
deus se-
culorum
primogeni-
tus
Christia-
nos.

34. IRENEI IRENECORUM EXEMPLUM

crassiora levioribus admista sint, ad hoc, ut idea ex actus illorum esset, prodierit. Hæc Athenagoras. Quæ sane haud satis discreti Filii naturam ex productionem explicant. Ac videtur putasse, rationem ipsam hoc est, λόγος, quo Pater ipse λόγικος est, quam velut formam in illi, essentia cogitamus, Filium esse dei. Quemadmodum nonnulli sapientiam ipsam, quæ sapiens est deus aut Pater, eundem esse Filium arbitrati sūt, quod Augustinus refellit in sexto de Trinitate, ut postea docuimus. Hunc igitur consuetum Patri, et apud eum ex æternitate λόγος prodisse, dicit aliquando, ut idea ex actus esset inferiorum rerum; hoc est, ut illas confusas et tumultuarias perpoliret, ac digereret. Quem quidem progressum ex τοσούτοις, si Filii ex Verbi productionem esse crediderit; sic ut illa ipsa profectione distincta primum εὐδοκίᾳ existerit, cum antea in Patris essentia contineretur, (quæ videtur illius opinio fuisse,) neque coætæternum Patri Verbum, ac λόγος existimaret, et a Sabelliano dogmate non multum illius abhorrebat oratio. Huc usque Petavius. A quo et ea addi voluissim, quæ Athenagoras, ultimum suorum, hic à Petavio citatorum, pauloque obscuriorum verborum rationem redditurus, explicationem quæ quasi additurus, protinus subiungit. Nam cum inmisisset Athenagoras, Filium esse ex Patre prodisse tandem, (postquam scilicet Pater ab æterno solus fuisset;) ut infermen naturam, et quæ confusa adhuc esset, digereret quasi, et perficeret, protinus hæc adiit: Οὐκ ἔστιν ἡμεῖς, ὅτι καὶ πρὸς τὸν πατέρα ἐκείνον ἐκείνην ἀποστασὶν. Domine enim inquit, creavit me initium profectionis ejus ad opera sua. Hæc scilicet, multo clarius nunc docent, quid senserit Athenagoras, et quod eodem modo locum Prov. 8. de Filio ad opera Patris creato, intellexerit, quo eum vel Iustinus intelligebat, vel frequentes etiam Christiani intellexere. Sed jam, quæ de Theophilo proferat Petavius, audiamus.

Septimus
Scriptorum
Christianorum
Pater Filio
major, et
antiquior
cum proceden-
tib. facit.

VII. Vixit (inquit Petavius) iisdem fere temporibus (scilicet tempore Iuliani, anno Christi 170.) Theophilus Antiochenus Episcopus, qui Christianæ legis obtrectatores libris tribus confutavit, quos Autolyco inscripsit. Hæc in secundo de Verbi generatione sic disputat, minime ut æternam eam faciat, sed temporariam. Etenim deum asserit λόγος suum, quem intimum in visceribus suis haberet, genuisse cum sapientia sua, eructantem ante omnia. Quod quidem Verbum operum suorum administrum attribuit, ac per ipsum universa

sa molitur
minatum
sit Spiritu
batur in
sum in
ergo Fili
et Sapien
cū proce
tibus plan
bulasse;
co nullo
Patrem u
di. Sed
ipsius, et
ens, in P
est. Qu
cem ant
Filius. I
set Filiu
siliarium
tem effi
mit pro
cū ips
versacit
flati, qu
In princ
principio
erat Ver
nihil. Ve
cunque
veniens
Igitur p
λόγος e
neque d
γός, et

sa molitus est. Hoc appellatur principium, quoniam principatum ac do-
minatum habet in omnia, quae per ipsum facta sunt. Hoc igitur cum
sit Spiritus Dei, et principium, et sapientia, et virtus Altissimi, labe-
batur in Prophetas, etc. Λογος ἐνδιὰθεον, hoc est, intimum et inclu-
sum in Dei visceribus fuisse dicit, antequam gigneretur. Rursum
ergo Filius dicebatur, sed idem erat ac Pater, nempe. ipsa mens ejus,
et sapientia. Quam tum demum protulit, et quodammodo produxit,
cum procreanda rerum universitatis consilium cepit. Quod in sequen-
tibus planius exponit. Nam cum scripsisset, Deum in Paradiso inam-
bulasse; quosvis quamvis ratione Deus ambulare dicatur, qui lo-
co nullo coerceri potest. Cui sic respondet: Deum quidem ipsum ac
Patrem universorum comprehendere loco non posse, nec in eo deprehen-
di. Sed Verbum ipsius per quod omnia molitus est, quod est virtus
ipsius, et sapientia, Personam in se Patris, et omnium Domini suscipi-
ens, in Paradisum venit, sub persona Dei, et cum Adamo colloquutus
est. Quod enim eodem capite secundo Genesios legitur, Adamum vo-
cem audivisse inambulantis Dei, id esse Λογον ipsum, qui sit Dei
Filius. Tum quomodo Λογος idem à Patre productus sit, ut ejus es-
set Filius, enarrare pergit. Antequam ulla res, inquit, existeret, con-
siliarium habebat istum, qui et mens ipsius, et sapientia. Cum au-
tem efficere, voluit Deus, quaecumque deliberaverat, hunc Λογον ge-
nuit prolatitum, primogenitum omnis Creaturae: non ut Verbo va-
cuis ipse fieret, sed ut Verbum gigneret, et cum Verbo suo perpetuo
versaretur. Haec nos docent Plurae litterae, et omnes S. Spiritu af-
flati, quorum de numero est Joannes, ad hunc modum differens:
In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum. Significans in
principio solum fuisse Deum, et in ipso Verbum. Postea dicit: et Deus
erat Verbum. Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est
nihil. Verbum itaque cum sit Deus, et ortum habeat ex Deo, quando-
cunque vult Pater universorum, mittit ipsum quemlibet ad locum, eoque
veniens auditur, ac videtur ab illo missum, et in loco reperitur, etc.
Igitur praeter ἐνδιὰθεον Λογον, quod est ipsa mens Patris et essentia,
Λογος est alter, et unicus à Patre genitus; quem neque coaeternum,
neque ὁμοῖον, sed minorem putavit Theophilus, velut ὁμοῖος
ἦν, et ministrum, qui id habet, ut sensibus, quando ita Pater volu-
erit

Solus Pa-
ter sum-
mus Deus,
secundum
primorum
seculorum
Christianos.

Octavio
Scriptorū
Christia-
norū iux-
tim cum
preceden-
tibus, Pa-
trēm filio
majorem,
et ank-
quiorē
facit.

erit, subjiciat sese, ac loco contineatur: Quod quidem summus ille Deus ac Pater non potest. Hinc illa Joannis, In principio erat Verbum, sic interpretatur, ut hac, et Verbum erat apud Deum, de ἔνδι' ἑτέρω λόγῳ: hac autem; et Deus erat Verbum, de τῷ σοφικῷ et genito, quo administro usus est Pater. Quæ ut absurda, ita Iustini, Athenagoræ, ac Tatiani doctrinæ consentanea sunt; et ex Platonico dogmate deprompta. Eodem pertinet, quod Τσιᾶδα, Trinitatem, longè aliter explicat, quam Christiana fere professio. Siquidem tres illos dies, qui in mundi ortu Solis ac Luna procreationem antecesserunt, figuram ait extitisse τῇ Τσιᾶδι, nempe τῷ Θεῷ, τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἁδωφίᾳ αὐτοῦ. Dei et Verbi ipsius, et ipsius Sapientia. Hic mentio nulla Spiritus, quem cum λόγῳ conspiciisse videtur. Eundem quippe λόγον, et πνεῦμα καὶ Θεῷ et verò ἁδωφίᾳ appellasse, superius ostendimus. Hæc Petavius. Cujus primæ ex Theophilo citationi, et ad verba: labebatur in Prophetas; adjecta velim sequentia ejusdem Theophili: per quos, cum organa, de mundi creatione, nec non de reliquis locutus est. Non enim erant Prophete, cum mundus crearetur: sed Sapientia Dei, quæ in ipso est, sermoneque ejus Sanctus, semper præstò erat. Quapropter per Salomonem Prophetam sic fatum: Cum ipse prepararet calor, aderam: et cum firmaret terræ fundamenta, aderam: simul cum eo disponens et ordinans. Nam ita rectius consensus inter Iustinum, Athenagoramque, et hunc nostrum Theophilum, in hoc dogmate, Scripturæ: rumque explicatione, cernitur.

VIII. Tatianus circa annum Christi 170 vixit, et Martyris Discipulus fuit. Hujus (ut iterum Petavius loco citat) contra Græcos extat Liber: in quo de Patre ac Filio, & productione in hunc modum disputat. Deus, inquit, erat incipio, principium autem rationis esse potentiam accepimus. Dominus omnium, cum ipso totius esset universi substantia: antequam nulla adhuc erat facta creatura, solus extabat; unus verò tota vis et potentia, ac tam eorum, quæ videri possunt, quam quæ videri nequeunt, substantia erat ipse, cum eo et omnia. Nam cum ipso per rationalem vim Verbo ipse, qui erat, produxit. Voluntate porro simplicitatis ipsius Verbo erui.

eruptio
tristis
propter
kij de
creato
bantur
cum
coactis
lunta
latur.
adju
esse
aulsi
dividit
quo v
multa
plures
grefsu
loquar
nis, e
am pr
quema
genuit
tation
mibi
nis est
habere
omni
tum co
gnosci
altero
matet
pium
hese p

erupit: qui quidem non in vacuum emanans, primigenium opus Patris fuit. Igitur Tatianus videtur existimasse, Verbum à Patre, productum ex aeterno, non actu, et in seipso, sed tantummodo aopit-
 kē dōvāpēs ac potestate, fuisse: quemadmodum in eadem erant et creata deinceps omnia. Porro, quatenus in illa dōvāpēs contine-
 bantur tam Verbum, quam quae à verbo deinde procreata sunt, cum summo ac principe Deo simul existisse. Non igitur sūvādiōv, coeternum Patri putavit Filium, ac Verbum, sed creatum, ac voluntate, sic tanquam ab Opifice, productum. Unde ἐσφοραπε-
 λατὺρ. Huc usq. Petavius. Cuius ex Tatiano citationi utiliter ad-
 adiungi possent sequentia ejusdem Tatiani verba: Hoc scimus esse principium mundi: Ratum est autem per divisionem, non avulsionem. Quod enim avellitur, à primo separatur: quod verò dividitur, id functione donatum propria, nihil imminuit illum, à quo vim suam sumpsit. Quemadmodum enim ab una face aliae multae accenduntur, nec tamen primae facis lux minuitur, propter plures inde succensas: sic etiam verbum e Patris potentia pro-
 gressum, non reliquit Genitorum Verbi expertem. Nam et ego si loquar, et vos audiat, non tamen propter transitum sermo-
 nis, ego qui vobiscum loquor, sermone vacuus fio: Sed vocem me-
 am proferens inculcam in vobis materiam excolere mihi propono. Est quemadmodum Verbum in principio genitum mundum et nos vicissim genuit, cum sibi materiam produxisset: sic ego quoque ad imi-
 tationem Verbi regentis, et veritatis illustratus cognitione, mātā mihi cognata confusionem emendo. Haud etenim principii immu-
 nis est materia, et cum aliquando incepit, parē Deo potentia habere nequit: siquidem genita est, et non ab alio facta, sed ab uno omnium architecto producta. Nam ex additis hīs Tatiani Verbis, tum communis ejus cum Iustino de Verbi generatione sententia co-
 gnosci potest, tum, illud quoque, quod, dum antiquiores quippiam ab altero genitum esse dixerē, (quemadmodum hic quidem Tatianus materiam genitam esse ait) illud ipsum propterea, simul princi-
 pium habere, et incepisse aliquando, neque parē Deo potentiam habere posse, (quod hic Tatianus de mātā eoque genita ait, pronuntiat) crediderint.

Solus Pa-
 ter sum-
 mus Deus,
 secundum
 primorum
 seculorum
 Chreanos.

Nonus
Scriptorū
Christia-
norum,
conveni-
enter pra-
cedentibz
Patrem Fi-
lio mayo-
rem facit.

IX. Irenaeus, qui circa annum Christi 180. vixit, non

obscurè cum Iustino et Theophilo facit, ut qui eodem sermonis gene-
re utatur, Patrem invisibilem, et incomprehensibilem, Filium autem
visibilem et comprehensibilem faciens. lib. 3. c. 11. et lib. 4. c. 37. Nam
in priori loco ita loquitur Irenaeus: Accipiens autem Dominus, qui
a terra essent panes, et gratias agens, et iterum aquam faciens vi-
num, saturavit eos, qui recumbebant, et potavit eos, qui invitati
erant ad nuptias: ostendens quoniam Deus, qui fecit terram, et
iussit eam fructus facere, et constituit aquas, et edidit fontes,
hic et benedictionem escæ, et gratiam potus in novissimis tempo-
ribz per Filium suum donat humano generi, incomprehensi-
bilis per comprehensibilem, et invisibilis per visibilem, cum ex-
tra eum non sit, sed in sinu Patris existat. Deum enim inquit
nemo vidit unquam nisi unigenitus Filius Dei, qui est in sinu Pa-
tris, ipse enarravit. Patrem enim invisibilem existentem, ille qui
in sinu eius est Filius, omnibus enarrat. Et mox: Hæc, inquit, et
principia Evangelii, unum Deum fabricatorem hujus universitatis
eum, qui per Prophetas sit annunciatus, et qui per Moysen legis
dispositiones fecerit, Patrem Domini nostri Jesu Christi annun-
ciat, et præter hunc, alterum Deum nescientia, neque alterum
Patrem. In quibus verbis Irenaeus Filium non tantum visibilem
et comprehensibilem facit, sed et ab uno illo Deo, qui invisibilis, et
incomprehensibilis sit, excludit. Posterior Irenæi locus ita ha-
bet: Manifestum est, quoniam Pater quidem invisibilis, de quo
et Dominus dixit: Deum nemo vidit unquam. Verbum autem
eius, quemadmodum volebat ipse, et ad utilitatem videntium, cla-
ritatem monstrabat Patris, et dispositiones exposebat. Quemas-
modum et Dominus dixit, Unigenitus Deus, qui est in sinu Pa-
tris, ipse enarravit. Hic enim Irenaeus, cum Iustino, et aliis,
quos vidimus, Christianis, non vult, neque concedit, Patrem uni-
versorum hominibus unquam apparuisse, sed Filium tantum.
Quem etiam, tanquam a Patre potestatem ad aliquid faciendum
accipientem, Patrisque in summis operibus velut Ministrum, intro-
ducit. Nam lib. 3. c. 6. In eversione, inquit, Sodomitarum Scri-
ptura ait: Et pluit Dominus super Sodomam et Gomorram.

igne

ignem et sulphur à Domino de caelo. Filium enim hic significat, qui ex Abraham colloentus sit, et à Patre accepisse potestatem ad iudicandum Sodomitas, propter iniquitatem eorum. Et lib. 4. c. 17. Propter hoc, inquit, Iudaei exceperunt à Deo, Verbum Dei non recipientes, sed putantes, per se ipsum Patrem sine Verbo, id est sine Filio, posse cognoscere Deum, nescientes eum, qui in figura locutus est humana ad Abraham et Aaron, et ad Moysen, dicentem: Vides videri vexationem populi mei in Aegypto, et descendi liberare eos. Hic enim Filius, qui et Verbum Dei, ab initio praestituebat, non indigente Patre. Angelis, uti faceret conditionem et formaret hominem, propter quem et creatio fiebat, neque rursus indigente ministerio ad fabricationem eorum negotiorum, quae secundum hominem erant, sed habente copiosum, et inenarrabile ministerium. Ministrat enim ei ad omnia sua progenies, et figuratio sua, id est, Filius et Spiritus Sanctus, Verbum et Sapientia, quibus serviunt et subjecti sunt omnes Angeli.

Sed quoniam Petavius quoque, Irenaeum cum aliis, ab hodierna Catholicorum sententia aberrasse offensurus, ultimum hunc locum ex eo citat, eique mox insignem alium, in quo Filius Patri subjectus esse docetur, adjungit, ejus etiam verba hic adscribamus ex lib. 1. de Trin. c. 3. § 7. Irenaeus, inquit Petavius, lib. 4. c. 17. Deum Patrem negat opus habere Angelorum ministerio, ad ea quae vult efficienda. Ministrat enim ei ad omnia sua progenies et figuratio sua, id est, Filius, et Spiritus Sanctus, Verbum et Sapientia, quibus serviunt, et subjecti sunt omnes Angeli. In his verbis ἐποσφύλατ' et ministri functionem Dei Filio tribuit. Quam et tertio in libro, c. 8. significat. Nam cum illa tricesimi tertii Psalmi verba retulisset, Quoniam ipse praecipit et creata sunt, ipse dixit et facta sunt. Mox addit: Cui ergo praecipit? Verbo scilicet; per quod, inquit, caeli firmati sunt. Tum Spiritum Sanctum, Sapientiam nominare videtur, quemadmodum proximè citato loco Theophilus. Sed comiter ministri vox interpretanda est. Alioquin cum Origenes Spiritum Sanctum ministrum esse dixisset, Hieronymus Apologetico primo contra Rufinum Haereticum id esse scribit. Hac Petavius, Sed o inane metum, qui tantum hominum est! Annon verò Christus toties in Scripturis Minister, et servus Dei dicitur? An ergo et haec Scripturae quoque propterea

Hæc.

Solus Pa-
ter sum-
mus Deus,
secundum
primorum
seculorum
Christianos.

40. IRENICI IRENICORUM EXEMPLUM

Solus Pa-
ter sum-
mus De-
secundū
primorū
seculorū
Christi-
anos.

Hereticae sunt? Ita salicet homines, dum suis inventis diffidunt, et
metuunt, caelum quasi cum illis mox ruiturum metuunt: et vel Deum
etiam in Scripturis aliter locutum fuisse, vellent! Ceterum, qui tam
anxius est Petavius, de tam benignè explicando Irenaeo? cum tam
eundem expresse inter errantes Patrumque aro, dignitate, ac po-
tentia superiorem esse Verbo statuentes, habeat, et numeret? Nam
etiamsi quoque Petavius clarissimum illum Irenaei locum ex lib. 2.
c. 48. et 49. ubi is Christo simpliciter et absolute scientiam ultimi diei,
Scriptura praesumpta, abrogat, Patrumque propterea Filio etiam ma-
jorem facit, ambiguum esse putat, lib. 2. de Trin. c. 3. § 9. ut ne-
sciatur, in scitiam illius diei Christo saltem quā homo est, ab
Irenaeo tribui, an non? tandem tamen concedens, posse eum locum
ad utramque sententiam deflecti: non tamen is locus tam obscurus
est, ut non à quovis mox intelligi possit, qui modò praesudiciis non
laboret. Nam c. 48. ubi de inenarrabili Filii profectione, agitur,
ita loquitur Irenaeus: Quamvis quidem et Dominus, ipse Filius Dei,
ipsam judicii diem et horam concepit scire solum Patrem, ma-
nifestè dicens, de die autem illa, et hora nemo scit, neque Filius,
nisi Pater solus. Si igitur scientiam diei illius Filius non erubet
it referre ad Patrem, sed dixit, quod verum est, neque nos erube-
re. Deo, nemo enim supra Magistrum est. Et cap. seq. 49. se-
clarins adhuc explicat Irenaeus: Etenim, inquit, si quis exqui-
rat causam, propter quam in omnibus Pater communicans Filio,
solus scire et horam et diem Domino manifestatus est, neque apta-
bilem magis, neque decentiorem, nec sine periculo alteram, quam
hanc inveniat in presenti: quoniam cum solus verax Magister
est Dominus, ut discamus per ipsum super omnia esse Patrem.
Etenim Pater, ait, major meo est, et secundum agnitionem itaq;
prepositus esse. Pater annuntiatus est à Domino nostro, ad hoc
ut et nos, in quantum in figura huius mundi sumus, perfectam
scientiam, et tales quaestiones concedamus Deo, &c. Quid
quæso, in his verbis est difficultatis? Hic enim Irenaeus I. ex-
presse verum esse ait, quod Dominus dixerit, solum Patrem, ex-
cepto quoy Filio, cui alioquin in omnibus communicet Pater, di-
cere et horam judicii scire. II. Propterea ita Dominum locutum
esse ait, ut nos per ipsum disceremus, super omnia esse Patrem,
(adeoq;

NB.

adeoq;
major
sit Pa-
prepos-
trem a-
ergo h-
vius, p-
natura
Sexte f-
Deus
jusque
tius et
nomine
à Filio
magis
per om-
etiam
ea jam
que a-
simul
tō ma-
li, sive
et con-
gnifica-
ad feci
His ve-
citata
sunt: e-
coeli f-
cepto e-
libere
tem nos
fecit. o-
omnia

(adeoque et super Filium;) prout ipsemet Filius alibi, Patrem se quoque Solus Pa-
majorem esse professus sit. III. Quandoquidem ex quo et Filio major ter sum-
sit Pater, hunc consequenter, secundum agnitionem quoque Filio ee mus Deus,
prepositum asserit; atque ita IV. annunciatum ee a Domino Pa- secundum
trem ait, ut et nos perfectam scientiam Deo concedamus. Nullus primorum
ergo hic amplius tergiversationi locus. Unde recte tandem Peta- seculorum
vius, prout dictum est, concessit, posse hunc locum et ad divina Chronos.
naturam deflecti. Quid? quod Petavius lib. 2. de Trin. c. 9. § 10. di-
serte fateatur, tum Veteres hanc Majestatis indicem apellationem,
Deus super omnia, ad solum plerumque Patrem significandum, et
jusque personam ac proprietatem, accommodasse, doco, ut Igna-
tius etiam Epistola 4. et 5. haereticos illos dixerit, qui Filium eo
nomine apellarint; tum Irenaeum quoque Patrem hac apellatione
a Filio distinxisse: lib. 3. c. 8. Quo ipso sane, Irenaei sententia
magis magisque patet. Et minime fallitur Petavius: etiam si su-
per omnes esse Deum, certo respectu, et post Patrem, de Christo
etiam dici videatur. Rom. 9. Quod enim ad Ignatii verba attinet,
ea jam supra et annotavimus, et vidimus. Irenaeus vero in citato quo-
que a Petavio loco, ita hac apellatione Patrem a Filio distinguit, ut
simul ei imperium in Filium clarissime tribuat, adeoque et hic mul-
to majorem Verbo Patrem faciat. Ait enim: Quoniam sive Ange-
li, sive Throni, sive Dominationes, ab eo, qui super omnes est Deus,
et constituta sunt, et facta per Verbum eius, Ioannes quidem sic si-
gnificavit. Cum enim dixisset de Verbo Dei, quoniam erat in Patre,
adfecit, omnia per eum facta sunt, et sine eo factum est nihil.
His verbis mox subiecit verba Davidis, paulo ante a Petavio quoque
citata: Quoniam ipse praecepit, et creata sunt, ipse dixit, et facta
sunt: et querit, cui praecepit? respondetque; Verbo scilicet, per quod
caeli firmati sunt; ita, ut Irenaeus Verbum quidem ex Patris praec-
epto et praescripto omnia creasse innuat, mox vero Deum ipsum
libere omnia fecisse, ex eodem Davide prober, dicente: Deus au-
tem noster in coelis sursum, et in terra omnia quaecunque voluit,
fecit. Quasi diceret: Verbum quidem secundum mandatum Patris
omnia fecisse, at Deum ipsum libere, quicquid voluit. Quae oppo-
sitio

Solus Pa-
ter sum-
mus De-
secundum
primogeni-
tione
Christi:
anos.

42. IRENICI IRENICORUM EXEMPLUM

Itidem Patrem Filio majorem dici innuit. Frustra igitur nunc pro-
sus est Petavius, qui in Praefat. in Tom. II. de Trin. c. 3. § 2. Patris,
et Filii omni ex parte absolutam aequalitatem doceri ab Irenaeo
putat, ubi in lib. 4. c. 8. ita loquitur: Omnia enim mensura et ordine
Deus facit, et nihil non mensum apud eum, quoniam nec incompo-
situm. Et bene qui dixit, ipsum immensum Patrem in Filio men-
suratum. Mensura enim Patris Filius, quoniam et capit eum.
Ecquis enim ex ipso Textu non protinus videat, Irenaeum non de
quavis mensura hic loqui, quā Filius Patrem mensurat: quemad-
modum Petavius quidem sine ullo fundamento colligit; sed vel de ea
mensura, de qua modo egerat, scilicet quod Filius ea legis impleat,
perficiat, et capiat, quae hactenus apud Patrem mensa et determi-
nata fuerant: vel si de alia etiam mensura, cognitionis scilicet,
agit, eam in suo genere perfectam, non verò mox summam intelligit.
Quemadmodum scilicet lib. 5. in initio ferè, hominem perfectum Pa-
triam capere ait. Ita ut fluctus hic in simpulo moverit Petavius:
cum tamen eandem hic nunc quoque prudentiam et cautionem
in explicanda hac Irenaei sententia adhibere debuisset, quam
in Tertulliano adhibuit, lib. 1. de Trin. c. 5. § 4. ubi haec de eo pro-
nunciat: At idem (Tertullianus) nonnulla spargit inter eum de
hoc mysterio, quae apprime catholica videntur: etc. neque tamen
(addit) haec statim persuadere debent, Tertullianum eandem nume-
ro substantiam ac perfectam divinitatem posuisse. Quocirca certum
adhuc ex antecederis et probatis manet, Irenaeum juxta cum Ju-
stino et sequentibus Christianis, Patrem Verbo statuisse Superio-
rem, minimè verò aequalem.

Decimus
scriptorum
Christianorum
cum praedec-
tibus claris:
sine Patre
Filio majore
antiquiore
et potentior
facit.

X. Ultimus in serie nostra, et qui seculum alterum
claudit, tertiumque aperit, est Tertullianus, circa annum Christi
203. De quo ita scribit Petavius lib. 1. de Trin. c. 5. § 1. Tertullianus
in primis de Filio Dei, ac Verbo, cum Justino paria profatur: illum
videlicet ideo Patribus antiquis apparuisse, quod Pater à nullo possit
videri: in cuius nomine, et auctoritate ipse erat Deus, qui videbatur
Dei Filius. Lib. 2. cont. Marc. c. 8. Nam et profitemur, inquit,
Christum semper egisse in Dei Patris nomine, ipsum ab initio con-

versa.

versatum,
atoris, sex
et exinde
ens illum
diminutio
mana rep
hominem,
qui inter
nemini vi
sto: Nemo
to pronun-
determina-
debatur &
creatis or-
et incongr-
cont. Prae-
etiam Ari-
est summa
Deum fuit
nem edidi-
sa conditio
one intra
quae per se
tummodo
se ac per
luit, tum
substant
ipsum re
ex se de
condidit,
contineb-
te, ex ce-
jam esse
gnosceba-
creata.

versatum, ipsum congressum cum Patriarchis, et Prophetis, Filium Patris, sermonem ejus, quem ex semetipso proferendo Filium fecit, et exinde omni dispositioni suae, voluntatique praefecit, dimin-
ens illum modico citra Angelos, sicut apud eum scriptum est. Quae diminutione, in hac quoque dispositus est à Patre, quae de hu-
mana reprehenditis, discens jam inde à primordio; jam inde hominem, quod erat futurus in fine, ille est, qui descendit; ille, qui interrogat; ille, qui postulat; ille, qui jurat. Ceterum Patrem nemini visum, etiam commune testabitur Evangelium dicente (Christo): Nemo cognovit Patrem nisi Filius. Ipse enim et Veteri Testamento pronuntiabat, Deum nemo videbit, et rivet; Patrem invisibile determinans, in cujus auctoritate, et nomine ipse erat Deus, qui videbatur Dei Filius. Hic sermonem Dei factum esse Filium, ac rebus creatis omnibus esse praefectum asserit à Patre, qui sit invisibilis, et incongressibilis; qualem utique negat esse Filium. Verum in libro cont. Praxeam c. s. et seq. manifestius opinionem explicat suam, quae etiam Arianam haeresin impietate, et absurditate superat. Hujus haec est summa: Rationem, qui sensus et λόγος dicitur, ex aeterno pene-
Deum fuisse, qui rationalis inde sit dictus: nondum tamen sermo-
nem edidisse; quod Verbum dicitur, et ejus Filius, per quem unive-
rsa condidit. Hunc enim antequam produceret, cum ipsa et in ipsa rati-
one intra semetipsum habuisse, tacite cogitando, et disponendo secum,
quae per sermonem mox erat dicturus: adeo ut interiore hic esset tan-
tummodo sermo, sive Sophia, uti Prov. 8. nominatur. Sed nondum in
se ac per se subsistebat. Cum autem creare Deus hunc mundum vo-
luit, tum ipsum Sermonem Sophiamque protulit, et animavit, eique
substantiam dedit, et ipsum Filium suum fecit. Quocirca sub
ipsum rerum exordium Verbum suum, sive sermonem produxit
ex se Deus, ac secundam Trinitatis personam, eundemque Filium
condidit, quem hactenus in sola dispositione ac cogitatione sua
continebat. Quemadmodum enim create res oēs in divina men-
te ex aeterno constiterunt; ut in Dei sensu ac dispositione facto
jam essent; sed nondum in suis speciebus atque substantiis co-
gnoscebantur, et tenebantur; quod tum fieri coepit, cum ille pro-
create sunt. Ita sermo Divinus ac Sophia in Dei sensu, ac

Solus Pa-
ter sum-
Deus, se-
cundum
primorum
seculorum
Christi-
anos.

dispo-

nunc pro-
2. Patris,
et Irenaeo
et ordine
incompo-
silio men-
bit eum.
um non de-
quemad-
vel de ea
is impleat,
determi-
is scilicet,
m intelligit.
edum Pa-
Petavius:
cautionem
et, quam
de eo pro-
interdum de
e tamen
ndem nune-
circa certu-
m cum Ju-
e Superio-
m alterum
num Christi
Tertullianus
dicit: illum
a nullo possit
qui videbatur
nur, inquit,
ab initio con-
versa:

Solus Pa-
ter sumus
Deus, se-
cundum
primorum
seculorum
Chianos.

44.

IRENEI IRENICORUM EXEMPLUM

dispositione, veluti preparatus ex omni aeternitate, non prius substantia sua proprietatem accepit, quam hanc rerum universitatem creare Deus instituit. Hoc caput est Tertullianae sententiae, quam per partes illius verbis explicabimus. Nam c. 5. Ajunt quidem, inquit, et Irenaeus in Hebraico ita incipere: In principio Deus fecit sibi Filium. Hoc ut firmum non sit alia me argumenta deducunt ab ipsa Dei Dispositioe, qua fuit ante mundi constitutionem, ad usque Filii generationem. Ante omnia enim Deus erat solus, ipse sibi et locus, et mundus, et omnia. Solus autem: quia nihil aliud extrinsecus, prater illum. (Nota. Hic Petavius textum Tertulliani abrumpt: qui porro ita habet:) Coeterum ne tunc quidem solus; habebat enim secum, quam habebat in semetipso rationem suam scilicet. Rationalis enim Deus, et ratio in ipso prius; et ita ab ipso omnia. Quae ratio sensus ipsius est, hanc Graeci Λογος dicunt, quo vocabulo etiam sermonem appellamus. Ideoque jam in usu est nostrorum per simplicitatem interpretationis, sermonem dicere in primordio apud Deum fuisse, cum magis rationem competat antiquiorum haberi: quia non sermonalis a principio, sed rationalis Deus etiam ante principium: et quia ipse quoque sermo ratione consistens, priorem eam ut substantiam suam ostendat. Tamen & sic nihil interest. Nam etsi Deus sermonem suum nondum miserat, proinde cum cum ipsa et in ipsa ratioe intra semetipsum habebat, tacite cogitando, et disponendo secum, quae per sermonem mox erat dicturus. Cum ratione enim sua cogitans atque disponens sermonem, eam efficiebat, quam sermone tractabat, &c. Possum itaque non temere praestruxisse, et tunc Deum ante universitatis constitutionem solum non fuisse, habentem in semetipso proinde, rationem, et in ratioe sermonem, quem secundum a se faceret, agitando intra se. (Cap. 6.) Haec quoque et haec divini sensus dispositio, apud Scripturas etiam in Sophia nomine ostenditur. Quid enim sapientius ratione Dei,

sive

sive sermonem
constatam.
sua, prius
ante omne
dens et ge-
gnosce. (u-
tia facieb-
nebat font-
go exam-
sona ipsi
Pergit ergo
intra se
mundi fa-
Nam, ut p-
ne. disposi-
primum pr-
Sophiam, e-
que dispos-
eis deerat,
gnoscerent
mo speciem
us: Fiat l-
qua res si-
rand, h. e. l-
tia ipsius
substantia
ris, dum e-
nomine. Se-
Dehinc gen-
mul. Exi-
factus est,
lus ex Deo
& Pater ip-
Ad quem
Filius me-
sic et Fili-
Dominus

INFALLIBILIS DOCTRINAE. 45.

sive sermonis: Itaque Sophiam quoque exaudi, ut secundam personam
constituit. Primo: Dominus creavit me. initium viarum in opera
sua, priusquam terram faceret, priusquam montes collocarentur:
ante omnes autem colles generavit me: in sensu suo scilicet con-
dens et generans. Dehinc adfuerunt eam ipsa separatio co-
gnosce. Cum pararet, inquit, caelum, aderam illi simul; et cum for-
tia faciebat super ventos, quae sursum nubila: et quum turtres po-
nebat fontes ejus, quae sub caelo, ego eram cum illo compingens, e-
go eram ad quam gauderat: quotidie autem oblectabar in per-
sona ipsius. Hucusque Textus Textulliani, à Petavio omissus.
Pergit ergo Petavius et ait: Quod autem Sermonem ipsum, quem
intra se continebat, tum protulerit, cum universitatem hanc
mundi fabricare constituit, his verbis (Textullianus) ostendit:
Nam, ut primum Deus voluit ea, quae cum Sophia ratione et sermo-
ne disposuerat intra se, in substantias et species suas edere, ipsum
primum protulit Sermonem, habentem in se individuas suas rationes,
Sophiam, ut per ipsum fierent universa, per quem erant cogitata at-
que disposita, imò et facta jam, quantum in Dei sensu. Hoc enim
eis deerat, ut coram quoque in suis speciebus atque substantiis co-
gnoscerentur, et tenerentur. (Cap. 7) Tunc igitur: etiam ipse Ser-
mo speciem et ordinem suum sumit. Sonum, et vocem, cum dicit De-
us: Fiat lux. Hac verò productione sive pronuntiatione. Sermonis
qua res singulas in seipsis creavit Deus, alteram Trinitatis personam,
h. e. Sermonem, sive Verbum, ac Dei Filium, in se, et in substan-
tia ipsius propria productum esse, non ex nihilo, sed ex ipsius Dei
substantia, testatur c. 7. Hac est, inquit, nativitas perfecta sermo-
nis, dum ex Deo procedit, conditus ab eo primum ad cogitatum in
nomine Sophiae. Dominus condidit me. In initium viarum suarum.
Dehinc generatus ad effectum: (Cum pararet caelum, aderam illi si-
mul. Exinde eum patrem sibi faciens, de quo procedendo Filius
factus est, primogenitus, ut, ante omnia genitus, et unigenitus, ut so-
lus ex Deo genitus, proprie de vulva cordis ipsius, secundum quod
et Pater ipse testatur: Eructavit cor meum sermonem optimum.
Ad quem Deinceps gaudens, proinde gaudentem in persona illius
Filius meus est. Ego hodie genui te, et: Ante luciferum genui te.
Sic et Filius ex sua persona profertur Patrem in nomine Sophiae.
Dominus condidit me initium viarum in opera sua. Ante oes
auct.

Solus Pater
Summus
Deus, secundum
dum primo:
runt seculum
Chraños.

NB.

MPLE
non prius
rum uni:
extulliana
Nam c.
incipere:
non sit
oe, quia pu-
erationem
et mureus,
prater
umpit: qui
abebat o-
am se. Ra-
to omnia.
at, quo vo-
usu est no-
nem dicere
in competat
rio, sed rati-
uoz sermo-
nam ostendat.
nem suam non-
e intra se-
ecum, quae
uim sua cogi-
sermone ita-
et tunc de-
uisse, habem-
sermonem, qm
6.) Haec p-
eram in so-
ratione Dei
sive

NB.
Solut Pa-
ter sumus
Deus, se-
cundum
primogeni-
tulum
seculorum
Christus.

46. IRENICI IRENICORUM EXEMPLUM

autem colles generavit me. Quod autem sermo prolatus, cuiusmodi fuit iste, fiat lux, et ceteri nullam substantiam proprietatem habent, sed vox tantummodo sit, et sonus oris, negat idem de sermone dei cogitandum esse, ut aserebat Praxeas; verum illum esse substantivum, ac propria personam praedicum; Non vis enim inquit, eum substantivum habere in re, per substantiam proprietatem, ut res et persona quaedam videri possit: et ita capiat secundus a deo constitutus duos efficere, Patrem et Filium, deum et sermonem. Quid est enim dices, sermo, nisi vox et sonus oris, et (sicut grammatici tradunt) aer offensus, intelligibilis auditu; ceterum vacuum nescio quid, et inane et incorporeale. At ego nihil dico de deo inane et vacuum prodire potuisse, ut non de inani et vacuo prolatus, nec carere substantia, quod de tanta substantia processit, et tantas substantias fecit. Fecit enim et ipse, quae facta sunt per illum. Quale est, ut nihil sit ipse, sine quo nihil factum est? ut inanis solida, et vacuum plenum, et incorporealis corporalis sit operatus? etc. Hic certe est, qui in effigie dei constitutus, non rapinam existimavit esse, se aequalem deo. In qua effigie dei? utique in alia, non tamen in nulla. Quis enim negabit, deum corpus esse, etsi deus spiritus est? Spiritus enim corpus sui generis in sua effigie. Sed et invisibilia illa, quaecumque sunt, habent apud deum et suum corpus, et suam formam, per quae soli deo visibilia sunt, quanto magis, quod ex ipsius substantia missum est, sine substantia non erit? Quaecumque ergo substantia sermonis fuit, illam dico personam, et illi nomen. Filii vindico; et dum Filium agnosco, secundum a patre defendo. Haec fuit igitur Tertullianus de Filio dei, Verboque sententia, tum ipsum a patre genitum, ac filium esse factum, quod res omnes creatas et nihil fabricatus est, ad idque sermone est usus; quem tum ex se protulit, ac veluti corporavit, hoc est, propriam illi substantiam ac personam attribuit, etc. Huc usque verba Tertulliani; qui Tertullianum iterum hic abrumpt.

Pergit autem Tertullianus, cap. 8. et: Sermo autem, inquit

inquit,
est spiritus
Pater.
apud
tre: q
tatis,
sed no
modum
fluvium
eorum
dit ex
ideo t
Et ter
et Fili
Trinit
rens,
prote
et Ph
idiotes
sonet,
hui, et
Pater
mar
Filiu
disti
us ab
rivat
major
cum
lio m
aliud
per q
quia
ipsu

inquit, Spiritu structus est, et, ut ita dixerim, sermonis corpus est spiritus. Sermo ergo et in Patre semper, sicut dicit: Ego in Patre. Et apud Deum semper, sicut scriptum est: Et sermo erat apud Deum. Et nunquam separatus à Patre, aut alius à Patre: quia, Ego et Pater unum sumus. Hæc erit probola veritatis, custos unitatis, qua prolatum dicimus Filium à Patre, sed non separatum. Protulit enim Deus sermonem, quemadmodum etiam Paracletus docet: sicut radix fruticem, et fons fluvium, et sol radium. Nam et istæ species, probolæ sunt, earum substantiarum, ex quibus procedunt. Omne quod procedit ex aliquo, secundum sit ejus, necesse est, de quo procedit, non ideo tamen est separatum. Secundus autem ubi est, duo sunt. Et tertius ubi est, tres sunt. Tertius enim est Spiritus à Deo et Filio, sicut tertius à radice, fructus ex frutice, &c. Ita Trinitas per consertos et connexos gradus à Patre decurrens, et Monarchia nihil obsteperit, et oikonomia statum protegit. Et mox cap. 9. inquit Tertullianus: Ecce dico, alium esse Patrem, et alium Filium, et alium Spiritum. Male accepit idiotæ quisque, aut perverius, hoc dictum, quasi diversitate sonet, et ex diversitate, separationem protendat Patris et Filii, et Spiritus. Necessitate autem hoc dico, cum eundem Patrem, et Filium et Spiritum contendunt, adversus oikonomiam monarchia adulantem, non tamen diversitate alium Filium à Patre, sed distributione: nec divisione alium, sed distinctione: quia non sit idem Pater et Filius, vel modico alius ab alio. Pater enim tota substantia est, Filius vero derivatio totius et portio, sicut ipse profitetur: Quia Pater major me est. A quo et minoratus canitur in Psalmo modicum quid citra Angelos. Sic et Pater alius à Filio, dum Filius major: dum alius qui generat, alius qui generatur: dum alius qui mittit, alius qui mittitur: dum alius qui facit, alius per quem fit. Et porro cap. 12. inquit Tertullianus: Imò quia jam adhærebat Patri Filius, secunda persona, sermo ipsius: et tertia, Spiritus in sermone, ideo pluraliter pronunciat.

Solus Pater summus Deus, secundum primorum seculorum Christianos.

NB.

NB.

usmodi
atem hanc
de sermo
m esse sub
m inquit
etatem
secundus
et sermo
et sicut
ceterum
hil dico
et vacuo
ia proceffit
era sunt
factum
alis cor
igitur Dei
en Deo. In
Quis e
est? Spi
et immisi
um corpus
ne, quanto
e substan
is fuit, il
dum Filiu
igitur Tertul
à Patre
atas e' nifi
quem tunc
copiam illi
verba Peta
pit.
ermo autem
inquit

48. IRENICI IRENICOR EXEMPLUM

Solus P^rsum-
mus Des, se-
cund^o, prim^o
Secul^o Chris^t.

NB.

nunciavit, Faciamus (hominem) ex nostram et nobis. Cum qui-
bus enim faciebat hominem, et quibus faciebat similem, Filio
quidem, qui erat induiturus hominem, Spiritu vero, qui erat
sanctificaturus hominem, quasi cum ministris et arbitris
ex unitate Trinitatis loquebatur. Et mox: Sed et in an-
tecedentibus, inquit, operibus mundi quomodo scriptum est:
primum quidem nondum Filio apparente; Et dixit Deus:
Fiat lux et facta est; ipse statim sermo lux vera, quae illu-
minat hominem venientem in hunc mundum, et per illum
mundialis quoque lux. Exinde autem in sermone Chri-
sto assistentes et amministrantes, Deus voluit fieri, et De-
us fecit. (Nota. In ultimis his duobus ex cap. 12. locis, ipso
quoque Petavio iudice et confitente, Tertullianus manifeste
demonstrat, Filium sive Sermonem, et Spiritum, secundam
et tertiam Trinitatis personam, non ex aeterno subsistentes
cum Patre, fuisse. Nam et ad priorem locum haec addit Pe-
tavius: Jam, inquit, adhaerebat; quia tunc productus sunt
ambae illae personae, quando mundum fabricare instituit.
Sed perge Tertullianus.) Et dixit Deus, Fiat firmamentum,
et fecit Deus firmamentum, et dixit Deus, fiant luminaria,
et fecit Deus luminaria, majus et minus. etc. Habes Tu-
os: alium dicentem ut fiat, alium facientem. Alium autem
quomodo accipere debeas, jam professus sum, personae, non
substantiae nomine, ad distinctionem, non ad divisionem.
Ceterum ubique teneo unam substantiam in tribus coherentibus.
Haec Tertullianus.

Quibus nunc Petavii sequentia merito subjungo. Idem,
(inquit Petavius, Tertullianum innuens,) cap. 14. Patrem na-
turam invisibilem facit, Filium autem visibilem. Nam inde per-
sonarum duarum differentiam colligit, quod alias Deum vi-
deri Scriptura testatur, alias neget videri posse, quorum
illum in Filium competit, hoc in Patrem. Jam ergo ali-
us erit (inquit) qui videbatur, quia non potest idem invisi-
bilis definiri, qui videbatur; et consequens erit, ut invisi-
bilem

bilem Pa-
visibilem
Sicut n-
Substan-
ejus tol-
terra i-
feriore
si port-
admodu-
est. Fi-
gitur
Qu-
nim Ter-
spexit, n-
stum a-
ex qui-
Deus b-
Filium
stus d-
nemo v-
ampli-
inacce-
locum
Filio a-
mortu-
simè v-
neque
et Jo-
si non
moritu-
Filius
tus e-

visibilem Patrem intelligamus pro plenitudine Majestatis, invisibilem vero Filium agnoscamus pro modulo derivationis. Sicut nec Solem nobis contemplari licet, quantum ad ipsam substantiam summam, quae est in caelis, radium autem ejus toleramus oculis, pro temperatura portionis, quae in terra inde porrigitur. Quibus verbis Filium multo inferiorē Patre constituit, etiam ante incarnationem, quasi portio tantum sit, non plenitudo ipsa substantiae, quāvis a modum ex 9. cap. dixit: Pater, inquit, tota substantia est. Filius vero derivatio totius, et portio: sicut ipse, profertur: Quia Pater major me est, &c. Hac Petrus.

Quibus reliqua Tertulliani adungere, utile est. Pergit enim Tertullianus cap. 15. et ait: Hunc Filium et Paulus contempsit, nec tamen Patrem vidit. Nomen, inquit, vidi Jesum Christum autem et ipsum Deum cognominavit, quorum Pater, et ex quibus Christus, secundum carnem, qui est per omnia. Deus benedictus in ævum. Ostendit et ipse visibilem Dei Filium, id est, sermonem Dei, quia, qui caro factus est, Christus dictus est. De Patre autem ad Timotheum: Quem nemo vidit hominum, sed nec videre potest. Exaggerans amplius: Qui solus habet immortalitatem, et lucem habitat inaccessibilem. De quo et supra dixerat, Regi autem seculorum, immortalis, invisibilis, soli Deo: ut et Contraria ipsi Filio adscriberemus, mortalitatem, accessibilitatem; quem mortuum contestatur secundum Scripturas, et à se, novissime visum, per accessibilem utique lucem, quamquā et illam neque ipse sine periculo luminis expertus est, neque Petrus, et Joannes, et Jacobus sine irritatione et amentia: qui si non passuri Filii gloriam, sed Patrem vidissent, credo morituri ibidem. Deum enim nemo videt, et vivet, &c. Filius ergo visus est semper (ab initio) et Filius conversatus est. Semper et Filius operatus est, semper, ex auctoritate

Solus Pater
sumus, Deus,
secundum
primorum
seculorum
Christianos.

NB.

NB.

Pater

50. IRENIC I. IRENICOR EXEMPLUM

Solus Pater
Summ. De
Secundum
primorum
seculorum
Christianos.

Patris et voluntate; quia Filius nihil a semetipso potest fa-
cere, nisi viderit Patrem facientem, in se su scilicet facien-
tem. Pater enim scilicet agit, Filius vero, qui in Patris plu-
su est, videns perficit. Sic omnia per Filium facta si-
et sine illo factum est nihil. Et mox cap. 16. (ceterum,
inquit, quale, ut Deus omnipotens ille invisibilis, qui o-
habitat in manfachs, a cuius conspectu terra contremi-
scit, montes liquefcunt ut cera, qui totum orbem manu ap-
prehendit velut nidum; cui coelum thronus et terra scar-
bellum, in quo omnis locus, non ipse, in loco, qui universa-
tis extrema linea est, ille Altissimus, in Paradiso ad vespe-
ram deambulaverit, querens Adam, et Arcam post introitum
Noe clausit? et a quo Abraham sub quercu refrigeraverit;
et Mosem de rubo ardente vocavit, et in fornace Babilonis
Regis quartus apparuerit (quoniam Filius hominis est dictus)
ne hac in imagine et speculo, et enigmate fuissent? Sci-
licet, et hac nec de Filio Dei credenda fuisset, si scripta non
essent, fortasse non credenda de Patre, licet scripta, quem isti
in vulvam Mariae deouunt, et in Pilati tribunal imponunt, et
in monumento Joseph recludunt. Hinc igitur apparet ex eo
Hac loca et precedentia Tertulliani elegie, explicant confir-
mant, et Ignatii, Justinis scriptis valde sunt consentanea.
Sed ad Petavium revertamur, et quomodo is Tertullianum
porro explicet, quidque de eo sentiat, audiamus.

Præterea, inquit Petavius loco citato, § 4. in libro contra
Hermogenem, non minus falsa, imò etiam absurdiora, contra
æternitatem Filii et æqualitatem astringit Tertullianus. (api-
te 3. Deum asserit fuisse quidem ex æterno, ac semper De-
um, non tamen fuisse Patrem. Quia et Pater Deus est, et
Iudex Deus est: non tamen ideo Pater, et Iudex semper. Nam
nec Pater potuit esse ante Filium, nec Iudex ante delictum.
Fuit autem tempus, cum et delictum et Filius non fuit, quod
Iudicem, et qui Patrem Dominum faceret. Sic Dominus
non ante ea, quorum Dominus existeret, sed Dominus tantum
futurus

futurus
delictum
Cap. 18. d
cessarian
sterat in
vitarum
nes, idcir
cari, ne
deremus.
argume
efus Fili
to minis
erit, alio
Si enim in
fuit, Sop
sensu d
magis no
dominus
su Sopm
ne Sopm
mogenit
utique q
quod in
eguit ad
habuit
ni Filio
tex inno
docet a
Mysterio
Patris a
qua sur
tullian
ctam

futurus quandoque, sicut Pater per Filium, sicut Index per delictum; ita et Dominus per ea, quae sibi servitura fecisset. Cap. 18. de Sophia, id est, Sermonem vel Filio, Denique, ut necessariam sensit ad opera mundi, statim eam condit, exegerat in semetipso. Dominus, inquit, condidit me, in initium viarum suarum, in opera sua, &c. Agnoscat ergo Hermogenes, idcirco etiam Sophiam Dei, natam et conditam predicari, ne quid innatum, et inconditum prater solum Deum crederemus. Subinde vero materiam Deo non esse coeternam, argumentatur ex eo, quod si Sophia et Sermo Dei, qui est etiam Filius, ex ipso, et in ipso natus, sine initio non fuit, multo minus materia, quae extra Deum est, sine initio esse poterit, alioqui Filio prater Patrem aliquid esset antiquius. Si enim intra Dominum, qui ex ipso, et in ipso fuit, sine initio non fuit, Sophia scilicet ejus; exinde nata, et condita, ex quo in sensu Dei ad opera mundi disponenda capit agitari; multo magis non capit sine initio quicquam fuisse, quod extra Dominum fuerit. Si vero Sophia eadem Dei Sermo est sensu Sophia, et sine quo factum est nihil, sicut et dispositum sine Sophia; quale est, ut Filio Dei Sermonem unigenito et primogenito, aliquid fuerit prater Patrem antiquius, et hoc utique generosius, necum quod innatum nato fortius, et quod infectum facto validius? quia quod ut esset nullius equit auctoris, multo sublimius erit eo, quod ut esset, aliquid habuit auctorem. Hinc evidens est, Patrem antiquiorem poni Filio, et fortiorem, validiorem ac sublimiorem, quatenus Pater innatus est, et infectus, Filius natus et factus, ut ostendit docet Cap. 32. At idem nonnulla spargit interdum de hoc mysterio, quae apprimè Catholica videntur: velut, eandem esse Patris ac Filii substantiam, et divinitatem, &c. Haec et si qua sunt ejusdem modi, non statim persuadere debent, Tertullianum eandem numero in tribus substantiam ac perfectam divinitatem posuisse: sed ut in Patre plena atque tota

Solus Pater
sumus De,
2um pri-
mor seculor
Christianos.

NB.

bum
est fa-
facien-
his se-
acta si,
ceterum,
s, qui o-
ontrem-
ann ap-
ra sca-
verita-
ad respu-
reotum
averit;
ablonu
est dictus
ent? Sci-
ipta non
quem isti
munt, et
et extor-
et confir-
entancia.
ullianum
eo contra
rea, contra
nus. (api-
mper De-
us est, et
emper. Na
delictum.
ut, quod
ominus
nus tantu
futur;

52. IRENICI IRENICORVM EXEMPLVM

Solus Pater
Summus Deus
2us Summi
pri-
mor
Reul-
rum Chri-
stianos.

ta, in ceteris portio quaedam insit illius. Quemadmodum cum homo hominem gignit, non totam Patrem in genitum substantiam derivat, sed ejus portionem, neque numero eandem, quam heri naturam et essentiam. Itaque Deum Patrem, ut supra memoravi, longe antequam Filium produceret, existisse putat: et hunc tamen *omnibior*, hoc est, eandem substantiam praecitum. Ut Filius, tametsi tempore sit patre homine posterior, eandem cum illo naturam obtinet. Hanc esse Tertulliani mentem, quae supra posui, illius loca confirmant, etc. In quibus Tertullianus totam substantiam in Patre, et portionem in Filio, non sic intelligit, quomodo Theologi nostri, cum dicunt, Patrem plenitudinem divinitatis possidere in primo signo originis, ut benigne magis, quā verē Pamelius interpretatur. Sed ita planē, ut longē minor sit Filius: adeo ut propterea invisibilis sit pro modulo derivationis, cum sit Pater invisibilis (ait Cap. 14. adversus Praxeam) Sanē Athanasius plenitudinem divinitatis in Patre esse dicit, ut sit etiam in Filio. Quod Iulius Iserius asserit (Col. 2. 9. quia plenus ē pleno natus est Filius, ut ait Ambrosius. Sic et Victorinus in primo contra Arium, tam Patrem, quam Filium ait esse plenitudinem. Quod ad mentem Tertulliani, minimē convenit. Quocirca, ut radius à Sole derivatus, ac fonte ipso luminis, etsi eodem lumine constat et substantia, ideoque dici potest *omnibior*, multo est tamen minor et inferior, et ad spectum nostrum tolerabilis est, cum ad Solis intuitum oculorum nostrorum acies heberetur. Sic Deum Patrem tanquam immensum et incircumscriptum lumen, majusque adeo, quā ut cerni possit, Tertullianus contemplatus est: Filium verō sic, quasi portionem quandam lucis istius, quam proinde oculorum nostrorum imbecillitas capere posset. Qua in opinione Veteres, ut jam ostensum est Capite superiori, nonnulli fuerunt. De Spiritu verō Sancto, quemadmodum perperam existimavit

idem.

idem, p
tentia
illo co
collata
bi disc
palam
anum
ut err
tempu
Patrem
esse.
Si solu
tatis
quos
dum f
non a
fanda
cundo
ter De
cie, co
verō q
lo dicit
ait, t
tinet.
Graci
lius e
ditur
ut tum
sona.
tandem
eundem
notem
tra A

idem, postea demonstrabimus. Et hoc de Tertulliani sententia iudicium nostrum, adiuvat eorum ratio, qui Deum ab illo corporeum creditum esse volunt. Nam corporum naturam collationem et contractionem ejusmodi recipit. Quae res alibi disceptabitur. Quod vero ad aeternitatem attinet Verbi, palam est ex iis locis, quos supra descripsimus, Tertullianum minimè illam agnovisse, ac frustra niti Pameliū, ut errori manifesto colorem obducatur, quasi perinde fuisse tempus dixerit, cum non esset Filius, ac S. Hilarius solum Patrem aeternum esse scripsit, Filium autem illi coaeternum esse. Hoc enim recto et Catholico sensu potest usurpari, si solum Patrem intelligamus fontem, et principium aeternitatis esse. Illud Tertulliani nulla specie vel fuce potest obtegi, quod Filium tunc à Patre productum asserit, cum mundum fabricare institueret: tanquam hactenus potestate, non actu ipso, Pater esset Deus: quae fuit Arianorum nefanda haeresis, cujus hac ex parte Cyrillus meminit in secundo dialogo: Exat enim (inquirebant illi) potestate Pater Deus. Proinde nulla consideratione, ac sola apparenti specie, capi animò poterat Filius antequam gigneretur: postea verò gemitus est. Postremo, quod Tertullianus modum lo aeternum numerum, gradu non statu, in Deo factum ait, et à matrice non recessisse, sed excessisse, eodem persistet. Nam modulum vocat Τζονορ & ὑπερσπέρμα, ut Graeci loquuntur, certum modum, quo derivatus à Patre Filius existit: ut rarius emissus à Sole, extra ipsum extinguitur ita, ut idem sit status, hoc est, ὁμοία vel ὁμοιωτός, ut tum loquebantur, luminis, gradus verò diversus, id est, persona. Hucusque Petavius de Tertulliano: qui haec tandem de eo adhuc addit: Invenio tamen, inquit, apud eundem Tertullianum rectè illud et catholice dictum, minorem non esse Patre Filium. Omnia (inquit in quarto contra Marcionem cap. 28.) sibi tradita dicit à Patre. (respondeo)

Solus Pater
Summus Deus
Ab omni primo
in saeculo
Christianus.

54. IRENEI IRENECORVM EXEMPLVM

Solus Pater
Summus, Deus,
secundum
primorum
seculorum
Christianos.

dam, si Creatoris est Christus, cujus omnia, quia non minori se-
tradidit omnia Filio Creator, quia per eum condidit, per Ser-
monem suum scilicet. Verum hac, etiamsi catholice à Ter-
tulliano dicta eē Petavius censeat, non tamen aliam habere
nunc possunt interpretationem, quam cum lib. adv. Praxeam
Cap. 17. Tertullianus ita de Christo scribit, seseque explicat:
Omnia, inquit, Patris mea sunt. Cur non et nomina? Cur ergo
legis Deum, omnipotentem et altissimum, et Deum virtutum,
et Regem Israël, et qui est, vides nē per hanc Filius etiam
demonstretur. Suo jure, Deus omnipotens, quā sermo Dei
omnipotentis, quāque omnium accepit potestatem. Altissimus,
quā dexterā Dei exaltatus, sicut Petrus in Actis concio-
natur. Dominus virtutum, quia omnia subjecta sunt illi a
Patre. Rex Israël, quia illi proprie excidit sors gentis
istius. Item, qui est, quoniam multi filii dicunt, et non sunt.

Sed et nos tandem citationum nostrarum finem factu-
ri, id nunc dicamus cum Petavio: de Tertulliano quoque satis
multa. Quamquam Petavius hic nondum subsistat nobiscum,
sed alios quoque per integrum tertium seculum, et quos excur-
rit, auctores (Clementem scilicet Alexandrinum, Orige-
nem, Dionysium Alexandrinum, Episcopos sex ad Samosa-
tenum scribentes, Gregorium Neocaesariensem, Thaumaz-
turquum dictum, Methodium Martyrem, Lucianum An-
tiochenum, Novatianum, Lactantium, Zenonem Ve-
ronensem, Eunomium, Marium Victorium Catholicum,
Nicanagz synodo posteriorem, Rupertum, imō ipsum
tandem Constantinum Magnum Imperatorem, ad Ni-
comedienſes contra Eusebium scribentem,) prioribus
illis, seu in doctrina de summo et unico eterno deo Pa-
tre consentientes adjungit, librorz primo de Trinit. Cap. 8.
§ 7. ita tandem de omnibus illis, à se productis, et al-
legatis Ecclē doctores conclusit: Igitur nonnulli
Veterum

Veterum
dem p
probat
versio
negue
monem
foras
instan
di, ut
ceret.
dixeru
illum
rius, o
Tatian
ii vero
rat vo
Marty
Alexa
Lucian
scriben
senten
tyrem,
Athen
te mu
ut hac
imō et
ac pote
de Pat
quā un
illius c
quā d
no dis

INFALLIBILIS DOCTRINAE SS.

Veterum (rectius vero dixisset: Omnibus vetustis, quorquor quidem primis duobus seculis vivere: quemadmodum hucusque probatum est,) illa de Divinitate, ac personarum in ea divinitate insederat opinio, unum esse summum, ingenitum, neque aspectabilem Deum, qui λογος, id est Verbum vel sermone, quem ἐν τῷ αὐτῷ intus inclusum tenebat, ex se se foras produxerit vocalem et sonantem: nec tamen vocis instar, sonique transeuntem ac dissipabilem, sed ejusmodi, ut velut corporatus, ac subsistens, cetera deinceps efficeret. Tum autem a Supremo deo ac Patre productum esse dixerunt, cum hanc rerum universitatem moliri statuit, ut illum velut administrum haberet. Quam sententiam alii clarius, obscurius alii significant: sed isti ferè, Athenagoras, Tatianus, Theophilus, Tertullianus et Lactantius. Tamèn verò, quam reliqui, quos commemoravi, (commemoraverat verò Petrus in catalogo errantium, et Justinum Martyrem, Irenaeum, Clementem Romanum, Clementem Alexandrinum, Gregorium Thaumaturgum, Methodium, Lucianum Antiochenum, Sex Episcopos ad Samosatenum scribentes, et Novatianum. Quibus tamen pro hac sua sententia addere potuisset, debuissetque Hippolytum Martyrem, in Homilia sua de Incarnatione Verbi, idem quod Athenagoras, Theophilus, Tatianus, etc. de Filii paulò ante mundum conditum generatioe disertissimis verbis, prout haec ejus verba postea quoque allegabuntur, scribentem: imò et Cyprianum, Arnobium, et alios.) exò, dignitate, ac potentia, superiora Verbo Patrem arbitrati sūt, ac tametsi de Patris eē substantia sive natura Filium assererent, quā una re ab ceteris, quae creaturae proprie vocantur, illius conditionem diversam faciebant: non minùs tamquam creaturas initium habuisse, hoc est, minimè ex aeterno distinctam hypostasin fuisse, putarunt. Haec Petrus.

Quibus

Solus Pater
summus deus
et in primis
in seculis
Christianos.

56. IRENEI IRENECORUM EXEMPLUM

Solo, Pater
Suum, De,
Aim pri:
morum se:
culorum
Chrānos.

Quibus tamen, tum ut, quae de primorum duorum secu:
lorum fide monstrata sunt, hactenus, magis magisque confir:
mentur, tum ut textū quoque seculi publica de Christo so:
ctrina, maximè in initio, eadem cum priorum duorum se:
culorum doctrina, fuisse, clariùs adhuc cognoscatur; uni:
cum tantum ex indubitato Origenis contra Celsum libro
testimonium, at illustrissimum, et quod instar multorum esse
possit, hic adnectere placet. Ita verò Origenes, qui cir:
ca annum Christi 250. vixit, omniumque veterum Theologo:
rum celeberrimus fuit, in 8to contra Celsum libro scribit:
Dicit, (Celsus:) Si nullum alium isti prater unum Deum
colerent, videri poterant merito alios contemnere; nunc
cum recens exortum hunc immensis extollant honoribus,
credunt se nihil peccare in Deum, quos ministro ejus
reverenter servant. Ad quod respondendum: Si Celsus in:
telleret illud: Ego et Pater unum sumus Ioan. 10. 30. et
illud in precatatione dictum à Filio Dei Ioan. 17. 22. Sic:
ut ego et tu unum sumus; non putasset nos et alium co:
lere prater Deum universorum dominum. At enim, Pa:
ter est in me, et ego in Patre. Quos si quis his motus re:
rebitur, nè forte transfugiamus ad eos, qui negant duas
esse substantias (Celsus dicit) Patrem et Filium: au:
diat illud Act. 4. 32. Erat autem omnium credentium cor
unum, et una anima: ut contempleretur illud dictum: Ego et Pa:
ter unum sumus. Unum igitur Deum, sicut rationem reddi:
dimus, Patrem et Filium colimus, constanterque stamus con:
tra alios, non recens exortum, quasi prius non fuerit, nimi:
is honoribus extollimus. Credimus enim ejus Verbis dicen:
tis: Antequam Abraham natus esset, ego sum Ioan. 8. v. 58.
itemque: Ego sum veritas Cap. 14. v. 6. nec est quisquam no:
strum tam illiberali ingenio, ut opinetur, quod veritatis
essentia non fuerit ante adventum Christi tempora. Itaque
religiosè colimus Patrem Veritatis, et veritatem Filium,

NB.

duos

duos
lunta
plen
ipso
cum
solu
quid
geni
char
ficat
de h
genti
ador
ra d
fectio
minis
ctam
eos e
ria.
gine
drene
sum
ipse
Pont
re d
per c
Celsu
enim
entia
Dei
Quo
ceas

duos quidem substantiā, unum verō concordia, consensu, ro-
luntatisq; identitate: adeo ut quicumq; vidit Filium (qui est
splendor gloriae Dei, characterq; ejus substantia) viderit in
ipso Deum, ut in imagine Dei. Opinatur is nunc, eò quòd unū
cum Deo Filium ejus colamus; sequi secundum nos quoque, non
solum Deum, verum etiam ministros ejus colendos ēē. Qui
quidem si intellexisset veros ministros Dei post ipsius uni-
genitum, Gabrielem, Michaelem, reliquosq; Angelos, et Ar-
chanuelos, eosque colendos contenderet: fortasse colendi signi-
ficatum repurgantes et actiones colentium, dixissemus aliq̃
de hoc loco pro tanta rei dignitate, proq; capiti nostrae intelli-
gentiae. Nunc quanto ministros coli postulat hos demones qui
adorantur à gentibus: non evincit, ut eos colamus, quos scriptu-
ra docet ministros ēē illius mali Principis hujus seculi, ad de-
fectionem à Deo pertrahentis quoscunq; potest. Ergò non ut
ministros istos, qui à reliquis hominibus honorantur, detre-
ctamus venerari et colere. Si enim persuasum haberemus,
eos ēē Summi Dei ministros; nunquam appellaremus eos demo-
nia. Sed unum Deum, et unum ejus Filium ac Verbum ima-
ginemq; quantum possumus, supplicationibus et honoribus
veneramur, offerentes Deo universorum Domino preces per
suum unigenitum. Cui prius eas adscribemus, rogantes, Iux-
ta, qui est propitiator pro peccatis nostris, dignetur tanquā
Pontifex preces nostras et sacrificia et intercessionem offer-
re Deo optimo maximo. Itaque in Deo fides nostra consistit
per confirmantem eam in nobis ipsius Filium. Nec est quòd
Pater nobis scititionem objiciat propter Filium. Veneramur
enim Patrem, eò quòd admiramur ejus Filium, Verbum, et Sapi-
entiam, et veritatem, et justitiam, et quicquid dicimus esse
Dei Filium, et tali Patre progenitum. Et de his quidē haerem.
Quoniam autem rursum Pater sic loquitur: Quos si eos do-
ceas non esse hunc Dei Filium, sed illum Patrem ēē omnium

NB.

Solus Pater
Summi Dei,
secundum
primorum
seculorum
Chianos.

quem

duos

58. IREXCS IREXICORVM EXEMPLVM

Solus Pater
Summus De,
29um pri-
mor seculi
Christians

quem solum coli revera oporteat? non colere nisi una cum isto
reditiois sua auctores quem nominant Dei Filium, non quod
Deum venerentur magnopere, sed quod istum extollant plus
nimio. Atqui nos scientes quis sit Dei Filius, nimirum splen-
dor gloriae, characterz substantia eius: vapor potentia Dei,
Omnipotentis gloria: sincera promanatio, splendor semper
ni luminis, speculum immaculatum Dei potentia: ac efficacia,
imagoz bonitatis eius, scimus hunc illius Filium, et illum
hujus Patrem. Nec est quicquam in hoc sermone in-
decens, nec male deo convenit, talem sibi Filium unigenitum
substituere. Nec potest nobis persuaderi, hunc qui talis est,
non esse ingenti Dei et Patris Filium. Quos si Celus audivit
perversam doctrinam quorundam, qui Filium Dei negant ee
Creatoris Filium; ipse videtur, et qui huic opinioni favent. Non
est ergo reditionis auctor Jesus; sed omnis pacis; ut qui
dixit suis discipulis: Pacem relinquo vobis; pacem meam do
vobis. Deinde quoniam sciebat hujus mundi et non dei ho-
mines hostes nobis futuros, addidit: Non sicut mundus dat
pacem; ita et ego do pacem vobis. Confidimus autem propter
eum, etiamsi affligimur in mundo, quia dixit: In mundo
afflictioem habebitis: sed confidite, ego vici mundum. Hunc
asseramus ee Dei Filium, Dei inquam, quem (si Celus ver-
bis utendum est) magnopere veneramus, et Filium eius ma-
ximis a Patre auctum honoribus agnoscimus. Esto autem,
non deesse quosdam, ut in tam numerosa credentiu mul-
titudine, qui discrepantes ab aliis, temere affirmant, go-
servator sit Deus ille universorum Dominus: nos certe
hoc non facimus, qui credimus ipsi dicenti Joan 14.28. Pa-
ter qui misit me, major me est. Quapropter quem nunc
Patrem vocamus, eum non subicimus, ut Celus calumnia-
atur, Dei Filio. Pergit deinde, Quos autem non aber-
rans a scopo sic opinor, utar ipsorum testimonio. Nam in
illo caelesti dialogo alicubi haec ferme ad verbum dicuntur:

Si fortior

NB.

NB.

NB.

NB.

NB.

Si fo
es q
mul
ris e
cia
aliu
cult
quen
Dom
On
obus
quop
pta,
ne r
und
fins
cam
Fili
ex i
mis
nos
min
enti
tes
ten
ast
sen
tale
ab
ris
est
ips

Si fortior est Dei Filius, et Dominus ejus est Filius hominis, et quis alius dominabitur Deo tenenti imperium? quomodo multi circa puteum, et nullus in puteum, et cur tantum itine-
ris emensus timorus es? Falloxi: adest enim mihi auda-
cia et gladius, adeo non hoc est ipsius propositum. Nam
alium Supercoelestem Deum hujus Patrem faciunt, in cujus
cultum consenserunt, ut sub pretextu magni Dei colant hunc,
quem sibi profecerunt Dei Filium, quem ajunt ut fortio-
rem Dominum esse Dei tenentis imperium, solumque venerantur.
Unde illud solemne praeceptum eorum, non esse servien-
dum duobus Dominis, cavendo, ne quis ab hoc uno diffideat. Hac
quoque rursum a nescio qua obscurissima haeresi desum-
pta, universis Christianis objicit. Obscurissimam dico, quia
ne nobis quidem multum cum Haereticis conflictatis liquet,
undenam haec Celsus acceperit: si tamen accepit, et non
finxit, vel affinxit de suo. Nos enim manifeste prae-
dicamus, Beatoris, qui mundum hunc sensibilem condidit,
Filius non esse fortio-rem Patre, sed inferiorem. Id quod
ex ipsius auctoritate affirmamus, Atente: Pater qui
misit me, major me est. Joan. 14. 28. Nec est quisquam
nostrum tam attentus, ut dicat, Dominus est Dei Do-
minis Filius. Imperium autem ei, ut Dei Verbo, Sapi-
entiae, justitiae, veritati, astruimus in omnes suspicien-
tes eum hoc nomine; sed non in Deum Patrem omni-
potentem. Hac Origenes, loco citato, clare, perspicue!

Et tantum de perpetuo omnium Scriptorum Ecclesi-
asticorum intra prima duo secula, et quos excurrit, con-
sensu. Ex quibus omnibus clarissime jam patet, non esse
talem de Filii cum Patre aequalitate Traditionem, qua
ab Apostolis sit propagata: prout quidem hodie a ple-
risque creditur. Imo contrarium potius adeo verum
est, ut Petavius Arium quoque in eo, contra accusatores
ipsius excuset, lib. 1. de Trin. cap. 8. § 2. ac si is dogma-
tis

Solus Pater
Summus Deus,
29um pri-
mum seculi
Christianos.

NB.
NB.
NB.
NB.

Si fortior

60. IREXCO IREXCORUM EXEMPLUM

Solus Pa-
ter sumus
Deus, 2dum
primorū
seculorū
Christi-
anos.

tis sui primus fuisset architectus; imò, ut rotundè dicat Pe-
tavius, Veteres à se allegatos idem quos Arius (id est, Fili-
cum Patre inaequalitatem) antè tradidisse. Verba Petavii
sunt hæc: Planissime constat, Arium illoꝝ Veterum se-
cutum eẽ dogma, qui nonnum̃ patefacta constitutaq; re,
ad eundem errorem offenderunt. Nam ex illi productu
à Deo Patre Verbum, non tamen ex aternitate, docue-
runt, sed antequam mundum fabricaret, ut illo administꝛo
as hujus molitionem operis uireretur. Quamobrem quos Ariu
illius dogmatis Architectum fuisse, cujusmodi hæcenus audi-
tum non erat, Alexander in Epistola queritur, aliq; Patres,
qui contra hanc hæresin scripsere, oratorio more, et per
exaggerationem sici arbitror. Siquidem magna est à no-
bis producta copia privcorū, qui idem quod Arius antè
traderunt. Nisi forte hoc iste præcipuum habeat, quod
Verbum Dei ac Filium εἷς ὁ ὢν ex nihilo creatum, pa-
lām ac disertius, quā unquā aliās asseveraverit. Nam ple-
rique illi, quos supra citavi, non id aperte declarant, sed si-
lium sive λόγον ajunt ex Patris substantia profluxisse,
ut Athenagoras, Theophilus Antiochenus, Tatianus, Orige-
nes autē, et Dionysius Alexandrinus, et ipsa idem, quod
Arius, sentiunt, non tamen expresse ac verbo declarant,
εἷς ὁ ὢν Filium eẽ factum. Tum illud forte vel pecu-
liare, vel præ cæteris Arius habuit, quod Filium Dei na-
turā esse mutabilem, et in deterius verti posse defenderet.
Itaq; Sodomenus lib. 1. cap. 15. quodam ait Arium docuisse,
quod à nullo hæcenus usurpatū fuerunt; videlicet Filium Dei
ex non existentibus eẽ factum, ac fuisse quodam, cum non-
dum esset. Item libero suo arbitrio nequitia ac virtutis capz-
cem esse: et creaturam, atque opificium. In quibus Petri-
vii verbis tum hanc obscure innuitur, immeritò tantos
clamores, tantas rixas, tantosq; tumultus, ob Arii senten-
tiam, quæ tamen vel verbis saltem nonnullis, non re, ab illa
Vete-

Veteri
confia-
tiam
patefa-
prout
senten-
tuit?
homin-
2post
deino
facta
ubi d
expre-
(imò
admo-
cujus
tempo-
stolis
fuisse
rum,
tor,
ne a
unig
et
met
sive
absu-
unq

Veterum sententia, differat, olim fuisse excitatos; tum et hoc considerare convenit, quos Veterum illorum tempore, sententiam hodiernam, de aequalitate Filii cum Patre, nondum patefactam constitutamque fuisse indicatur. Quod si est, prout Petavius ipsemet id hic fatetur, et credit, quomodo sententia hac ab Apostolis per Traditionem provenire potuit? Quomodo Apostolica censei potest? Et non potius hominum inventum dici debet? Nam si tradita fuisset ab Apostolis, his primis sane Christianis omnium primo, et deinde per hos alius demum patefacta fuisset. Atqui patefacta fuit demum, prout Petavius lib. 1. de Trin. cap. 3. § 3. ubi de Expositione fidei, Iustino falso adscripta, agit, iterum expresse loquitur et fatetur, post Arianam procellam. (imò, ex insano contendenti, et contradicenti pruritu: quem admodum id ex Disputatione Alexandri cum Ario habita, cujus Socrates lib. 1. Hist. Eccl. cap. 5. meminit, actis, illi temporis abunde patet.) Ergo minime omnium ab Apostolis provenire potuit.

Sed, ut magis adhuc pateat, non hanc esse, vel unquam fuisse Apostolorum Traditionem, sed contrariam potius, nimirum, quod solus Pater summus sit Deus, omniumque Creator, probò id nunc porro, (ex abundantia,) summam quasi,

I. ex eo, quod Ignatius eos etiam Ministros Satanae appellaverit, qui Christum, Deum super omnes, omniumque Creatorem, dicerent: quemadmodum, ubi de Ignatio, et Irenaeo agebamus, id monstratum est, et Petavius ipsemet ibidem fatetur.

II. Quos omnes alii à nobis citati Ecclae doctores, sive explicitè, sive implicitè, id juxta cum Ignatio pro absurdo habuerint, dicere, Deum omnipotentem in terris unquam apparuisse, seseque conspiciendum, aut tractan-

Solus Pater
Summus Deus,
2um pri:
morum secu:
lorum Chri:
stianos.

Solus Pater
Summus et
Deus, non
privata
non nulli,
sed Catho:
lica, et pu:
blica omni:
um illi, tempo:
ris Chri:
stianorum
sententia
et confes:
sio fuit.

Sum

rem

cat Pe-
st, Fili
Petavi
um se-
agere,
ductu
docue-
ministro
o. Ariu
us audi-
ss. Patres,
et per
st a no-
ante
abear, quod
atum, pa-
lam ple-
t, sed si-
xisse,
Orige-
idem, quod
arant,
vel pecu-
dei na-
fenderet.
m docuisse
Filiu. Di-
a, cum non-
rtutis cap-
ibus Petri:
o tantos
fri senten-
n re, ab illa
Vete-

Solus Pa-
ter Summus
Deus, & cum
primorum
seculorum
Christianos.

62. IREXCI IREXCORVM EXEMPLVM

dum praeuisse: quemadmodum quidem id ipsum de Filio, & Ver-
bo ultro fatebantur. Vide verba ipsorum superius allegata.

III. Quod sententiam ex confessionem suam hanc
de summo Deo Patre, Filiosq; eō minore, non tquam priva-
tam aliquam, sed tquam publicam omnium Christianorum,
sive sui temporis, sive praeiteriti, idque coram Imperatorib;
ex Gentibus, eviderint ex scripserint: quemadmodum id ex Ju-
stini, Athenagorae, Tatiani, Tertulliani, aliorumq; Apologi-
is, clarum est. Quae ratio, ut magis magisque elucescat, pate-
atque adeo publicam hanc fuisse inter Christianos confes-
sionem, ut quicumq; se tandem adhuc nobis recens offe-
runt, ex illa antiquitate auctores, etiamsi tenebris hactenq;
sepulti ex prorsus ignorati, eandem tamen cum aliis omni-
bus fidem habuisse deprehendantur: age, illustrem adhuc
ex antiquitate illa auctorem, qui se nobis olim in lectio-
ne Jesuitae Hallosii obtulit, producamus, Melitonem nimi-
rum Episcopum Sardianum, Iustini Martyris coetaneu-
m. Hujus fragmentum citatus Hallosius Tom II. Scriptorum Ec-
clesiae Orientalis, in vita ejusdem Melitonis & Chronico
Alexandrino nobis exscripsit, et ita sonat: Οὐκ ἐστὶν
λίθων, ἔδειξαν δὲ τὸν ἐκ τῶν ἑσπερίων, ἑσπερίων: πῶς θὲς
ἀλλὰ, τὸ τὸ πᾶν τὸν κὶ ἐνὶ πᾶν τὸν, κὶ ἐνὶ τῷ Χριστῷ αὐτῷ,
ὄντες θὲς λόγος τὸν ἀϊόνων ἐστὶν ἡνδρενται. Non
sumus, inquit, lapidum sensu carentium cultores, sed soli
Dei, qui est ante omnia, et in omnibus, ex praeterea Christi
ejus, qui verè est Deus Verbum ante secula, adoratores
sumus. Pergit Hallosius: Aliud, inquit, e' S. Melitonis operi-
bus fragmentum reperio nullum. Et illud Chronici jam posi-
tum, & quo Sancti Viri libro sit, incertum habeo. Si quis
praeter haec nancisci aliquis novum possit, det, amabo, in
publicum, ex bene de Ecclesia merebitur. Ita Hallosius.
Qui tamen candidius allatum hoc e' Chronico Alexandri-
ne fragmentum interpretari debuit. Nam in Latino
proprie et ad verbum ita sonat: Non sumus lapidū sen-
su

NB.

su ca
super
serm
Filius
ori m
prafi
te om
non a
secul
stret
miru
sum
sed p
nis, 2

de a
nimit
tor:)
Trad
illust
tant
sente
profe
etian
tutio
miru
se, .
dere
II. Co
pos
Test
sti a
nere
et se

su carentium cultores, sed solius Dei, qui est ante omnia, et
super omnia, et super Christum illum, qui verè est Deus
Sermo ante secula, adoratores sumus. Quae verba manifestè
 Filium à Summo Patris Deitate excludunt. Quamquam et pri-
 ori modo versum fragmentum hoc, (puta, si $\tau\theta$ $\chi\varsigma\iota\varsigma$ δ , absq[ue]
 praefixa vocula $\epsilon\tau\iota$, legatur,) Christum ab unius Dei, qui an-
 te omnia, et super omnia est, nomine, satis excludat; eundemq[ue]
 non ante omnia, quemadmodum Patrem, sed tantum ante
 secula esse, dicat: adeoque id nunc magis magisque mon-
 stre, quod in tertia, de qua agimus, ratio, dicebatur; ni-
 mirum, Confessionem Veterum illorum Christianorum, de
 summo Deo Patre, Filioque. cō minore, non privatam,
 sed publicam, et à plerisque, imò omnibus Christia-
 nis, receptam fuisse.

Solus Pater
 sumq[ue] De-
 us, 2dum
 primorum
 seculorū
 Christia-
 nos.

IV. Ratio, (quod scilicet nulla unquam fuerit Episcoporum
 de aequalitate Filii cum Patre traditio, sed contraria potius,
 nimirum, quod solus Pater summus sit Deus, omniumq[ue] Crea-
 tor:) est, quod idem illi, qui vel à Petavio, vel alijs, pro sua
 Traditionis confirmatione, et tanquam omnium primi,
 illustrissimiq[ue] Traditionis illius testes, allegantur, allegariq[ue]
 tantum possunt, hoc ipso suo testimonio, quod praebent, simul
 sententiam suam de Summo Deo Patre, ab ipsis Apostolis
 profectam esse, inque Ecclesia semper mansisse, innuant:
 etiamsi quoque Christum ante secula, mundiq[ue] consti-
 tutionem, à Patre genitum fuisse testentur. Quos sane
 mirum est, aut non vidisse Petavium, aut videre noluisse,
 se, sibiq[ue] adeo et contradicere maluisse, quam veritati ce-
 dere, erroremq[ue] deponere. Nam cum is praefat. in Tom.
 II. Cap. 2 §1. Traditionem suam ostensurus, sex Episco-
 pos Antiochenos, eosq[ue] omnium primos Traditionis suae
 Testes, allegasset, eo quod Paulo Samosateno, circa Annū Chri-
 sti 269. Scribentes dixerint, se fidem scriptō edere, et expo-
 nere, quam à principio acceperint, et habeant traditam
 et servatam in Catholica et S. Ecclesia, usque in hodi-

ernum

PLUM
 et Ver-
 gata.
 in hanc
 om privae
 ionorum,
 eratorib[us]
 id ex Ju-
 Apologi-
 cat, pate-
 os Confes-
 as offe-
 hactenq[ue]
 alius omni-
 em adhuc
 in lectioe
 em nimi-
 cocataneu.
 iptoꝝ Ec-
 Chronico
 e Ep[iscop]o
 vsq[ue] $\theta\epsilon\delta\varsigma$
 $\chi\varsigma\iota\varsigma$ δ $\alpha\upsilon\tau\iota\varsigma$.
 i. Non
 sed solus
 ca Christi
 oratores
 itonis operi-
 ice jam posi-
 . Si quis
 amab[us], in
 Hallosius.
 Alexandri-
 in Latino
 lapidū sen-
 su

64. IRENEI ET IRENECORUM EXEMPLUM

Omnes Ve-
teru pto
Divinitte
Filii alla-
ta, tradi-
tiones, so-
lum Patre
summu et
Deum gi-
mul testan-
tur.

ernum diem, à Beatis Apostolis, qui viderint ipsi, et ministri
fulsint verbi, prædicatam ex lege et Prophetis, ac Novo Te-
stamento: cum, inquam, eos ita in Epistola scribentes allegas:
set Petavius, mox, sui quasi immemor lib. 1. de Trin. Cap.
4. § 9. eosdem sex Episcopos Antiochenos inter illos (et
quidem propter scriptam illam ad Paulum Samosatenum
Epistolam) recenset, qui arò, dignitate, et potentiâ supe-
riorem Verbo Patrem, arbitrati sunt. Quemadmodum verò
ba hac Petavi ex lib. ejus primo de Trin. cap. 8. § 7. pau-
lò antè citavimus. Verba autem Petavi sex illorum Epi-
scoporum minus factiosa (ut loquitur Petavius) fide hæc
sunt: Quin etiam Episcopi illi sex, qui ad Paulum Samo-
satenum, antequam in ordinem redigeretur, epistolam mi-
serunt, in ea quodam de Filio proponunt, ab Aetholica
regula fidei nonnihil abhorrentia. Ut cum Filium di-
cunt in mundo procreando paternam implerisse volunta-
tem, eique ut is faceret, præcepisse Patrem. Unde et di-
versum à Patre Filium esse confirmant: quoniam qui præ-
cipit, alteri præcipiat, necesse est. Addunt, eundem pa-
ternam implentem voluntatem, Patriarchis apparuisse:
et ob id ministerium Angeli nomen obtinuisse. Hunc
enim danda legis ministrum fuisse: quem et Mediator-
em Dei atq; hominum vocat Iplius. Hæc Petavius. Ex
quibus verbis, quis est qui non videat, sex illos Episco-
pos, etiamsi testati sint, Filium Dei ante mundi consti-
tutionem genitum fuisse, simul tamen clarissimè testari,
Filium Patre multo esse minorem, eique subjectum: quan-
doquidem eodem modo de Filio Dei sensisse deprehendan-
tur, quò Iustinus, Irenæus, Tertullianus, et alii? Nam iidem
Episcopi (quos Petavius allegare omisit) Filium Dei quoque
Sodomitas, accepta à Patre judicandi potestate, punivisse,
hominibusq; apparuisse, Patre invisibili manente, as-
serunt; illuq; super omnia Deum esse, ubi de Filio usur-
pa:

pau
mod
qua
liu
gen
rat
tris
tur
ver
ptu
ptu
Ca
qu
om
neq
ad
cum
se,
tris
dice
set
e
im
eis
qua
do
inq
nu
ex
qui
lus
voo
Qu
Fu

INFALLIBILIS DOCTRINAE

65.

paverant, in omnibus tantum creaturis intelligendum esse
 monent, adeoque non ita simpliciter accipi debere, innuunt
 quam ubi de Patre usurpatur; et praeterea quoque, dum Fi-
 lium tanquam actum viventem et per se existentem à Patre
 genitum esse ajunt, eandem cum Athenagora de Filii gene-
 ratione, quasi is aliquando in potentia fuerit tantum Pa-
 tris, tandemque quasi actus prodierit, sententiam ferre viden-
 tur. Imò idem impium esse ajunt, existimare, Deum uni-
 versi seu Patrem Domini Nostri Jesu Christi, usquam in Scri-
 pturis vocari Angelum, hoc nomen Filio tantum in Scri-
 pturis tribui dicunt, ut qui Angelus sit Patris, ejusque Legatus.
 Nam postquam dixissent: Generavit quidem Filium Pater tan-
quam actum (ἐνέργειαν) viventem, et per se existentem,
omnia in omnibus operantem. non autem solum vidit Filii,
 neque solum praesens fuit Filius, sed etiam operatus est
 ad creationem universi; sicut scriptum est: Cum eo eram
 cuncta componens Prov. 8. Hunc dicit Scriptura descen-
 disse, et apparuisse Abraham ad quercum Mambræ, unum ex
 tribus: cum quo Patriarcha tanquam cum Domino et Ju-
 dice colloquebatur, ut qui omne iudicium à Patre accepis-
 set, de quo scriptum est: Dominus pluit super Sodomam,
 et Gomorram ignem et sulphur à Domino de caelo. Qui
 implens voluntatem paternam, Patriarchis apparuit, et cum
 eis loquitur, in eisdem clausulis, et eisdem capitibus, ali-
 quando quidem tanquam Angelus, quandoque verò tanquam
 Dominus, quandoque autem Deus esse affirmatur. Postquam,
 inquam, sex illi Episcopi hac scripsissent, vixissentque, proti-
 nus addunt sequentia: Deum enim universi impium est
 existimare vocari Angelum: Filius verò Angelus Patris est,
 qui est ipse Dominus, et Deus. Scriptum enim est: Ange-
 lus magni consilii Esa. 2. Sicut et alias in Abraham: Et
 vocavit eum Angelus Domini, et quae sequuntur Gen. 22.
 Quibus verbis sex illos Episcopos Filium Dei ad mentem
 Iustini, Athenagorae, Tatiani, Theophili, Tertulliani, alio-
 rumque

Omnes ve-
 terem pro
 divinitate
 Filii alla-
 ta tradi-
 tione, so-
 lum Patre
 summu
 et Deum
 testantur.

NB.

66. IRENEI IRENECORUM EXEMPLUM

Omnes Verumque describere, Patres, longè minorem esse, arbitratos
terum pro fuisse, nemo cordatorum est, qui non videat.

Cæterum, idem hoc de Hippolyto quoque Martyre, qui
Filii alla: circa annum 220. vixisse creditur, dici posset: quem Pe-
tas tra: tarius quidem pro confirmanda Traditione sua citat, præ-
sitides so: in Tom. II. cap. 4. § 2. at ex merè suspectis, supposititiis,
lum Pa: nuperrimè tantum productis primum, adeoque nondum rece-
tem sum: ptis et approbatis, imò cum antiquioribus illius, et magis ge-
mum e: nuinis scriptis, minime congruentibus, fragmentis. Verus
deum te: siquidem Hippolytus Martyr in Homilia de Deo Trino,
stantur. ex Uno, et de Mystero Incarnationis contr. hæresin Lœti,
[prout Homilia hæc in Supplemento Bibliothecæ PP. Parisi
anno 1639. edito, habet,] Patrem solum e: æternum, Filium
autem paulò ante mundum constitutum esse ait. Verba ejus
sunt hæc: Deus, inquit, solus cum e:et, nihilque sibi coævum
haberet, voluit mundum efficere, etc. Fecit igitur sicut vo-
luit: Deus enim erat. Eorum autem quæ facta sunt, Du-
cem, consiliarium, et operarium generabat Verbum: quod
Verbum cum in se haberet, essetque mundo creato inaspe-
ctabile, fecit aspectabile, emittens priorem vocem, et lumen
ex lumine generans, deprompsit ipsi creatura: Dominum, sen-
sum suum, et qui prius ipsi tantum erat visibilis mundo
autem invisibilis, hunc visibilem facit, ut munus, cum eo
qui apparuit, videret, salus fieri posset. Atque ita assistit
ei alius. (um alium dico, non duos Deos dico, sed tanquam
lumen ex lumine, et aquam ex fonte, aut radium a sole:
una enim virtus ex toto, totum verò Pater, ex quo virtus,
Verbum: hoc verò mens sive sensus, qui prodians in mun-
dum, ostensus est Puer dei. Omnia igitur per eum fa-
cta sunt, ipse solus ex Patre genitus. Et mox, postquam
Incarnationem Christi, Oeconomiam (quasi alteram) et gra-
tiam Spiritus Sancti in Trinitate, Oeconomiam tertiam
dixisset; Pater, ait, mandas, Verbum perficit, Filius autem
ostenditur, per quem Pater creditur. Oeconomia consue-

tionis

tionis redigitur ad unum Deum, unus enim est Deus, qui
mandat, Pater, qui obedit Filius, qui docet scientiam Spiritus
Sanctus. Pater, qui est super omnia, Filius per omnia,
Spiritus Sanctus in omnibus. Quid? quos Verbum non:
sum incarnatum, imperfectum adhuc Filium fuisse dicat
Hippolytus? Dum ita tandem addit: Nec enim Verbum per
se, et sine carne, perfectus Filius erat, cum tamen esset per-
fectum Verbum unigenitus, neque caro per se, sine Verbo
subsistere poterat, quia in Verbo habebat *τὴν ὁμοειδίαν*,
id est, in Verbo subsistebat. Sic ergo unus Filius Dei per-
fectus manifestatus est. Hucusque Hippolytus, à Petavio pro
Traditione sua confirmanda allegatus. Qui, annon ceu al-
ter Textullianus, omnia alia potius, quam aequalitatem
Filii cum Patre tradat, doceat, nemo est iterum, qui o-
videat. Nec tamen aliter Petavius et in Iustino, Athe-
nagora, Tatiano, Theophilo, aliisque eorum similibus, ci-
tato loco, in suas partes, obtorto quasi collo trahendis,
propter suae Traditionis confirmatione allegando, procedit,
eosdem illos mox iterum, inaequalitatem Filii cum Patre
docuisse, evincens: adeoque priora illa sua tanquam minus
firma, denuo quasi destruens et refutans.

Ratum ergo nunc manet et manebit, nullam omnino
antiquam Traditionem pro divinitate Filii allegari posse, quae
non simul testetur, Filium Patre, vel quoad ipsam divinita-
tem longe esse minorem. Restant verò duae adhuc sive
rationes sive Traditiones, quae non tantum nullam unquam
Apostolicam, pro aequalitate Filii cum Patre Traditionem,
esse potuisse ostendunt, sed ne Filium quidem paulò an-
te mundum conditum à Patre prolatum aut genitum esse (quem
commodum quidem plexosque veterum Christianorum cre-
didisse, hactenus est monstratum) permittunt, et verò
praeterea antiquitate cum omnibus pro Trinitate, Filiis

Omnes Ve-
terum pro
divinitate
Filii alla-
tae tradi-
tiones, so-
lum Patre
summu-
m esse Deum
testantur.

Vera Tra-
ditiones
Apostoli-
cae o tan-
tum solus
Patrem
summu-
m Deum esse
testantur,
sed et Fi-
lius

Divi-

68. IREX OCT IREX CORUM EXEMPLUM

lium, qui:
dem paulo
antem mun:
dum cordi:
tum a Paz
tre genitu
ce, prout
prima ple:
torumque
Christiano:
rum a fi:
de aberra:
tio vult
permittit:
imò, omni:
bus aliis
Veterum,
tam pro
filii divi:
nitte, qu
pro quoz
cum Pa:
tre aqua:
litate, al:
latis tra:
ditionib,
et anti:
quiores,
et certio:
res sunt:
adeoque
eas pul:
sas pro:
sus, fi:
ctas, et
elabissi:
docent.

divinitate, allatis traditionibus certant, easque suspectas et falsas esse docent: imò, veram tandem, verè antiquissimam, verè regne Apostolicam, de Christo sententiam et fidem, convenienter Scripturis Sacris ponunt et reserant. Harum altera est Symbolum nostrum Apostolicum; altera verò Artemonitarum Traditio.

Priorem igitur rationem quod concernit, quæ ordine est quinta; quid, quæro, Symbolum nostrum, Apostolicum dictum, aliud de Christo dicit, credique iubet, præterquam hoc, quòd Unigenitus sit Dei Filius, Dominusque noster, natus ex Maria virgine? non verò, quòd natus sit, idque vel imprimis, ante mundi constitutionem?

Dices: I. Symbolum illud, Apostolicum dictum, tam antiquum fortè non esse, prout quidem dicat, et præterea autorem ejus ignorari? II. Filium dei in Symbolo Apostolico propriissime sumi debere?

Resp. ad 1. Ut antiquissimum esse pateat hoc Symbolum, ex compendium ejus, jam Textulliani tempore in Ecclesiis receptum, quòd ex lib. Textulliani de Virg. land. Cap. 1. ita sonat: Regula fidei, inquit, una omnia est, sola immobilis et irreformabilis, credendi solum in unum Deum omnipotentem, munditorem, et Filium ejus Jesum Christum, natum ex Virgine Maria, crucifixum sub Pontio Pilato, tertia die resuscitatum à mortuis, receptum in celis, sedentem nunc ad dexteram Patris, venturum judicare vivos et mortuos, per carnis etiam resurrectionem. Hac lege fidei manente, cetera jam disciplina et conversationis admittunt novitatem correctionis, operante solum et proficiente usque in finem gratia Dei. Habes ergo Symboli huius antiquitatem ex Textulliano. Quam etiam Cap. 36. lib. de Prescript. advers. hæret. idem Textullianus his verbis exprimit: Age, jam, inquit, qui volēs curiositatem melius

exercere

exer
cas
nar
xim
a M
pot
adjo
sed
cum
min
ubi
mer
quid
Ecc
uni
dei
tas
pota
Euc
suis
stir
abac
ex
de
bas
prop
tis
ex
cred
Luc
Virt
lium

INFALLIBILIS DOCTRINAE. 69.

exercere in negotio salutis tuae, percurrere Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsa authentica litera eorum recitantur, sonantes vocem, representantes faciem uniuscujusque. Proximè est tibi Achaia, habes Corinthum. Si non longe es à Macedonia, habes Philippum, habes Thessalonicenses. Si potes in Asiam tendere, habes Ephesum: Si autem Italiae adjaces, habes Romam, unde nobis quoque auctoritas præstata est. Statu felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostolicam cum sanguine suo profuderunt: ubi Petrus passioni dominicae adqueatur, ubi Paulus Joannis exitu coronatur, ubi Apostolus Joannes postquam in oleum igneum demersus, nihil passus est, in insulam relegatur. Videamus quid dixerit, quid docuerit, quid cum Africanis quoque Ecclesiis contulerat. Unum Deum novit, Creatorem universitatis, et Christum Jesum ex Virgine Maria Filium Dei Creatoris, et carnis resurrectionem. Legem et Prophetas cum Evangelicis et Apostolicis literis miscet, et inde potat fidem eam, aqua signat, Sancto Spiritu vestit, Eucharistia pascit, martyrio exhortatur, et ita adversus hanc institutionem neminem recipit. Hac est institutio, non dico jam quae futuras haereses praenunciabat, sed de qua haereses prodierunt. Sed non quæ ex illa, ex quo factae sunt adversus illam. Satis de antiquitate!

Accedo ad proprietatem Filii Dei, quam secundo urgebas. Ea verò qualis sit, effegit debeat, nunc, partim ex propria Tertulliani in citato altero loco explicatio, satis constat, ubi Christum Jesum, Filium quidem Dei, at ex Maria Virgine talem, ab Ecclesiis omnibus Apostolicis creditum esse ait: (prorsus ad eum modum, quo Angelus Luc. 1. Illud, quod, et quia, ex Maria, per innumerationem Virtutis Altissimi sanctum nasci debebat, propterea Filium Dei vocatum iri prædicebat; Christusque ipse Joan.

Vera Itra:
sitones
Aplice non
tant so:
lum Pa:
nem sum:
num de:
um et te:
stant, sed
ne filio
quidem,
ipso an:
to mun:
du condit:
tum a Pa:
tre genit:
et prout
prima ple:
torum q:
Cathari
a fide ab:
cuncto mlo)
plenitudo
imò ex:
Vide re:
legua pag.
præcedit
in marg?

70. IREXROS IRE

Vera Tra- 10. 3. 36. semet propterea
ditiones à Patre, tum in ipso, pui
2 apostolica in a Baptismo sanctifica
non tantu num docendum, refo
soli Patre ratione Christus cæcu
summum lem Filium Dei creden
Dei esse lis etiam se stantem,
testam. R. ut homo loqueretur, et
se, nè Fi- cto adorabatur: demum
lium qui- stum, quem quidem h
dem pau- esse credebant Ioan. 1
lō ante mundum
conditum
à Patre, tuo omnem propterea q
genitu e- Luc. 24. 20. 21. at eō te
prout pri- migo Messia et Rege
ma plero: 30. Filium Dei esse co
rumq. Chr. Mar. 16. 16. Christo lī
stignoru improbant, sed eos
à fide ab- onem, editamq. talem
et catio omni, super hac ipsori
vultu per: im, se firmiter adificatu
mittunt: ea, dem mox quoque
imo eio: 36. 38. 41. 47. c. 3. 6. 22
Vid. reli: c. 17. 31. 1 Cor. 2. 2.
qua pag. partim, ex subjecto, qu
Occurr. subjecto predicatum
in Marg. intelligendum, prout
ex tota Iou Christi
ptione, capropter ad
gatur, constaret; n
Virgine, crucifixus,
coctos, sedens ad dex
tra viros et mortu
m, propriumq.

(CONTINUE
CONTINUATION)

68. IREX & IREX CORUM EXEMPLUM

lium qui:
dem paulo
anet mun:
dum cordi:
tum a Pa:
tre genitu
ce, prout
prima ple:
torumque
Christiano:
rum a fi:
de aberra:
tio vult
permittit:
imò, omni:
bus aliis
veterum,
tam pro
filii divi:
nitte, quò
pro quò
cum Pa:
tre aqua:
litare, al:
latis tra:
ditionib;
et anti:
quiores,
et certio:
res sunt:
adeoque
eas fal:
sas pro:
sus, fi:
ctas, et
elab:
docent.

divinitate, allatis traditionibus certant, easque suspectas et falsas esse docent: imò, veram tandem, verè antiquissimam, verèque Apostolicam, de Christo sententiam et fidem, concuenter Scripturis Sacris ponunt et reserant. Harum altera est Symbolum nostrum Apostolicum; altera verò Arte: monitarum Traditio.

Priorem igitur rationem quod concernit, quæ ordine est quinta; quid, quæso, Symbolum nostrum, Apostolicu dictum, aliud de Christo dicit, credique jubet, præterquam hoc, quò Unigenitus sit Dei Filius, Dominusque noster, natus ex Maria virgine? non verò, quò natus sit, idque vel imprimis, ante mundi constitutionem?

Dices: I. Symbolum illud, Apostolicum dictum, tam antiquum forte non esse, prout quidem dicat, et præterea, autorem ejus ignorari? II. Filium dei in Symbolo Apostolico propriissime sumi debere?

Resp. ad 1. Ut antiquissimum esse pateat hoc Symbolum, ex compendium ejus, jam Textulliani tempore in Ecclesiis receptum, quò ex lib. Textulliani de Virg. Ver- land. Cap. 1. ita sonat: Regula fidei, inquit, una omnino est, sola immobilis et irreformabilis, credendi scilicet in uni- cum Deum omnipotentem, munditorem, et Filium ejus Je- sum Christum, natum ex Virgine Maria, crucifixum sub Pontio Pilato, tertia die resuscitatum à mortuis, receptum in caelis, sedentem nunc ad dexteram Patris, venturum judica- re vivos et mortuos, per carnis etiam resurrectionem. Hac lege fidei manente, cetera jam discipline et conversa- tionis admittunt novitatem correctionis, operante scilicet et pro- ficiente usque in finem gratia Dei. Habes ergo Symboli hu- jus antiquitatem ex Textulliano. Quam etiam Cap. 36. lib. de Præscript. advers. heret. idem Textullianus his verbis ex- primit: Age jam, inquit, qui vult curiositatem melius

exercere

IN FALLO BULLIS DOCTRINAE. 69.

exercere in negotio salutis tuae, percurrere Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsae authenticae litterae eorum recitantur, sonantes vocem, representantes faciem uniuscujusque. Proximè est tibi Achaia, habes Corinthum. Si non longe es à Macedonia, habes Philippos, habes Thessalonicenses. Si potes in Asiam tendere, habes Ephesum. Si autem Italia adiacet, habes Romam, unde nobis quoque auctoritas praesto est. Statu felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostolicam cum sanguine suo profuderunt: ubi Petrus passioni dominicae adgnatur, ubi Paulus Joannis exitu coronatur, ubi Apostolus Joannes postcquam in oleum igneum demersus, nihil passus est, in insulam relegatur. Videamus, quid dixerit, quid docuerit, quis cum Africanis quoque Ecclesiis confesseratur? Unum Deum novit, Creatorem universitatis, et Christum Jesum ex Virgine Maria Filium Dei Creatoris, et carnis resurrectionem. Legem et Prophetas cum Evangelicis et Apostolicis literis miscet, et inde potat fidem tam, aqua signat, Sancto Spiritu vestit, Eucharistia pascit, martyrio exhortatur, et ita adversus hanc institutionem neminem recipit. Haec est institutio, non dico jam quae futuras haereses praenunciabat, sed de qua haereses prodierunt. Sed non fuerunt ex illa, ex quo factae sunt adversus illam. Satis de antiquitate!

Accedo ad proprietatem Filii Dei, quam secundo urgebas. Ea verò qualis sit, esseque debeat, nunc, partim ex propria Tertulliani in citato altero loco explicatioe, satis constat, ubi Christum Jesum, Filium quidem Dei, at ex Maria Virgine talem, ab Ecclesiis omnibus Apostolicis creditum esse ait: (prorsus ad eum modum, quo Angelus Luc. 1. Illud, quod, et quia, ex Maria, per innumbrationem virtutis Altissimi sanctum nasci debebat, propterea Filium Dei vocatum iri praedicebat, Christusque ipse Joan.

Vera. Fra:
sitiones
Aplice non
tant? so:
lum Pa:
dem sum:
mum. De:
um et te:
stand, sed
ne Filium
quidem,
paulo an.
te, mun:
du conditum
a Pa:
tre genitu
et prout
prima ple:
rorum qd
Christus
a fide ab:
eritio vult)
penn. tunc;
imò ex:
Vide re:
ligus pag.
precedit
in marg?

72. IRENEI ET IRENECORUM EXEMPLUM

Vere tra:
ditiones
Apostolice
non tant
solum Pa:
trum sum:
mum de:
um esse
testatur,
sed ne
Filium
quidem
NB.

NB.
paulo
ante nam
dum cor:
ditio Pa:
tre geni:
tum esse
(propt pri:
ma plerq:
rumq; An:
anorum
a fide
aberratio
vult) per:
mittunt:
imo, ex.
Vid. reliq:
pag. spec:
in marg.

gine natum) esse credidisse, et praterea (NB.) de hac sen:
tentia et fide sua, tanquam antiqua, ita gloriosus fuisse,
ut majores omnes, et Apostolos quoque ipsos, ita secum sen:
sisse et docuisse, fidenter asseruerint: tum Theodoretus
lib. 2. haeret. fabul. cap. de Artemone, eadem fere hunc
in modum proponit: Quidam, inquit, Artemon, quem non:
nulli Arteman nominant, de universorum Deo idem quod nos
sentiebat, eum esse dicens effectorem universi: Dominum
autem Jesum Christum solum hominem esse dicebat, na:
tum ex Virgine, Prophetis autem virtute prestantiorem.
Hac autem dicebat etiam Iplis praescisse, Sacrarum Scri:
pturarum sensum interpretans, qui illos autem consecuti st,
Christum in Deos retulisse, cum non esset Deus, Hucusq;
Theodoretus de Artemonis sententia, et Traditione. Quae
Transitio, si ulla aliqua, auctoritatem, claritatem, et robur, tum
ex seipsa, tum ex hucusq; dictis, tum ex dicendis adhuc desu:
mit. Nam citatus ab Eusebio Scriptor antiquus, et Arto:
monitarum aetati suppar, dum refutare hos Artemonitarum
sermones aggreditur, eos ipsemet non prorsus pro falsis ha:
bet, sed sub conditione tantum; verisimiles alioquin esse
posse concedens, nisi et Scriptura divina reclamarent, et
fratrum nonnullorum, ipsius Artemonitis antiquiorum, vide:
licet Iustini Martyris, Tatiani, Irenaei, etc. Scripta Superes:
sent, in quibus Christus Deus dicatur. Contra vero, hoc
nunc potius dicendum, Artemonitarumq; Refutator; huic (qui,
quod, refutaturus Artemonitis, neminem tamen Iustino
Martyre antiquiorum citat, citareq; potest, qui in scriptis
suis Christo divinam naturam ascripserit, cumq; Deum
ante secula dixerit; eo ipso verum esse relinquit, Artemo:
nitarum sententiam de Christo, saltem ante Iustinum, in
Ecclia inde ab Iplis, viguisse, postq; deum immutatam fu:
isse: respondendum est: Quamquidem primo Scriptura
divina, prout superius patuit, Artemonitarum sententia
non

non
dogm
tum
rica
re po
mos
scrip
quid
hyre
solum
quon
ab on
Doct
Ebio
nym
a lo.
har
Xas
Filii
nati
quog
pi a
Hier
fecti
temp
obse
Chro
quem
versu
mi, e
sione
sub
moni
confe

non tantum non reclamant; sed et prorsus astipulantur; quandoquidem 2. nihil etiam huc facit, sive Iustini Martyris, aliorumque nonnullorum recentiorum, scripta Christum Deum esse dicant, sive non dicant, cum Apostoli aliquid sentire et docere potuerint, à quo Iustinus cum nonnullis aliis (quemadmodum etiam hic omnino factum esse, in initio fere hujus scripti monstratum est;) deinceps aberraverit; imò quandoquidem 3. omnium primi et antiquissimi, adeoque Iustino Martyre multò adhuc antiquiores Apostolorum Discipuli Hierosolymitani, Nazaraei dicti, cum quorum membrum se esse quondam nec Apostolus Paulus Act. 24. s. 14. diffitebatur, quique ab omnibus Historicis Ecclesiasticis, Scriptoribus, Ecclesiis Doctoribus (v. g. Eusebio Hist. Eccl. lib. 3. c. 8. et c. 27. sub Ebionitarum aliorum nomine; Epiphanio lib. 1. har. 29. Hieronymo Epist. 11. ad Augustinum; Augustino lib. de Har. cap. 9. et 10. item libro 19. Cont. Faust. cap. 18. et Theodoro lib. 2. har. fab. sub Ebionitarum aliorum, seu Symmachianorum, Nazaraeorumque nomine; aliisque;) constanter Christum, Filium quidem Dei, non tamen Deum ante suam ex Virgine nativitatem; adeoque hominem tantum; quemadmodum ipse quoque Iacobus Apostolus, secundum Traditionem Egesippi apud Eusebium lib. 2. c. 23. confessi esse dicuntur; et Hierosolymis tandem ob instantem urbis vastationem profecti; sub Minaeorum nomine in Syria, ad Augustini usque tempora perdurasse traduntur; Legis Moisaicae pariter observantissimi, et hinc propterea quoque à sequentibus Christianis pro Haereticis tandem habiti; et Pauli Apostoli, quemadmodum olim Act. 15. 1. 2. c. 21. 20. 21. 24. 27. 28. 29. adversarii acerrimi: quandoquidem, inquam, 3. hi omnium primi, et veri Apostolorum Discipuli, Nazaraei, continua successione (prout modo monstratum est, et Baronius quoque sub Anno Christi 74. § 5. testatur) usque ad hanc Artemonitarum predicationem, et amplius durarunt, adeoque confessionem suam de Filio Dei, ut homine tantum, inde ab

Vera. Tra:
ditiones Apo:
stolicae non
tunt. solum.
Patrem sum:
mum Deum
esse testantur,
sed ne Fi:
lium quidq:
paulò ante
se mundu
conditum
à Patre
genitum
esse (prout
prima ple:
roxumque
Christiano:
runt à fi:
de aberra:
tio vulg.)
permittunt:
ind. etc.
Vid. reliq:
pag. 74. d.
in marg.

ab

74. *IREX-SCY IREX-CORUM EXEMPLUM*
ab Apostolis invariata servarunt, et propagarunt: non tan-
tū verisimile, sed et necessarium est, quod Artemonita de
Apostolorum sententia, et doctrina, ad se usque propagata,
durantēque publicē providere.

Sed et hæc nunc sufficiant, ad ostendendum, non
tantū nullam unquam Apostolicam pro æqualitate Filii
cum Patre Traditionem esse potuisse, sed nē pro ipsa quidem
Filii Divinitate, etiam ubi hæc longē adhuc infra Patris di-
vinitatem ponitur, (quemadmodum à Justino et sequentibus,
aliis factum esse, superius monstratum est,) tam antiquam,
certam, aut claram superesse Traditionem, ut cum illis
Traditionibus, quæ Filium Dei ante suam ex Maria Vir-
gine per Spiritum Sanctum generationem, non fuisse sub-
sistentem, docent, comparari aut conferri queat. Unde
necessario nunc sequitur, omnes et singulas, tam pro di-
vinitate Filii, quā pro ejusdem cum Patre æqualitate,
allatas Traditiones, seu recentiores, et non ab omnium pri-
mis post Dñi obitum Christianis; sed potius inde ab
anno Christi 269. tantū, neque etiam ex publico ali-
quo omnium Christianorum fidei Symbolo desumptas,
derivatasque, imò antiquioribus et certioribus Traditi-
onibus repugnantes, fictas esse omnino et falsas.

*Traditioes tam pro Filii divinitate quam pro ejus cum Patre æqualitate, al-
latas, non tantum* Nam et hoc adhuc consideratione hic dignum est,
nec Cæsarem Baronium, Annalium conditorem, multa
aliocum ex magne lectionis virum, ubi sub anno Chr-
sti 132. Annal. Eccl. eandem Trinitatis Traditionem
apud antiquissimos Chrsanos fuisse, probare vellet, hanc
antiquiorem facere, aliusq; ostendi potuisse, quā Petavi-
um: etiam si Athanasio quoque Doctore et monstrato-
re hic fuerit usus. Nam postquam Lucianum quoz, fi-
dei Christianæ irrisorem, omni ceteroquin ope et auxilio
destitutus, ad antiquitatem Traditioni suæ Conciliandam,
frustra

frustra
tur pl
S. Ath
piscop
in no
qui
subst
Roma
præst
doctr
quibu
nibu
suis c
Tradi
quere
perru
major
neque
Imò, t
antig
nonni
anum
catum
quā
scit
et jac
illo d
anno
dition
tia, et
• Etiam
produ
propie
stian

frustra et falso in subsidium advocasset (qua de re mox scri-
 tur pluribus) ad Athanasium tandem transit, & ait: Unde
 S. Athanasius scribens ad Episcopos Africanos haec ait: Prisci E-
 piscopi ab hinc annis centum et triginta, qui tum Romae, tum
 in nostra Civitate Episcopatum gesserunt, accusaverunt eos,
 qui Filium creaturam dicerent, aut qui negarent eum con-
 substantialem Patri. Et licet de duobus intelligat Dionysius
 Romano & Alexandrino Episcopis, qui hoc ipsum egregie
 praestiterunt; tamen nonnisi majorum exemplo, traditione, atque
 doctrina, eos hac operatos, nemo jure poterit dubitare. Ex
 quibus Baronii verbis id nunc apparet, adeo cum hic ratio-
 nibus destitutum fuisse, ut cum nullum duobus illis Diony-
 siis circa A.C. 269. ventibus, antiquiorem reperire posset
 Traditionis suae auctorem, rem totam in medio quasi relin-
 quere tandem, et cujusvis sive dubitationi, sive arbitrio,
 permittere coactus sit; frustra et vane divinans interim,
 majorum exemplum aut traditionem, quae tamen nulla est,
 neque monstrari ab ipso potuit, Dionysios illos secutos esse.
 Imò, tantum abest, ut Baronius aliquid pro Traditionis suae
 antiquitate apud Christianos Scriptores reperire potuerit, ut
 nonnisi illum Christianae Fidei irritorem et hostem, Euci-
 anum scilicet Samosatenum, quemadmodum paulò antè indi-
 catum est; et hunc quidem, antiquiorem primum faciendo,
 quam vel veritas, vel propria quoque Confessio permittit, (ut
 scilicet hac ratione Traditio sua eo antiquior videri posset),
 et jactabundè nimis in scenam tandem produxerit: ac si ex
 illo demum patere, conficique Traditio posset. Nam sub
 anno 325. § 70. ita loquitur Baronius: Hanc autem Tra-
 ditionem planè esse Apostolicam, ut tres personas in una Substan-
 tia, eandemque unam Substantiam in tribus personis distin-
 ctam Catholica profiteatur Eccl'a, externi etiam et impii
 produnt, fidemque faciunt, ut illud Euciani (in Philopatri
 prope fin. quod suo loco diximus) dum, licet irridens Chri-
 stianum ducit catechizantem Ethnicum, de tanto myste-
 rio

veraxum
 Apostolica:
 rum Tra:
 ditionum
 antiquitas
 tenet, et cer:
 titudine
 mirum me:
 attingere,
 d. et pro:
 sus fal:
 sas ficias,
 Ec: illu:
 stri demum
 falsitatis
 ejusmodi
 exempla
 e. Baro:
 nio peti:
 to, confic:
 m. pro:
 bari, et
 obsequari.

non tam-
 ite de
 pagata,
 non
 Filii
 quidem
 tris di-
 uentib;
 tiquam
 in illis
 via Vir-
 tute sub:
 Unde
 pro di-
 tate
 quid pri-
 de ab
 co ali-
 mptas,
 Traditi-
 gnun qd,
 mulga-
 no Chr-
 tionem
 ellet hanc
 Petavi-
 nstrato:
 quos fi-
 auxilio
 liandam,
 frustra

Traditiones
tam pro Fi-
lii divini-
tate, quā
pro eius
cum Pa-
tre, aqua-
litate, al-
latis, non
tantū ve-
rarum A-
postolorū
Traditio-
num an-
tiquitatem,
et certifi-
cationem
minimè
attingere,
d. et pro-
sus falsi-
tas, et illi-
citū deum
falsitatis
ejusmodi
exemplo,
et Baro-
nio peti-
to, con-
firmati,
probatū,
et obse-
quatur.

76.

IRENÆUS IRENECORUM EXEMPLUM

rio sic paucis docens: Rogante Ethnicō Christianum, atque
dicente: Quamnam igitur tibi iurabo? Iriephon respondit:
Deum alit̃ regnantem, magnum, athercum, atque aeternum Filium
Patris, et spiritum sanctum ex Patre procedentem: Unum ex
tribus, et ex uno tria. Hac tu Iovem puta: hunc Deum existi-
ma. Sic apud Lucianum. Sed unde hæc blasphemo veritas,
nisi ex iis, quæ ipse à Christianis, sive Apostolis, sive eorum
Discipulis accepisset de fidē Sanctissimæ Trinitatis, qua oēs,
qui credituri essent, imbuebantur? ut vel uno hoc argumento
ex veteri Traditione, atque ad A-
postolorum, deprompto, o-
mnis impietas convicta prorsus remaneat, et extincta. Nam
quomodo tres unum sunt, nisi in communicatione substan-
tiæ? et quonam pacto unum trēs, nisi in distinctiōe perso-
narum? Ita enim Ecclesiam fideles docuisse tempore Apo-
stolorum, etiam (ut vides) Christianæ Religionis hostes af-
firmant. Hucusque Baronius. In cuius verbis ecquis o-
jactantiam et temeritatem hominis animadvertat, asseren-
tis, et unum hunc Lucianum ad Traditionem illam confici-
endam sufficere, et eundem quoque affirmare, Ecclesiam
tempore Apostolorum, Trinitatis doctrinam fideles docuis-
se? Nimirum, id hic totis viribus nunc agebat Baronius,
ut quod Niceni Concilii Patres, de quibus agit, probare
non poterant, selt vocem homousion seu consubstantialē,
in Sacris Literis contineri; ipse Traditione nunc aliqua,
etiamsi emendicata prorsus, et precaria, et ab ipsis tandem
fidei Christianæ hostibus petita, vocis illius significationem
et antiquissimam, et Apostolicam esse doceret, adde-
re, et extre-
mè hucusque laborantibus Patribus, et in re prorsus despe-
rata, remedium aliquod novum opportunè inveniret. Ve-
rū, quemadmodum Centuriatores Magdeburgenses, quos
idem Baronius sub A. C. 152. ob id Renovatores appellat, in
Centuria II. Decretales Pontificum Epistolas vel eo quoque no-
mine pro supposititis habet, quod questionem de Filii cum
Patre equalitate tractent, quæ tamen Aru tempore demum
agitata

agitata
romius
tis un-
num hu-
lam de
posititi-
esse, qu-
Nam.
us, Per
ille Sa-
cianum
cans, e-
retur.
temerit
ternos
fidemque
2. blas-
habuisse
eorum
3. hoc
4. etia
re, Ec-
Et sub
in cate
Catechi-
impium
toties
vacilla-
moles
ditio
ve. per
jiciam
Destru-
nicis, q

agitata sit, non verò seculo secundo post Christum; seu ut Baronius loquitur, quòd in iis Epistolis tam distinctè Trinitatis unitas prædicetur; etiamsi Baronius Contra, propter unum hunc Lucianum non novum esse censeat, doctrinam illam de unitate Trinitatis jam tum in Ecclesia viguisse, ita supposititium et fictitium præorsus est, Lucianum tam antiquum esse, quàm quidem cum Baronius hicesse. censet ei supponit. Nam, ut fabulam suam eò rectius hic agere posset Baronius, Peregrinum Philosophum, cujus coetaneus Lucianus ille Samosatensis fuit, ad A. C. 75. refert: hinc verò et Lucianum hunc in tempora Trajani, Apostolorum, Joannis, collocans, eundem temporum Apostolorum testes allegare non veretur. At enim in loco citato sub A. C. 325. (nam verba ejus, temeritatis et vanitatis plena, repetere nunc utile est:) 1. externos etiam & impios, nominatim verò Lucianum, prodere fidemque facere hanc suam traditionem planè esse Apostolicam, 2. blasphemum hunc Lucianum veritatem illam non aliunde habuisse, nisi ex iis, quæ ipso à Christianis, sive Dñis, sive eorum discipulis, accepisset de Fide Sanctissimæ Trinitatis. 3. hoc argutū ex veteri traditione, adeoq; Dñis, depromptum esse. 4. etiam Christianæ Religionis hostem Lucianum affirmare, Ecclesiam tempore Apostolorum ita fideles docuisse. Et sub anno 132. similiter ita loquitur: 5. Antiquitus in catechizandis fidelibus mysterium Sanctissimæ Trinitatis (catechistas insinuare curasse, etiam Gentiles Scriptores, ut impium Lucianum in Philopatre, testes esse. Hæc, inquam, toties Baronius nobis ingeminat, adeo, ut si fides ejus hic vacillare aut ruere, deprehenderetur, tota simul ei superstructa moles et machina, mysterii scilicet Baroniani fides ac Traditio corruat. Age verò, hanc molem sibe per alios, sive per ipsum etiam Baronium, destruamus, diruamus, dissiciamus; ita ut nec rudera, nec vestigia supersint amplius! Destructorum primus oppidò se nobis offert Eusebius in Chrenicis, qui Peregrinum Philosophum, Luciani illius coetaneum

78. IRENEO IRENECORVM EXEMPLVM

Traditioes
tam pro Fi-
lii Firini-
tate, qm
pro ejusd
cum Patre
aqualite
allatus, &
tandem ve-
rat Ipofo-
licarum Tra-
ditionum
antiquitate
et certitu-
dinem mi-
nime at-
tingere,
sed et pro-
sus falsas,
fictas go-
ec: illu-
demum fal-
sitate qm
modi exten-
plo e Ba-
ronio pe-
tito, confir-
matur, pro-
bat, et ob-
signatur.

neum, ait, rogō, quem ex ligno composuerat, incensō, semet su-
perjecisse, anno quinto imperii M. Antonini Veri, seu Anno
Christi 165. Lucianus verō, de quo agimus, in libello, cui ti-
tulus: De morte Peregrini; testatur, se interfuisse specta-
culo, cum in ignem se Protens iste (id enim vocabuli sibi in-
diderat Peregrinus ille,) injiceret, Hōc pactō gloriam au-
cupaturus. Destructores alii sint Chronologi, et Critici
hodierni, et inter hos Salvius, in anno 104. de Luciano ita
scribens: Vixit circa hoc tempus Lucianus, ut Suidas habet;
quamquam si scripta ejus attendas, videtur 70. annis poste-
rior. Hæc Salvius. Sed destructorum validissimus,
suique simul emendator gravissimus, ipsemet esto Baronius,
qui tandem sub A. C. 171. (sui tam speciosē olim asserti my-
sterii, extructaque Traditionis, nunc quasi immemor,) pri-
mō Lucianum in Pseudomante testem citat stragis M. Aure-
lii: hinc verō de eodem Luciano sequentia quoq; addit: Hunc
Lucianum, inquit, cum omnes affirmant claruisse temporibus
Trajani, tamē ad usque hæc tempora (scilicet ad A. C. 171.)
pervenisse, atq; adeo ea supergressum esse, ex ejus scriptis
liquido constat. Itanē verō, Baroni, constat? et quidem
liquido? Constat ergo nunc per teipsum quoque, mysterii tui
Lucianum, vel toto seculo temporibus Apostolorum fu-
isse posteriorem, adeoq; eum de temporibus Aplos testari
nulla ratione potuisse? et per consequens, Traditionem tu-
am de mysterio tam antiquo, supposititiam esse, falsam
esse, fabulam esse? Ita scilicet falsitas seipsam destruit,
veritatiz tandem nolens volens cedit! Ita nec fictio, nec
fraus, nullumve menacium adversus veritatem tandem pro-
ficit! Ita demum antiquissima illa ac certior Artemo-
nitærum de Apostolica sua doctrina traditio, per Hieroso-
lymitanos Aplos discipulos Nazareos evidenter confirma-
ta, luce sua nunc radiat, omnesque fabularum tenebras
dissipat, disjicit, dispellit! Hæc 170mo et sequentib; annis,
(ad quos nunc rectius Lucianum Baronius promississe scribit)

de

de Ti-
nagon
nemo
ori a
stio e
mende
fater
genu
Trad
de A
Chra
orig
prat
suim
antig
ponit
oculi
conte
adbi
cilia

Trad
gulo
unum
Chro
solu
habu
posse
trax
cum
conc

de Trinitate hominibus, aliquis, per Iustinum Martyrem, Athe-
nagoram, Tatianum, Theophilum, et alios jam immotuisse, ne-
mo est, qui id Baronio non concesserit. At verò de antiqui-
ori adhuc aliqua, temporibus, Quodam viciniori Traditione, qua-
stio erat; quam nullam esse, neque dari posse, et ipsi tandem
mendaciorum fabularumque architecti, prout visum nunc est,
fateri cogentur. Stat, ergo utrumque adductum Traditionis
genus contra aliorum imaginarias et supposititias, fictasque
Traditiones: illis adeo sententia, quam in initio fere huius
de Antiquorum sententiis verioribus scripti, de nova inter
Christianos novi Christi introductione, huiusque introductionis
origine, verisimilem esse dixi, fidem nunc oppido facit: et
praeterea quoque, cur omnes illi Scriptores antiqui, quos recen-
suimus, cum universa antiqua Ecclesia, Patrum semper maiore
antiquiorumque Filio esse staverint, crederentque, clare ex-
ponit: scilicet, quod veritatem minus obtenebratam adhuc in
oculis quasi, et in conspectu haberent, neque ea per tantam
contentiosorum hominum turbam, potentiorumque vim, adeo
adhuc oppressa jaceret: quemadmodum quidem postea per Con-
cilia et intervenientes Principes factum est.

Sed desino descriptionis, Tertioque probationis Membro, et
Traditione perito, finem nunc quoque facio, postquam scilicet per sin-
gulorum Auctorum scripta cundo, ad oculum monstravi, ne-
unum quidem Christianum integris duobus primis à nato
Christo seculis, et quod excurret, repertum fuisse, qui non
solum Patrem Domini Nostri Iesu Christi, pro summo Deo
habuerit, agnoveritque; adeoque, falsum prorsus, imò im-
possibile esse, dari Traditionem, quae Quodam diversum, et con-
trarium sensisse, docuisseque testetur. Id verò, juxta
cum prioribus duobus probationis membris, Normae Re-
conciliatoris Christianorum hodiernorum exemplar
nunc esse, jubeat Deus!

A M E N.

A

et qu
stitu
thera
Grac
nitas
nem
co, o
cujus
plo
odio
sus
abiqu
ipzas
Luct
stias
in T
tate
quia
rum
tinis

C O R O L L A R I U M,
Auctoris de se, et Sectis hodiernis, earumque Reformatione. monita varia continens.

Cum sine dubio nosse desideres, Lector, quis sim, et quomodo Reformationem Christianismi præterea instituendam esse putem? Breviter ita habe: Me nec Lutheranium, nec Calvinianum, nec Remonstrantem, nec Græcum, nec Pontificium, nec Socinianum, nec Menonitum, nec ullum alium ex hodiernis Sectis esse hominem; sed quoniam cum nulla prorsus earum communico, omnes verò et singulas, secundum divinam veritatem, cujus unius me alumnus esse profiteor, reformatas cupio tum in doctrina, tum in vita, ab omnibus potius odio haberi. Interim Ecclesiasticos conventus non prorsus aversor, neque Sectam Christianorum ullam, cum aliquid boni tamen apud singulos invenerim, adeoque per ipsas omnes profecerim: à Patribus Bohemis scilicet et Lutheranis, accipiens Reformationis et libertatis Christianæ initium; à Calvinianis, primum Rationis usum in Theologia; à Remonstrantibus, progressum in libertate conscientiarum; à Græcis, veritatis antiquæ reliquias, cum Bibliis ipsis et Patribus; à Pontificiis, operum bonorum necessitatem, cum Patribus nonnullis Latinis; à Socinianis, iudicandi dexteritatem, à Menonitis

ET RECONCILIATIONE SECTARUM. 83.

falso, absurde, et contrarietate, ab altera contra alteram creditum est.) Ecclesias Christi esse. Quo tamen Ecclesiarum nomine non mori sibi nimis placere, sed potissimum ad pacem inter se, seu membra, mutuò colendam servandamq; excitari nunc tandem debent Christiani; quandoquidem, etiamsi quoz se omnes ad nuptias Filii Dei invitatos esse sciant, nisi tamen vestem nuptialem habuerint, se juxta cum illo conviva, servoque, inutiles. Matt. 22, 11. 12. 13. Cap. 24. 48. 50. 51. et Cap. 25. 30. nihilominus in tenebras illas extimas ejectionis iri, partemq; cum incredulis habituros esse Luc. 12. 46. haud ignorent, ignorareq; possint. Cor. Rom. 11, 20. 21. Et hæc, quo loco apud me Sectæ sint hodiernæ, et quàm eas non rejiciam prorsus aut respuam, satis, ut puto, nunc indicant. At verò, quod in omnibus penè istis hodiernorum Christianor. Sectis, valde hactenus, imò extrême fere, per sequiora tempora infirmatis, et scandalizatis, nunc porrò ante omnia emendari postulo, postulatzq; per me monitorem quasi ultimum Christus Dominus, est

I. Ignorantia, multorum malorum, errorumq; origo: Mar. 12, 24. In ipsis hodieque Ecclesiarum Præsidib; contra expressam Apostoli constitutionem Tit. 1, 9. reperiunda; seu qui vanè tantum inter se contendunt et digladiantur, adversarios vero suos convincere prorsus nesciunt, adeoque sese eoipso ad docendum ineptos esse ostendunt.

II. Partium nimium studium, aliorumq; à se diversorum, etiamsi nunquam adhuc erroris convictorum, imò, nè rectè quidem unquam auditorum, saepeque etiam longè melius sentientium, saltem quod à se dissideant, præjudicata, improvida, et cæca condemnatio: Ceu qua consequenter ipsi quoq; Apostoli (proh, nefas!) cum universa antiquissima Ecclesia, prout ex libro hoc abundè nunc constare potest, imprudentissime, imò stultè admodum, gravissimorum errorum, ignoratq; Dei et Christi, à sequiorib; subsequentibus seculis rei hucusque se peracti, peragunturque. At (ut paululum hic adhuc excurret) non ita antiqui, præsertim moderatiores, agi voluere. Nam Apo-

Stolus

84. COROLLARIUM DE REFORMATIONE

stolus etiam dissentientes in religione recipi iubet Rom. 14. 1. eosque damnari vetat x. 3. 4. 10. 13. et præterea Ecclesiam Corinthiorum, in qua tamen factiones erant 1 Cor. 1. 11. 12. C. 3. 3. 4. Ecclesiam Dei, corpus Christi nominat: cap. 1. 2. C. 12. 13. 27. imò Ecclesias Salaticas, etiamsi in fide gravissime errantes Gal. 1. 6. C. 3. 1. C. 5. 4. Ecclesias tamen vocat cap. 1. 2. Deique per fidem Christi, filios C. 3. 26. 27. et in Christi corpore existentes x. 28. Quid? quos Christiani Hierosolymitani sub Iacobo, quorum multa millia fuere. Act. 21. 20. etiamsi quoque Zelò legibus accenti adhuc fuerint, ibid. et vix Paulum ipsum tolerare potuerint, x. 21. 22. 23. 24. cum Christianis verò ex Gentibus, ne cibum quidem capere, voluerint Gal. 2. 12. adeoque damnandam in Christianis alius fidem habuerint, Gal. 5. 2. 3. 4. nihilominus pro fratribus et Sanctis, adeoque pro Ecclesia Christi habiti fuerint? Vid. Act. 11. 22. C. 18. 22. Rom. 15. 25. 26. 27. Adde 3 Ioan. x. 9. 10. ubi Ecclesia, etiamsi sub schismatico Diotrefhe fuerit, Ecclesia tamen mansit. Nimirum, possunt aliqui pro Ecclesiis Christi haberi, (prout paulò ante quoque monstratum est,) etiamsi non satis sani sint sive in moribus, sive in fide, et propterea à nobis etiam vitari vel possint vel debeant. Conf. Phil. 1. 15. 16. 17. 18. et 2 Thes. 3. 6. 14. 15. Porro, si historiam Ecclesiasticam hac de re consulamus, videmus iterum, Christianos ex Iudeis, maxime Hierosolymitanos, non tantum pro Ecclesiis, sed etiam pro precipuis, et primariis inter Ecclesias Christianorum fuisse habitos. Nam certum est, inde ab Apostolorum temporibus usque ad Hierosolymorum vastationem sub Adriano Cæsare, Christianorum Ecclesiam ex Iudæo-Christianis constitisse. Constitit enim, inquit Eusebius Hist. Eccl. lib. 4. C. 5. ex Scriptoris illius temporis, istorum (Scriptorum) iudicio, tunc (temporibus Adriani) omnis Ecclesia ex fidelibus Hebræis, qui inde ab Apostolis ad eam usque vastationem durarunt. Et Sulpitius lib. 2. Sac. Hist. Quia, inquit, Christiani ex Iudæis potissimum putabantur (namque tum Hierosolyma non nisi ex circumcissione habebat Ecclesia Sacerdotem, sive Episcopum) militum cohortem custodias in perpetuum agitare iussit (Adrianus).

quæ

qua
Chris
Deum
mino
dei ad
Gentib
demur
inquit
am tr
verò t
des ill
simus
rinthia
unã c
ve sub
otur
nius id
oportet
Hierusa
Ex his
rianos
Ecclesi
non ob
pore.
paret.
Hieros
Christi
contem
anis ex
mox p
hospiti
dial. c
rent:
ro, eos
Christi

ET RECONCILIATIONE SECTARVM. 85.

qua¹ Iudaeos omnes Hierosolyma² acitu arceret. Quod quidem Christiana fidei proficiebat: quia tum penè omnes Christum Deum, sub legis observatione credebant. Nimirum id Domino ordinante dispositum, ut legis servitus à libertate fidei atq; Ecclesiae tolleretur. Ita tum primum Marcus ex Gentibus apud Hierosolymam Episcopus fuit. Epiphanius demum in haeresi Roma, quae est Audianorum, ostendere, inquit, voluit. Apostoli, eos, qui à circumcissione in Ecclesiam transgressi sunt, principes esse post illud tempus. (Ubi verò tunc Primatus Ecclesiae Romanae? Ubi confecta Seder illa, seu Cathedra Petri? Quem omnino omnium antiquissimus, fideque dignissimus Clemens Romanus in sua ad Corinthios epistola Roma fuisse ignoravit, eundem aliocum unà cum Pauli sive commemorata praedicatione ibidem, si ve sub juncta morte, necessariò commemoraturus, et conjuncturus? Sed haec obiter.) Et mox: Simul, inquit Epiphanius idem, quindecim Episcopi fuerunt ex circumcissione, et oportebat tunc Episcopis ex circumcissione existentibus, in Hierusalem constitutis oem mundi absentibus, et cum ipsis efficere, etc.

NB.

Ex his igitur citatorum Auctorum verbis satis nunc patet, Christianos Hierosolymitanos etiam post Apostolorum tempora, pro Ecclesia Christi, eaque primaria, errore, de legis observatione non obstante, habitos fuisse. Et hoc ipsum Ecclesias quoque tempore. Iustini Martyris quodammodo adhuc observasse apparet. Nam etiamsi eo tempore, (postquam scilicet Christiani Hierosolymitani, inde à vastatione sub Adriano, à reliquis Christianis, in ipsorum locum et dignitatem succedentibus, contemni inciperent,) jam fuerint, qui cum ejusmodi Christianis ex Iudaeis, seu legem adhuc observantibus, et hinc mox pro Haeticis quoque habitis, neque consuetudinis, neque hospitii communionem (prout citatus Iustinus Martyr in dial. cum Tryphone mihi pag. 266. loquitur,) habere auderent: hos tamen Iustinus se non collaudare ait, et porro, eosdem istos ex Iudaeis Christianos, si modo cum reliquis Christianis vivere velint, eisque non suadeant pariter

Secundum

a. 14. 1.
am Co-
C. 3, 3. 4.
2, 13. 27.
cantes
Dei q; per
existen-
b Jacobi
2 elo le-
tolera-
x Genib;
damnam-
4. nihil
Christi
26. 27.
ismati-
mizum,
ulo ante
t sive in
i vel pos-
t. 15. Por-
s, videm;
itanos,
primari-
Nam cer-
rosoly-
tioru
titit enim
illius tunc
s. Adria-
Apostolis
us lib. 2.
ssimum
cumcissio-
litu co-
ianus.)
qua

secum circumadi, ac sabbatha agere, aliaque ejusmodi exequi, recipiendos, et ad communionem rerum omnium, ut fratres eorundemque viscerum homines admittendos esse censet. Sed hæc nunc sufficiant, ad ostendendum, neque Apostolorum tempore, neque toto primo seculo, et quos usque ad Iustinum Martyrem excurrit, dissidentes in religione Christianos, fuisse condemnatos, sed pro Ecclesia quoque Christi habitos. Id quod ex omnium quoque antiquissimorum Ecclesiarum Doctorum hypothesebus, unicum Ecclesiae fundamentum, Christum, editamque à Petro Mat. 16. 16. fidei confessionem, esse precum statuendum, facile nisi hic tandem abrumperet, et ad tertium in hodiernis Sectis emensanum properare cogeremur, probari posset.

III. Avaritia, Eph. 5. 3. in thesaurisatione, id est, desiderio, aut possessione thesaurorum, seu earum rerum, quæ necessarium et quotidianum victum et amictum transeunt, inque multos tantum annos, inutili Ethnicarumque sollicitudine, (et ne quid forte aut honoris aut opum aliquando desit) reponuntur, et asservantur, et vel aliis tandem, satis aliquin jam habentibus, aut habituris tamen, relinquuntur, sub Novo Fœdere consistens. Vid. Mat. 6. 19. 21. 25. 34. Luc. 12. 15. 19. 20. 22. 29. 30. 1 Tim. 6. 8. 9. 10. Heb. 13. 5.

IV. Superbia, Matt. 23. 12. in eo sub Novo Fœdere consistens, ubi quis contra Christi prohibitionem, alius suis equalibus seu Fratribus Superior esse, viderique desiderat, adeoque re ipsa, puta vel amictu splendido, victus copiosiore, et lacte (Matt. 23. 5. Luc. 16. 19. Jac. 5. 5.) vel opum congestione, ornamentis domus, aut famulatio (Jac. 2. 3. 6.) vel demum principatu ipso, (Matt. 20. 21. 25. 26. 27. 28. 1 Pet. 5. 3.) sese fratribus augustiorem, superiorem, eminentioremque facit, facereque gestit, Matt. 23. 8.

V. Negligentia proficiendi in melius. Mat. 13. 12. 19. 22.

VI. Veritatis oblatæ contemptus, Act. 13. 46. de quo præ-

praeco-
sio Joa

lico-Ch

dano, g
Joan. o
morum
us temp
sile, Po
tiano,

Cyprian

probabil

Iustinu

nus in

et 18. d

qui con

pro Ch

ni Patre

(narrat

Seldene

tantem,

perio su

tradent

primi S

res, no

fuisse:

tullian

per Chr

si et Ch

dentes,

cogeren

præconceptæ suæ sententiæ certitudine et veritate nimia persua-
sio Ioan. 8, 53. Act. 17, 11.

VII. Defectus disciplinae Ecclesiasticae, Aposto-
lico-Christianæ 1 Cor. 5, 2. 6. 7. 11.

VIII. Mixtura regni Christi spiritualis cum mun-
dano, gladiūq; usu Mat. 20, 21. 28. 26. c. 26, 52. Luc. 9, 55. 56.
Ioan. 6, 15. c. 18, 36. Rom. 12, 2. olim quoque ab universa pri-
morum duorum seculorum Ecclesia (prout id ex omnibus isti-
us temporis scriptoribus Christianis et Patribus; Ignatio
sile, Polycarpo; Justino Martyre, Athenagora, Theophilo, Ta-
tiano, Ireneo, Tertulliano, Clemente Alexandrino, Origene,
Cypriano, Lactantio, alijsq; suo tempore clarissime itidem
probabitur) in Christianis adeo improbato, et damnato, ut
Justinus Martyr in Apol. 11. pro Christianis, et Tertullia-
nus in Apologet. cap. 21. et 46. et lib. de Idololat. cap. 17.
et 18. deniq; lib. de coron. milit. cap. 1. et 11. nonnullos quoq;
qui contrarium facerent, ab Ecclesiis propterea non amplius
pro Christianis habitos esse testentur: videanturque illi Nicæ-
ni Patres, qui Symbolum, Nicænum dictum, considerere, quib;
(narrantes Eutychio Patriarchâ Alexandrino, apud Joannem
Seldenum, in Eutychii istius Origenes Ecclesiæ suæ commen-
tante) Constantinum M. Imperatorem, se totum cum Im-
perio suo ipsis in Græciâ committentem, gladiumq; simul
tradentem, gladiō ad defensionem fidei iterum cinxere,
primi disciplina hujus Christianæ violatores et corrupto-
res, novæq; adeo, prout fidei, ita et disciplinae, conditores
fuisse: illud antiquissimorum Christianorum apud Ter-
tullianum Apologet. c. 21. Sed et Cæsares credidissent su-
per Christo, si aut Cæsares non essent seculo necessarij, aut
si et Christiani potuissent esse Cæsares: non amplius atten-
dentes, sed nē cruci et persecutioni subjacere, imposterum
cogerentur, unā quasi liturā delentes, et antiquantes,
ipsiq;

ipsisque adeo Episcopis, ut utrumque gladium sibi quoque tandem vendicarent, occasionem præbentes.

IX. Odium et persecutio aliorum Gal. 4, 29. adeo à Christianismo abhorrens, ut iudice Christo Luc. 9. 55. 56. Ecclesiæq; veteri apud Tertullianum et alios, eundem in merum Ethnicismum, aut Iudaismum convertat; imò Ecclesiam Christi, quæ oricularum naturam habere debet, in lupos rapacissimos tandem transformare videatur. Cnf. Mat. 7. 6. 15. Xè tamen Christiani cō se amplius in trucidandis sive alia ratione lædendis hominibus excusent, quod, quicquid agant, religionis et conscientia suæ impulsu faciant, adeoque facere teneantur, hoc illis nunc informationis et responsi do: 1. Non satis esse, dicere: se à conscientia sua ita edoceri. Nam, quid? si conscientia tua non rectè sit informata? tu verò tam malè interim agas, ut cum illo proselyto Mat. 23. 15. filij gehennæ fias? Nam non omnem ignorantiam excusare, præsertim ubi malè agitur, ex Luc. 12, 48. clarissimè constat. Itaque 2. cū vix fieri possit, ut tu inter malum et bonum quā accuratissimè semper discernas, hoc consiliū, quod periculis Samaelis est, Act. 5. 33. 34. 35. 38. 39. tibi suppedito, ut si qua in re te alteri nociturum esse videas, audiasve, sedem à malefacto mox retrahas, et conscientiam tunc potius tuam in dubium voces, eamq; pro non rectè informata interim habeas, donec rem fortè plenissimè, nemineq; amplius eruditiorum hominum vel contradicente, vel contradicere valente, (nam ut malè agere possis, alterutro horum opus esse puta, vel ut nemo amplius inter homines sit Samael, qui tibi contradicat, factumq; tuum improbet, vel ut omnes tales Samaelles argumentis et rationibus tuis, ex manifesta et utrinque concessa veritate petitis, jam ita sint constructi, et convicti, ut quod tibi respondeant, non amplius habeant, sed semper à te convicti et pudefacti abrant. Hi enim duo tantum quod bene notes velim, veræ certitudinis inter homines sunt modi: quam nisi habueris, prout quidem ea rarissimè quozq; haberi

ET RECONCILIATIONE SECTARUM. 889.

haberi potest, tantum abest, ut dum alios sive persequeris, sive ulla alia ratione, lœdis, conscientia tua. satisfacias, ut eandem potius insigniter lœdas, et vulneres; suo tempore se te erigilaturam, teque ipsum plenius accusaturam. (Inf. Cap. 5. 1. 2. 3. 4. 5. 6.) perspexeris, quam ut malè faciendo pergas, conscientiaq; tua, malè fortè informata, obsequare. Quid enim, quæso, Gamalielis consilium Synedrio Hierosolymitano, de Apostolis interficiendis consultantem, nocuit, aut nocere potuit, dum sententia sua non mox obsecutum est, sed pedem à maleficio retraxit, sententiamq; suam, ceu dubiam adhuc, reliquit? et annon id ipsum profuit magis? Quocirca, quemadmodum Synedrium istud bene monenti obtemperavit, eique assensum est: ita et tu assentiri nē dubita, iramq; Dei hac ratione, multoties, si non semper, effugies. Ceterum in benefaciendo accurate hac opus non est, sed conscientiam tuam hic intrepidè sequi potes. Nam etiamsi quoz in benefactis modum excederes, (quos tamen admodum rarum est) nunquam tu propterea, si simplici animo id facias, punieris. Sed hac iterum obiter quasi, at fortè non inutiliter.

X. Persecutionis propter veritatem metus, Joan. 11. 47. 48. et Crucis paupertatisq; Christi aversatio: Luc. 14. 33. adeoque fiducia in Deo, fideiq; vera defectus, Heb. 11. 6. Et hæc nunc quoz, inter alia sunt mala illa, quæ imprimis post mutuo sibi imputatas hæreses, factamq; aliarum ab aliis secessionem, violatamq; adeo pacem Ecclesiasticam, omnes pene in universum Sectas invadere, quæque errorum suorum singulas nunc admonere possunt, easq; ad mutuam conciliationem et conjunctionem adigere debent. Nam nē hæc vel illa Secta, ob imaginariam doctrinæ suæ sive antiquitatem, sive infallibilitatem, sibi prærogativam aliquam præ aliis tribuere, iisq; eo nomine dominari adhuc velle, pergat, ecce, omnes in universum Sectas hic nunc in variis, ab antiqua illa veritatis semita abijisse, et ad primorum Christi

20. COROLLARIUM DE REFORMATIONE.

Christianorum, primave, Ecclesiae sententia, doctrinae, imo moribus et disciplina, penitus defecisse, et degenerasse ostensum est! Quid ergo? An magis nos nunc adhuc pudebit, errores nostros, tam clare nobis extensos, fateri aut emendare, quam coram tribunali Christi aliquando verè, pudebimus? Con-ita! Quin potius tabulas naufragii dissectas colligamus, ad pacem, à qua violata errores fluxerunt, adspicimus, mutamque aliorum opem imploremus, et nos tandem invicem citra violentiam, suetaque comitia coificemus. Patiamur nos moneri, ut et deus nos in regnum suum aliquando ingredi patiatur. Praesertim cum paucula adhuc sint, quae à singulis Sectis facienda restant. Nam quae porro à singulis istis Christianae professionis catibus et Sectis, ut pax Ecclesiastica in integrum restituitur, animique, variis à m- bagibus et gyris multum hactenus à se invicem alienati uniantur, et coalescant, desiderari videntur, et à menunc quoque desiderantur, haec sunt: (eaque à plurium votis, cœ- ptis, et institutis minime aliena, imò viam satis complu- diosam et brevem ad pacem obtinendam continentia:)

Vellem scilicet, I. Lutheranos progredi, nec sub- sistere, (ob Matt. 13, 12.) quin potius cum Calvinianis, pa- cem illis et fraternitatem piè satis hucusque offerentibus, transigere, seque cum illis conjungere. Quo nomine ex- pendi ab ipsis velim loca sequentia: Mat. 5, 23-26. et Rom. 15, 9. 6. 7.

Vellem II. Calvinianos cum Remonstrantibus, seu fratres cum fratribus, idem facere, (ob Rom. 14, 10.) et

III. hos cum Socinianis, (in Evangelio, conse- entiarumque promovere sive salutē sive libertate, perinde atque illi certantibus,) similiter. Quibus propterea Apliū simili cāa, & parvi faciendas preces Phil. 4, 22. merito commend.

Vellem IV. Pontificios, (quibus, nē in retractan- dis dogmatibus suis, prater et contra Scripturam excogita- tis, nunc etiam difficiles esse pergant, ob suam in illis, ut pro-

paganis

Et
pagano
obtestan
tandem
druplic
tes, et
stigation
per cont
sine mi
ficia. E.
densam
hic aug
lium ad
populo
dum res
lo per
Zwingi
onem
in Impe
Captis, e
dentini
bertate
ritiū
sipante's
Caesare
Seculo, p
tremie
bona Eco
Religion
cem Mo
nisque
juxtim
dam, sec
ciendum
Regem

ET RECONCILIATIONE SECTARUM. 91.

pagandis, aliorumque, multum licet reluctantium, rogantium, et
obstantium, conscientis obtrudendis, contumacibus, divinitus
tandem immissa flagella et castigationes, eas triplices aequa-
druplices tribus hisce ultimis seculis ordine sese consequen-
tes, et solemnes, merito iterum ob oculos pono. Haec vero cas-
tigations illis immisae sunt: 1. tertio abhinc retroactis seculo,
per contemptissimum illum Hussitarum manipulum, toties, nec
sine miraculo, instructissimo, numerosissimoque Liga Ponti-
ficie Exercitui subitum terrorem incutientem, in fugam pu-
dendam agentem, clademque inferentem, imò, quod miraculum
hic augeat, semper quorum victorem; et hinc Basileense Conci-
lium ad denegatum hactenus, imò per summum nefas ablatum
populo Christiano Calicis usum, Solemniter iterum conceden-
dum restituendumque, tandem adigentem. 2. Superiori secu-
lo per Lutheranos, ab avita religione Pontificia, juxta cum
Zwinglianis et Calvinianis passim desciscientes, reformati-
onemque late patentem instituentes; hinc vero rebus ipsorum
in Imperio valde iterum accisis, adeo ut Ducibus ipsorum
Captis, exercitusque dissipato, arbitrio Caesaris, Concilium Tri-
dentini prorsus jam subjecti viderentur, deque religionis li-
bertate conclamatum quasi nunc esset, per insperatas Mau-
ritii Saxonia Electoris copias, Concilium quorum ipsum dis-
sipantes, pacem Passaviensem, Religionisque libertatem ab
Caesare rursus extorquentes, et obtinentes. 3. Hoc ipso
seculo, per Suevicum Exercitum rebus Protestantium ex-
tremis denique periclitantibus supervenientem, et Pontificios,
bona Ecclesiastica ab Evangelicis vi repetentes, libertatemque
Religionis rursus opprimere satagentes, non tantum ad pa-
cem Monasterii cum Protestantibus ineundam, Religio-
nisque libertatem, vigore Transactionis Passaviensis, itidem
juxta cum bonis Ecclesiasticis, saxtam tectam relinquen-
dam, sed et ad plura insuper eis concedenda, ceu ad quod fa-
ciendum et victricia Belgii confederati arma Hispanum
Regem eodem tempore compulerant, adigentem.) Vellam,
inquam

92. COROLLARIUM DE REFORMATIONE

inquam, Pontificios, ita à deo ipso admonitos et castigatos, transigere primum cum Graecis, (quos ob antiquitatem suam, primis ex Judæis Christianis, adversus alios suos fratres muremurantibus, Act. 6. 1. et unâ cum illis, traditiones suas aliis, noviter plantatis, libertatemq; ab istiusmodi traditionibus professis, Ecclesiis Christianis, pertinaciis obtrudentibus Act. 15. 1. 2. Gal. 2. 12. non malè hic comparaveris;) et hinc cum Lutheranis, Calvinianis, Remonstrantibus, et Socinianis: ceu recentius quidem exortis Sectis, sed tamen sub ipsa quasi protectione Dei, idq; ad corporis Christi redintegrationem, admisis et toleratis, et propterea se invicem quoq; necessario nunc toleraturis, cumq; ipsis Pontificiis et Graecis, ut unum tandem corpus in Christo fiant, (ob Gal. 3. 28.) se effecturis.

Vellem demum V. eosdem Pontificios ita reformatos, aliisque unitos, ad Mennonitarum professionem, ut nova creatura fieri pergant, propius accedere, (ob Gal. 6. 15.) hisque e contra, ceu qui in multis adhuc edocendi sunt quoque, et perficiendi, suam eruditionem, suaq; zona, monente Petro, Pet. 4. 10. largiri et communicare. Ita selt exoptata inter Christianos pax aliquo conciliari, vitæq; Christiana in mundum reduci posset: Deo illa, quæ ad corporis Christi perfectionem adhuc desunt, sensim, prout speramus, suppleturô; quandoquidem vel in hoc ipso Scripto clarissimè nunc habeant Exemplum Christiani, per quod tum errores suos agnoscere, tum inter se invicem efficacissime conciliari possint. Sln id facere, abnuerint Sectæ, se et particulares potius homines, quàm receptam ab omnibus hominibus veritatem, quæ selt mille Lutheris, Calvinis, Papis, Arminianis, Socinis, Mennonibus, quin et conciliis omnibus, potior est semper, sectari, adeoq; Sectarii manere, maluerint: sliant, se divisi Christi reos esse et manere 1 Cor. 1. 13. Car. nalesq; eè, Cap. 3. 3. adeoq; iudicium Dei effugere nullo modo posse: Gal. 3. 20. 21. imò, jam in hoc mundo ad veritatis tribunal citari, ibidemq; causâ suâ prorsus cadere, ignomi-

niag

niag,

clesia
quogne
Nulli

Fræcl
adjuug
jurgat
nò com
tus fuit
lo dei

taret,
Sed pr
suo ab
erunt,
et hos
qui ab
Christ
et anin
gatione
interref
stituer

tanden
præcur
Prophe
Christ
puli Ch
voce. i
et quæ
pus re
imò ver

ET RECONCILIATIONE SECTARUM. 93.

niag, non nisi seriâ actâ poenitentia eluenda, notari. 2 Tim. 3. 7. 8. 9.
Hic mihi, scio, ita regeres: Te verò, quid interim fiet, dum Ec-
clesia nulla est, cui te adungere aut possis, aut velis? etiam si
quoque te clarissimam habere veritatem et cognitionem darem?
Nullus ergò Ecclâ eris membrum, adeoq, nec corpus. At insertus?

Respondeo: An Elias Deo minus erat acceptus, quod se
Israëlitis Idololatriis, Baalemq, colentib, in publicis coetib, non
adjungeret, sed hinc inde tantum oberraret, idololatrâq, ob-
iurgaret? An Ioannes Baptista in deserto solitarius vivens
nec communione aliorum Iudaeorum utens, propterea improba-
tus fuit? Scilicet, ubi uterque hic Elias officio tantum suo in popu-
lo Dei reformando functus est, etiam si publicos coetus non frequen-
taret, Deo tamén eximie placuit, insertusque eidem mansit.
Sed prater ea, habuit tamen deus ex horum Eliarum tempore
suos aliquos, quibuscum peculiare corpus aliquod illi constitu-
erunt, conjunctiq, in veritate et fide vera manserunt? Habet
et hodie quo tempore vel inter ipsas Sectas deus nonnullos,
qui abominabiles fugiunt, reformationemq, aliquam populi
Christiani exoptant, expectant, et urgent? quibuscum corda
et animos sociare, (si aliter nequeat) reliquorum verò Congre-
gationes non proesus deserere, imò, ut iisdem rectius aliquando
interesse possis, eas emensatas exoptare, est corpus Christi con-
stituere, eidemque insertum esse.

Et proinde, si ex me porro quæsieris, Lector, ecquis
tandem sim? Confitebor et dicam cum Joanne Christi
præcursores, (nonnullis tantum additis) Non sum Elias neq,
Prophetarum quisquam, neq, Chr; sed sum Christianus,
Christique discipulus, ingemiscens et suspirans ob casum po-
puli Christiani, eumq, ut resipiscat, elata huius scripti
voce, inelamans. Ita te hunc iterum dimitto, Lector,
et quæ prater ea tecum communicanda essent, in aliud tem-
pus reservo. Vale, veritatemque ama, et sedulo sectare:
imò veritatis auctorem et largitorem Deum, prout decet, venerare.

F I N I S.

J

Abs

Antr

Arri

Arte

Atho

Ava

Auth

Aris

Bo

Bo

Be

Be

Calv

Cat

Cxin

Index Rerum et Verborum

A.

Absurda semper falsa - - -	Pag. 3. ec.
Antropomorphitæ - - -	4.
Arii Sententia eadem ferè est, quæ Vêterum fuit -	59. 60.
Artemonitæ, eorumq; Traditio verissima -	71.
Athenagoras, ejusq; doctrina de Christo -	33. ec.
Avaritiâ quid? - - -	86.
Author Irenici quis sit? - - -	81. 93.
Aristides - - -	15.

B.

Baronius - - -	74.
falsi convincuntur, - - -	ibid. ec.
Becanus - - -	5.
Bellarminus - - -	14. 25. 28.
Bera - - -	4.

C.

Calviniani quomodo pacem promovere debeant? -	90.
Catholici orbis Traditiones primariæ falsæ sunt, religiôq; ejus propterea nutat -	9. et seq.
Cerinthus Simonis Magi sententia expolire -	13.

Certitu:

Certitudo quomodo obtineatur?	-	-	Vid. Praef.
ejus modi duo	-	-	88. 89.
Christianorum hodiernorum sententia de aequa-			
litate Christi cum Patre non est Apostolica	60. 61. et.		
Clemens Romanus, ejusque de Christo doctrina	-		18. et.
Condemnatio praepostera Sectarum inter se	-		83.

D.

Danhawerus	-	-	5.
Deus super omnia, Pater tantum esse a Veteri-			
bis creditus est	-	-	40. 41.
Dionysius Arcopagita	-	-	14.
Disparatorum regula quam firma	-	-	1. 2. et.
Disputandi ratio unica	-	-	Vid. Praef.
Dissentientes in religione recipiendi	-	-	84.
Distinctio quae mala?	-	-	1. 7.

E.

Eionaei qui?	-	-	105. Vide alium Indicem.
Ecclesiae doctores enumerantur	-	-	14.
Ecclesia Christi semper fuit, et vel inter ipsas			
hodiernas Sectas adhuc durat	-	-	82. 84.
Episcopi sex ad Samosatenum scribentes, eorumque			
de Christo sententia et doctrina	-	-	64.
Episcopi in Concilio Niceno Constantinum M.			
gladio cingentes, disciplinam Christiana-			
nam corrumpere	-	-	87.

F.

Filius Dei quomodo in Symbolo Apostolico accipi-			
atur, et quomodo Christo approbante, ab			
Apostolis intellectus fulrit?	69. 70. 71. 73.		
			G. Gla.

G.

Gladii usus Christianis prohibitus - - - 87.
 Graeci quantum commodi adferant Reipub. Christiana - 81.

H.

Hermas seu Pastor ejusq. de Christo doctrina - 15.
 Hierosolymitani Christiani, Nazarei dicti, cum
 gravi errore. et semper tolerati fuere, et in-
 ter Christianos alios eminere - 84. 85.
 Hieronymus de Epistola Polycarpi - - - 25.
 Hippolytus Martyr ejusq. de Christo doctrina
 Historia Ecclesiastica Scriptores minus candidi
 et valde suspecti - - - 55. 66. et seq.

I.

Ignatius ejusq. doctrina - - - 21.
 Ignorantia magna inter Sectas hodiernas - 83.
 Ireneus de Herma pag. 18. de Clementis Roma-
 ni epistola p. 20. de Polycarpo p. 25. ejus
 de Christo doctrina p. 38. et seq. nimis cre-
 dulus pag. - - - 119.
 Justinus Martyr Orphei versibus nixus, senten-
 tiam suam de nova Christi paulo ante mun-
 dum conditum generatione confidentius pro-
 ponere incipit - - - 12. 27. 28.
 Ejus de Christo doctrina - 27. 28. 29. 30. et seq.

L.

Lutherani quomodo pacem promovere debeant - - 90.

M.

Martialis - - - Melito.

Melitonis de Christo sententia — — — 62.
 Mennonitæ à reliquis Sectis erudienti et confirmandi — 92.
 Metus hominum veritatem non admittit Vid. Prefat. et 89.

N.

Nazaræi. Vid. Ind. post. Vide Hierosolymitani. ep. 104. etc.
 Negligentia proficiente in melius — — — 86.
 Nicæni Patres. Vid. Episcopi in Concilio Nicæno.

O.

Origenis Christianorumq; illius temporis publi-
 ca de Christo doctrina — 86. 87. 88. 89.
 Orphei versus — — — 11. 27.

P.

Pacem Sectæ singula promovere debent, et quomodo? — 89. 90.
 Cam detrectantes judicium de; e fugere regulam? — 92.
 Paupertatis aversatio fidei defectum arguit — — — 89.
 Persequi alios Christianorum non est — — — 88.
 et cur salvâ conscientia neminem persequi possumus. ibid.
 Petrum Romæ fuisse Episcopum, ibidemq; passum
 eē, Clemens Episcopus Romanus, quem tamē
 Petri Successorem fuisse narrant, ignorat — 88. 119.
 Petavius — — — 10. 18. et seq.
 alicubi minus candidus, — — — 16. 67.
 ejus ingenua de Veterum sententia, et
 doctrina confessio — 10. 83. 84. 85. 89. 60.
 Platonicus — — — — — 12.
 Polycarpus, ejusq; de Christo doctrina — — — 24.
 Pontificii ob contumaciam suam divinitus castigati 91.
 quomodo pacem promovere debeant? — 90. 91. 92. —
 vi:

Primatu
 Principi

Regnat
 Remon
 Respon
 Roman

Secta

Simon
 Socini

Super
 Symb

Tatian
 Theolog

Textul
 Theoph
 Thesis

Travit

Primatus Ecclesiae Romanae confictus - - 85. 112. etc.
Principii petitio - - 1.

R.

Regnare Christianorum non est - 87.
Remonstrantes quomodo pacem promovere debeant - 90. 92.
Respondentis munus - 1. et seq.
Romana Eccles. Vide Catholici, et Pontificii.

S.

Secta unde orta sint - Vid. Praef.
quid boni adhuc habeant - 81.
quid in singulis emendandum sit - 83. et seq.
Simon Magus primus novi Christi auctor - 10. 11. et seq.
Sociniani quomodo cum religiosis Sectis uniri?
cum iisdem ad Mennonitarum moderationem
progredi debent - 92. ibid.
Superbia in quo consistat? - 86.
Symbolum Apostolicum - 68.

T.

Tatianus ejusque de Christo doctrina - 36.
Theologorum hodiernorum incerta et vana
disputandi ratio - Vide Praef.
Tertullianus ejusque de Christo doctrina - 42.
Theophilus ejusque de Christo doctrina - 34.
Thesis dubia contra manifestae veritatis regulas
nunquam est urgenda - 1. et seq.
Traditiones. Vid. Catholicus Orbis. Veteres - 67. 68.
q. Veri-

V.

Veritatis contemptus

Orbem Catholicum errare fecit

ejus invenienti ratio

unica quæ sit?

86.

Vide Prefat.

ibidem.

ibidem.

Veteres Ecclesie Doctores, etiamsi multum seducti,
Christum tamē nunquam Patri æqualem statu-
erunt,

14.

F I X I S I N O S C I S.

A
Chro
tum,
recip
ut
mon
tant
natu
ri pr
enim
tavi

INDEXUM INDEXORUM CON-
TENTIVUM,
Seu

Ulterior Deductio eorum, quæ in libro
hoc breviter tantum indicata fuerant;

Næ Index alter solus novum excudendi laborem pare-
ret, ei simul, postquam Auctor se quoque opera
pretium aliquod facturum cognovit, si non-
nulla adhuc ad hanc materiam spectan-
tia addideret, secundum paginarum
libri ordinem subiecta.

Ad pag. 70.] Explicationem nominis Filii Dei de
Christo qua homine, per totam fere paginam hanc, allat-
tum, ei ex Scripturis varie probatum, obvis quasi ulnis
recipit quoque et agnoscit Petavius cum Pontificiis aliis,
(ut Lutheranos et Calvinianos nunc taceam,) adeoque
monstrata veritati insigne testimonium reddit: et in eo
tantum differt, quod Christum etiam secundum Divinam
naturam, (quod tamen in questione adhuc est, et proba-
ri prius si posset, debebat,) Filium Dei dici putet. Ita
enim Tom. IV. Dogm. Theol. lib. 7. Cap. 1. § 8. et seq. Pe-
tavius scribit: Ex illis porro, inquit, literarum sacra-
rum

Ad pag. 70.
De nomine
Filii Dei.

Ad pag. 70.
De nomi-
ne Filii
Dei.

rum testimoniis expressissima sunt ista, quæ in appellando Dei
Filio, non unam tantummodò divinitatem indicant, sed etiam
humanam naturam, quam hujus propria aliqua nota de-
signant. Sic Epistola ad Romanos cap. 8. 32. scribens pro-
prium hic appellat Filium, qui pro nobis morti traditus e-
st. Num alius est, quam qui mori potuit, et pati, quia homo,
Christus Jesus? Scimus, inquit Hadrianus Papa, quia
non est traditus secundum divinitatem; sed secundum
id, quod homo verus erat. Illum nimirum, qui traditus
est, id est, hominem, ipsum Epistola proprium Dei Filium
protestatur. Angelus item Gabriel, Virginem alloquens:
Hic erit, inquit, magnus, et Filius Altissimi vocabitur: ac
subinde: Ideoque et quod nascetur ex te sanctum, ait, vo-
cabitur Filius Dei. Nam vocari apud Hebræos idem
est, atque esse. Ut Esa. 7. 14. Et vocabitur nomen ejus
Emanuel. Quin etiam (pergit Petavius) Pater ipse ce-
lestis semel iterumque hominem illum, quem coram morta-
les intuebantur, filium suum esse testatus est. Hic est Fi-
lius, inquit, meus dilectus, in quo mihi bene complacui,
Mat. 3. 17. Et § 7. inquit porro Petavius: Petrus item
Mat. 16. interroganti Christo, quem se esse crederent, utique
cum ipsis ambulantem, et pro homine se gerentem; ex ce-
lestis Patris instinctu respondit communi omnium no-
mine: Tu es Christus, Filius Dei vivi; et ob eam con-
fessionem illius, quem predicarat, ore laudatus, ac præ-
mio donatus est. Et mox: Luculentum quoque, ait Pe-
tavius, illud est apud Joannem cap. 9. 36. in historia cu-
rati hominis illius, qui à nativitate sua cæcus fuerat: quando
hunc in templo sibi obvium interrogavit, Tu credis in Fi-
lium Dei? et respondentem illo, quis est Domine, ut cre-
dam in eum? Dixit ei Jesus: Et vidisti eum, et qui lo-
quitur tecum, ipse est. At ille ait: Credo Domine, et
prociens adoravit eum, etc. Tandem quoque Patres,
idem

idem
tavin
tem:
me ha
discret
esset
sed
Filius
enim,
oportet
dotib
Huc
suis, qu
16. et
dici m
est, di
explic
stum,
probat
de Ch
reddat
subject
homines
Filius
sus et
versat
consta
candor
defensi
in quo
debere
scribum
et coll
sto na

idem secum sentientes, eodemq; modo loquentes, citat Petrus. Ad pag. 70.
 Petrus, et inter hos Irenaeum, lib. 3. cap. 20. ita scribit: De homine
 tem: Cum (Seminus) interrogasset discipulos Mat. 16. Quem filium Dei.
 me homines dicunt esse filium hominis, Petrus cum respon-
 disse: Tu es Christus Filius Dei vivi, et cum laudatus
 esset ab eo, Quoniam caro et sanguis non revelavit ei,
 sed Pater, qui est in caelis: manifestum fecit, quoniam
 Filius hominis, hic est Christus Filius Dei vivi. Ex eo
 enim, inquit, capit demonstrare discipulis, quoniam
 oportet illum Hierosolymam ire, et multa pati a sacer-
 dotibus, et reprobari et crucifigi, et tertia die resurgere.
 Hucusq; Irenaeus, et ex eo Petavius. Qui, dum Genesios
 suis, quos subinde citat, in locis Rom. 8. 32. Luc. 1. 35. Mat. 16.
 16. et Ioan. 9. 35. 36. 37. Christum, quia hominem, Filium Dei
 dici monstrat, quid, quæro, aliud, quam quod à me dictum
 est, dicit? Nam partim explicationem à me datam, sua
 explicatione adeo confirmat, ut dum in allegatis locis Chri-
 stum, tantum quia hominem, Filium Dei dici monstrat, et
 probat, probareq; potest, eò ipsa alteram illam sententiam
 de Christo, secundum naturam divinam Dei Filio, prorsus
 reddat suspectam, nullòq; modo necessariam; partim verò
 subiectum semper attendi oportere. clarissimo docet, Christum
 hominem propterea Filium Dei dici asserens, quod is Christus
 Filius Dei dicatur, qui vel mortuus, vel natus sit, vel vi-
 sus etiam ab hominibus fuerit, inq; terris cum iisdem con-
 versatus sit. In qua subiecti consideratione si semper
 constantēs forent Christiani, quemadmodum quidem e-
 candor, et amor veritatis, et propria seminum sententia
 defensio id requireret, nullus sane in Scriptura locus e-
 in quo non homini Christo divina ista omnia adscribi
 debere viderent, quæ alias divine in Christo natura ad-
 scribuntur, imò ex quibus divina natura unice elicitur,
 et colligitur: adeoq; hoc quidem nomine, divinam in Chri-
 sto naturam opus non esse ultro faterentur.

Ad pag.

do dei
 sed etia
 ota de
 ens pro
 citus e
 homo
 a, quia
 meum
 tradit
 filium
 loquens
 rur: ac
 ait, vo
 idem
 alu ejus
 ipse co
 mortu
 e est Fi
 lacui
 ens item
 ut, utiq
 i ex co
 m no
 m con
 ac pre
 aut Pe
 ria cu
 rat: qnd
 in Fi
 t cre
 e qui lo
 ne, et
 Patres
 idem

IRENÆCUM IRENÆCORUM

Ad pag. 73.
De Nazara:
ris, seu
Christia:
nis Hie:
rosolym:
tanis.

Ad pag. 73.] Apostolos Christum tantum hominem, naturam mortalem esse credidisse, huncq; Filium Dei ad salutem Confessos fuisse, pag. 70. ostensum est. Discipulos verò eorum, Christianos scilicet Hierosolymitanos, Nazareos dictos, unà cum Jacobo Apostolo, eandem fidei professionem retinuisse, propagasseq; citati à nobis Autore passim indicant. Egeippus enim apud Eusebium lib. 2. cap. 23. Jacobum de Jesu, num verè Christus esset, à Scribis et Phariseis interrogatum, vocè magna respondisse ait: Quid me interrogatis de Jesu Filio (NB) hominis, cum ipse sedeat in cælo à dextris magnæ potentie, venturusq; sit in nubibus cæli? Additq; mox Egeippus; cum multis (hac confessione) esset persuasum, dumq; super testimonio (hoc) Jacobi glorificarent, ac dicerent, Hosanna Filio Davidis: tunc iterum Scribas, et Phariseos inter se dixisse: Malè fecimus, quòd tale testimonium Jesu præstitimus, et ut populus timore cohibitus fidem illi negaret, Jacobum protinus de pinna templi præcipitasse, occidisseq; ait: hocq; de suo protervò adhuc addit Egeippus: Hic testis est Judeis et Gentibus verax fuit, quòd Jesus sit Christus. In qua tota Egeippi de fide et confessione Jacobi narratione sanè nō vestigium quidem divinitus alienius Christi præter humanam naturam, cerni, aut animaservari potest. Porro de reliquis Discipulis Hierosolymitanis, Nazareis dictis, partim Epiphanius in hæc. 29. scribit, Nazareos scilicet, (quos, cum exire suo de circumcissione, Baronius sub anno Christi 74. § 4. et 5. pro ut idipsam et supra in libro hoc pag. mibi 83. 84. 85. 86. à nobis fusè probatum est, toleratos esse fatetur in Ecclesia per illud tempus, quò legalibus usi sunt interdum etiam Apostoli, cum aliqua nimirum occasio id postularet; neq; ab Ecclesia rejectos esse ait: imò nec à cæteris eo nomine distinctos fuisse

isse
tum
sare
quam
tores
dio
lymit
re, e
jacto
Augu
quit,
re A
Naz
pora
Naz
Cap. 9
cū
men
licam
tualis
ait, C
Manc
carni
mentu
raoru
cula
onaco
tum
quoz
Nam
rum
scrips

isse scribit, cum Christiani omnes etiam Nazaraei ab Indaeis Ad pag. 73.
 tum Act. 24. 5. tum Hieronymi quoz tempore, quo Secta illa Na: De Naza-
 zarorum similiter adhuc duraverit, dicti sint. Scribit in: rais, seu
 quam Epiphanius, Nazaraei) ex Apostolis produsse Secta: Christiana:
 tores, Pellaq, et in Berraeorum regione, jam inde ab exci: nis Hieroso:
 dio Hierosolymorum reliquis exulibus Christianis Hieroso: lymitanis.
 lymitanis intermixtos vixisse, suoz adhuc tempore dura-
 re, et Jesum esse Christum predicare, circumcisi sioneu
 jactantes: partim vero de iisdem Nazaraeis ita testari
 Augustinus lib. 19. Contr. Faustum Cap. 18. Qui in ea in-
 quit, perversitate manserunt, ut gentes cogereut judaiza-
 re Act. 18. ii sunt, quos Faustus Symmachianorum, vel
 Nazaraeorum nomine commemoravit: qui ad nostra tem-
 pora, vel in ipsa paucitate perdurant. Quid vero tri
 Nazaraei de Christo senserint, Augustinus lib. de her.
 Cap. 9. et 10. paucis indicat: Nazaraei, inquit Cap. 9.
 cum Dei Filium confiteantur esse Christum, omnia ta-
 men Veteris Legis observant, quae Christiani per Aposto-
 licam Traditionem non observare carnaliter, sed spiri-
 tualiter intelligere didicerunt. Et mox Cap. 10. Ebionaei
 ait, Christum etiam (NB) tancummodo hominem dicunt.
 Mandata carnalia Legis observant, Circumcisionem, Feli-
 carnis, et cetera, a quorum oneribus per Novum Testa-
 mentum liberati sumus. etc. Hac Augustinus de Naza-
 raorum Ebionaeorumq, doctrina. In quibus verbis parti-
 cula etiam, satis clare mentem Augustini explicat, Ebi-
 onaeos nimirum similiter atq, Nazaraeos Christum tam-
 tummodo hominem esse dixisse. Id quod Theodoretus
 quoz lib. 2. Haeret. Fab. Capite de Nazaraeis confirmat.
 Nam cum is in cap. precedentibus de duplici Ebionita-
 rum genere (quos et Eusebius hist. Eccl. lib. 3. c. 27. de-
 scripserat) egisset, quorum alii Christum ex Joseph et
 Maria

IRENECUM IRENECORUM

Ad pag. 72. et Maria, alii verò de Virgine natum dixerant, hæc tandem
 De Nazara- subjungit: Nazarei autem, inquit, sunt Judæi, qui Chri-
 rais, seu stum tantum justum hominem venerantur, etc. En senten-
 Christia- tiam Nazareorum de Christo! Et sane, si res recte
 nis Hiero: expendatur, omnes illi, qui à Veteribus Ebionæi dicti sūt
 solymita- (quorum scilicet alii, ut Eusebius loco citato loquitur, Chri-
 nis. stum simplicem et communem, ac propter morum profectum,
 tantum hominem tantum, justificatum, et ex Virgine et
 Maria consuetudine natum judicaverunt: alii verò non re-
 gantes quidem, ex Virgine et spiritu S. natum esse
 Dominum, cum tamen nihilominus Deum ante carnis
 nativitatem confessi non sunt; et præterea juxta cum
 prioribus illis Legi adhuc adhaserunt:) ex numero disci-
 pulorum Hierosolymitanorum seu Nazareorum sub Ja-
 cobo fuisse videntur. Nam priores illos, qui Christum Jo-
 sephi filium esse existimaverunt, toleratos fuisse inter Chri-
 stianos veteres, inquit Ecclesia primitiva, (quemadmo-
 dum quidem eos tolerari quoque opus erat, eo quod mys-
 terium nativitatis ex Virgine Christo in terris conver-
 sante, adhuc occultaretur, neminiq; credendum propo-
 neretur,) tum exemplum Philippi Apostoli, aliorumq;
 de quibus pag. 82. hujus libri actum est, quiq; cum fide
 hac à Christo recepti sunt,) tum locus Justinii Martiri in
 Dial. cum Triphone Judæo, (in quo is suo adhuc tempo-
 re inter Christianos numeratos fuisse innuit, qui Chri-
 stum hominem ex hominibus natum dicerent, crederentq;) s-
 satis docet. De posterioribus igitur Christum ex Virgi-
 ne per spiritum S. natum esse credentibus, quiq; magis
 faventem semper præ illis prioribus sibi habuere anti-
 quitatem, (prout id itidem ex Eusebio, Theodoro, et
 Epiphonio in citatis locis apparet,) idipsum multo ma-
 gis nunc credendum est, verumq; esse colligitur. Et
 quidni posteriores hi in primitiva Ecclesia fuissent to-
 lerati? quandoquidem Ecclesia ipsa ex eis potissimum

Consti-

const
 ter h
 asser
 Chri
 illust
 nem
 tro v
 mine
 mans
 Celsu
 illect
 patri
 ratio
 ligen
 descie
 paup
 on po
 dicu
 runt
 sam
 ris
 tant
 is Jo
 bis C
 re, q
 re,
 paup
 clari
 osten
 magi
 protis
 temp

constiterit, nullique, qui in ea Nazaræi dicti fuerint, præ-
 ter hos monstrari possint? Hoc verò, quia multis mirum
 assertum durum sine dubio videtur; plerisque scilicet
 Christianos Hierosolymitanos Ebionæos dictos fuisse,
 illustri Origenis lib. 2. contra Celsum locò, in quo Orige-
 nem quoque ipsum Christianos Hierosolymitanos, vix Pe-
 tro reliquosque Apostolis ad certum tempus exceptis, eo no-
 mine appellasse apparebit, nunc probandum et confir-
 mandum est. Ita ergo Origenes initio fere libri citati:
 Celsus, inquit, ad fideles ex Judaismo convertos dicit, eos
 illectos, et deceptos valde ridendo modo à Jesu, relictis
 patris institutis ac legibus transfugisse, ad nomen aliud,
 rationemque vivendi longe diversam: nè hoc quidem intel-
 ligens, (NB.) quòd Judæi, qui in Jesum crediderunt, non
 desciverunt à patria lege, vivunt enim juxta eam (NB.)
 paupertati suæ Legis cognomines facti. Nam et Ebi-
 on pauper apud Judæos vocatur, et (NB.) Ebionæi
 dicuntur, qui ex Judæis Jesum pro Christo recepe-
 runt. (Si δὲ τοῖς Ἰσραὴλιν καὶ Ἰησοῦν καὶ Χριστὸν παρὰ τὸ
 γὰρ νεώτερον. Quæ verba Pelenius ita reddidit: à cate-
 ris Judæis, qui Jesum pro Christo receperunt; ac si
 tantum à Judæis illi Ebionæi dicerentur, qui ex su-
 is Jesum pro Christo reciperent.) In quibus ver-
 bis Origenes disertè Judæos, qui in Jesum credide-
 re, quales fere omnes discipuli Hierosolymitani fue-
 re, non descivisse ait à patria lege; et hinc eorundem
 pauperes, Ebionæosque vocat, vocarique dicit. Quid
 clarius? Imò, ut se nec ipsos proprius hic excludere
 ostendat Origenes, adeoque sententiam suam magis
 magisque confirmet et explicet, Petri quoque exemplum
 protinus citat, et ait: Quin et Petrus videtur longo
 tempore juxta Moysis legem observasse ritus Judæi-
 cos.

Ad pag. 75.
 De Naza-
 reis, seu
 Christianis Hieroso-
 lymitanis.

IRENEUM IRENEORUM

Ad pag. 75.
De Nasa-
reis, seu
Christia-
nis Hie-
rosolymita-
nis.

Cos, ut qui nonnum ex Jesu didicerat à literali Lege
ad spirituales ascendere, id quod (addit) ex Actis
Apostolorum cognovimus, Cap. 10. etc. Et postquam ver-
ba illius capitis citasset: Adverte, inquit, quomodo hic
probet ritus Judaicos Petrus, adhuc observans discri-
men purorum et impurorum; atq; etiam ex sequentib;
apparet visione opus ei fuisse, ut communicaret ser-
monem fidei cum Cornelio homine alieno à cognatione
Israëlicarum. etc. Et mox allatò aliò Petri exemplo:
In epistola quoq; ad Galatas, inquit, Paulus ostendit Pe-
trum metu Judaeorum subnixisse sese, à convivio Genti-
um. Cum enim venissent ad eum quidam à Jacobo, se-
cessit à Gentibus circumcisos veritus, idemq; fecerunt
Judaei reliqui et Barnabas. Unde (addit) Consenta-
neum erat, non deficere à Judaicis ritibus eos, qui ad
circumcisos missi sunt. etc. Et tandem pluribus mon-
strat, hoc ipsum fuisse, quod Apostoli, dicente Christo
Joh. 16. 12. portare non valuerint, donec Spiritus ve-
ritatis eos in omnem veritatem deducturus, juxta pro-
missionem Jesu in Petrum venisset, dicens ad eum etia-
tum superstitione laborantem: Surge Petre, macta,
et manduca; et: Quod Deus purificabit, tu cave com-
mune dixeris: Ex quibus omnibus quis est qui non vi-
deat, Origenem tum Petri, tum Discipulorum Hieroso-
lymitanorum, Gentium convictum avversantium, exem-
plo id demonstrare voluisse, quod sibi contra Celsum
probandum sumpserat, nimirum, Judaeos qui in Jesum cre-
diderant, nulla ratione à Lege descivisse; sed secundum
eam adhuc vixisse? etiam si quoq; simul concedat, et di-
cat, eos ita facientes Ebionaeos, seu pauperes vocari?
Et proinde, teste Origene, pleriq; Christiani Hierosoly-
mitani fuere Ebionaei; adeoque Ecclesia primitiva Hie-
rosolymitana potissimum ex Ebionaeis, ab Eusebio lib.

3. hin.

3. hist.
illi, qui
lorum
juere.
sum est
onitaru
ctum es
posteri
quoz
ptores
ciunt,
ptis, pr
et cont
memora
nomine
itidem
usque
denoz
quidem
exosoly
(prout
suis ex
cum d
Christi
ita ape
rent, o
et vita
Ebionae
exosoly
testar
3. Se
mam,
os ad
tuit, f

3. hist. Eccl. c. 27. & supra, commemoratis, constitit, omnes illi, qui à Veteribus Ebionæi dicti sunt, ex numero discipulorum Hierosolymitanorum seu Nazaræorum sub Faculo facere. Id quod nunc probari debuit. Et hinc nec dubitandum est, commemoratos ab Eusebio sub nomine aliorum Ebionitarum, veros esse Nazaræos: quandoquidem, ut supra dictum est, nulli alii, qui Nazaræi dicti fuerint, præter hos posteriores monstrari possint. Ob quam causam omnes quoque Theodoretus antiquiores Historici Ecclesiastici Scriptores, quotquot scilicet istorum posteriorum mentionem faciunt, de Nazaræis, velut jam sub horum nomine descriptis, prorsus tacent, earumque commemorare supercedunt: et contra quotquot eorum Scriptorum Nazaræos commemorant, & describunt, posteriores illos, sub Ebionitarum nomine, adeoque denuo quasi describere aut recensere, itidem prorsus omittunt. Hæc verò omnia, quæ hucusque dicta sunt, illustri argumento nunc sit, per se deneg. 1. Omnes illos, qui Ebionæi dicti sunt, reipsa quidem ipsissimos fuisse Nazaræos, seu discipulos Hierosolymitanos, verum, postquam sub Adriano Cæsare (prout pag. 88. hujus libri indicatum est) urbe & sedibus suis expulsi essent, alijs Christiani ex gentibus in locum dignitatemque eorum succederent, qui se melius de Christo sentire credebant, ab his fortè per contemptum ita appellatos, et præterea, quos Legem adhuc observarent, observarique vellent, tanquam Hæreticos rejectos, & vitatos fuisse. 2. Eusebium quoque sub nomine Ebionitarum aliorum, de Nazaræis, seu Christianis Hierosolymitanis, pariter cum Augustino & Theodoretis testari, ipsos Christum tantummodo hominem esse dixisse. 3. Sententiam Nazaræorum de Christo esse antiquissimam, Apostolicam, unicuique veram, et per hos Nazaræos ad Artemonitas usque, imò diutius, prout superius patuit, fuisse propagatam. Ob quam antiquitatis veneratio:

Ad pag. 73.
De Nazaræis, seu Christianis Hierosolymitanis.

Ad pag. 73.
De Nazari-
s, seu
Christia-
ni Hieroso-
lymitani.

110.

IREX ET VM IREX CORVM

rationem et maiestatem factum quos, fuisse videtur, ut
Nazarei non eque ob hanc suam de Christo sententiam
mox a succedentibus sibi Christianis fuerint damnati, re-
jecti, et reprobati, ac ob Legis quidem nimis superstitiosa
observationem. Nam ob illam suam sententiam initio
quidem nunquam eos damnatos, sed toleratos potius fuis-
se apparet. Et ad stipulantur huic sententiae Autores
gravissimi, Eusebius, et Hieronymus. Nam iste, etiam-
si adhuc inclementior paulo, posteriores suos Ebionitas,
seu Nazareos, eadem quidem, quam priores impietate subver-
sos esse ait: (per anathemata pura Christianorum re-
centiorum,) ne tamen id propter illorum sententiam de
Christo quippiam factum esse existimaret, mox correctio-
nis quasi loco veram subversionis istius causam subjun-
git: praesertim, inquit, quando et corporalem Legis cul-
tum perinde atque illi sectari, sategerunt: indicans illos,
nisi hac accessisset causa, alioquin adhuc toleratos fuisse.
Hic vero, (Hieronymus,) disertè Ebionaeos ob solam Legis
observationem a reliquis Christianis tandem rejectos
esse scribit. Nam in Epistola II. ad Augustinum. (Cerinthus,
inquit, et Hebron, credentes in Christo, propter hoc solum. (NB)
a parentibus anathematizati sunt, quod Legis ceremonias
Christi Evangelio miscuerunt: et sic nova confessi sunt,
ut vetera non amitterent. Et pergit: Quid, inquit, dicam
de Hebronitis, qui Christianos esse se simulant? Urque
hodie per totas Orientis Synagogas inter Iudeos hære-
sis est, quae dicitur Mindorum, et a Phariseis nunc usque
damnatur: quos vulgo Nazareos nuncupant: qui crede-
runt in Christum Filium Dei natum de Virgine, Ma-
ria: et cum dicunt esse, qui sub Pontio Pilato passus est,
et resurrexit: in quem et nos credimus. Sed cum vo-
lunt et Iudaei esse, et Christiani: nec Iudaei sunt nec
Christiani. Hucusque Hieronymus, satis innuens, tum
Ebionitas, tum Nazareos, ob solam Legis observatio-

nem

CONTINUATVM.

III.

nem à Christianis alijs primitus fuisse reprobato. Hinc satis
 cet factum quoz est, ut Epiphanius cum Augustino, in Naz-
 zaræis, præter solam illam Legis observationem nihil pro-
 as reprehenderit, et velut hæreticum damnaverit. On: Christiani
 trā verò ex tota hac de Nazaræis deductione id nunc Hiërosoly-
 manifestum evasit, omnes illos Christianos veteres, et mitanis.
 recentiores, quotquot sibi Nazaræos, seu Ebionitas fu-
 isse concedunt monstrantqz, nec tamen in sententia de
 Christo cum illis consentiunt, contra seipsos tum veritatis
 testimonium reddere, tum quoz sententiam ferre et pro-
 nunciare: eò quòd Nazaræi isti, prout dictum monstra-
 tumqz est, nulli alii esse possint, quam veri Apostolorum
 discipuli, eorumqz sententia hac in parte sequaces, et
 propagatores. Id quod pag. 73. monstrandum fuit, mon-
 strantqz hic denuò debuit, ut vel in hoc de Nazaræis,
 seu Ebionæis dictis, exemplo clarissime appareat, quanta-
 pere Ecclesie mox post illorum ex urbe Hiërosolyimi-
 tana, ejectionem immutata fuerint, corrumpiqz, eape-
 rint. Summa quippe perversitatis fuit, eos, qui Aposto-
 licæ doctrine testes, propagatores, et vindices hactenqz
 fuerant, quique, etiamsi in nonnullis errarent, semper
 tamen ab Apostolis tolerabantur et pro fratribus, imò San-
 ctis habebantur Rom. 15. 25. 26. 27. 31. pro Ebionæis et
 Hæreticis habere, damnare, et proscribere, seseqz contra,
 hæreseos quam maximè reos, in locum istorum surroga-
 re, proqz Orthodoxis vendicare; adeò, ut in hac tem-
 pora verba et querela Egeippi omninò quadrent, quæ
 in Eusebii historia Eccl. lib. 3. cap. 32. ita sonant: Igi-
 tur ad ea usque tempora virgo pura et incorrupta man-
 sit Ecclesia, iis qui sanum salutaris prædicationis ca-
 nonem corrumpere conati sunt, si tum aliqui fuerunt,
 in obscura quadam caligine ad id usque temporis de-
 litescentibus. Postquam autem sacer Iplorum chorus
 differ-

Ad pag. 73.
 De Nazaræis,
 seu
 Christiani
 Hiërosoly-
 mitanis.

n
 tur, ut
 nentiam
 mnati, re-
 stitio
 n initio
 tius suis:
 tutores
 ste, etiam-
 Ebionitas,
 e subver-
 rum re-
 iam de
 correctio-
 subjun-
 legis cul-
 ns illos,
 os fuisse.
 am legis
 ejectos
 Corinthus,
 solum (NB)
 emonias
 si sunt,
 t, dicam
 Urque
 os hære-
 nunc usqz
 qui exle-
 gine. Ma-
 pafus qz
 cum po-
 runt nec
 ens, tum
 observatio-
 nem

Ad pag. 73.
De Kara-
rais, seu
Christia-
nis Hieros-
lymitanis.

112. IREXICVM IREXICORVM

Differentem sortitus est finem, et generatio illa praeceperat, quae. Divinam sapientiam ipsis auribus audire meruerat, tunc impii erroris conspiratio per seductionem eorum, qui alienam doctrinam tradebant, initium cepit, qui etiam quoniam nemo amplius superstes erat ex Apostolis, jam nudo vertice contra veritatis praedicationem falsi nominis scientiam ex adverso praedicare conati sunt. Hucusque verba Egesippi: in quibus quam verè dicatur, ab eo tempore. canonem salutaris praedicationis corrumpi coepisse, impique erroris conspirationem initium sumpsisse, partim jam monstratum est, partim verò mox in sequentibus quoque monstrabitur.

Ad pag. 85.
De frustra
quasito Pri-
matu Ec-
clesiarum
per depre-
sionem Hie-
rosolymita-
nos ex Ju-
daeis Pri-
stianorum
ceu ab ip-
sorum ho-
noratorum.

Ad pag. 85. Vidimus in praecedentibus, quan-
ta temeritate Christiani Hierosolymitani ab ipso Ori-
gene Ebionite, adeoque Haeretici dicti fuerint. Quod sane
insigne impii erroris conspirationis initium fuit. Nam
hunc autorem secuti mox sunt magnò numero plures,
Eusebius putà, Epiphanius, Hieronymus, Theodoretus,
et alii, qui omnes illos Iudaeo-Christianos Ebioncos di-
xere, interque Haeticos retulere. Sed ut porro eos
Christiani ex dentibus deprimerent, de quo existimatio-
ne sua deicerent, variis artibus et technis usi sunt:
e quibus hic duas tantum huc spectantes delibabo. Pri-
orem verò Carolus Bovius Episcopus Ostunensis, et
Constitutionum Apostolicarum Interpres, jam suo tem-
pore animadvertit. Nam cum constitutio olim aliqua
tanquam Apostolica haberetur, quae Christiani ex Len-
tibus jubebantur Pascha eo tempore celebrare, quo id
Christiani ex Iudaeis celebrarent: unde Epiphanius
(prout verba eius pag. 85. allegata sunt,) Apostolos ostē-
dere voluisse ait, Christianos ex Iudaeis principes esse
post illud tempus, debereque omnem mundum illis assen-
tiri

tiri: 9
tolera
prim
gō fa
lorio
et pr
teri
juber
nulla
roli
hic a
s. ing
jam
notb
ea Ep
nos
suetu
tenti
Apos
scha
tres
pro
ceu
cum
cons
ut ea
hic r
prae
firm
retia
mus
et
Poly

CONTINUATION. 113.

tiri: visa est hęc Constitutio Christianis ex Gentib; in-
 tolerabilis, scopoz suo, qui erat, Iudæo- Christianos de-
 primere, sequele extollere, minime conveniens. Hoc ex-
 go faciunt: Expungunt hanc constitutionem, teste Ital-
 lozio in Vita Grexai, et Carolo Bovio paulo ante citat,
 et pro ea plarie contrariam substituunt, hancq; pro ve-
 teri Apostolica venditant. Nam in hac nova cavere
 jubentur, ne cum Iudæis Pascha celebrarent, eo quod
 nullam cum iis habere deberent societatem. Verba Ca-
 roli Bovii ex Scholiis ejus in dictas constitutiones
 hic adscribere non pigebit. Ita vero ille: In Cap. 18. lib.
 5. inquit, in quo traditur servandi Pascha ratio, nihil
 jam amotandum est, sed id totum potius delendum, ut
 notum, ac novum; quos luce clarius perspicere potest ex
 ea Epiphaniū dissertatione, quā utitur adversus Audia-
 nos imitantes in Pascha observatione Iudæorum con-
 suetudinem. Narrat enim Epiphanius Audianos sen-
 tentiam suam defendisse auctoritate constitutionis
 Apostolorum, in qua cavebatur, ne alii calculum Pa-
 scha facerent ipsi, sed agerent Pascha quando (NB) fra-
 tres sui de circumcissione. (nova vero Constitutio hos
 pro fratribus minime agnoscit, et communionem cum iis
 ceu Hæreticis habere prohibet,) agerent, atq; id unā
 cum eis celebrarent, agnoscitq; Epiphanius Injuxmodi
 constitutionem, etc. Et mox: Quare, inquit, tantum abest
 ut ea, quæ in hoc capite legimus, Apostoli statuerint, (nota
 hic mendacium in nova,) ut etiam contraria horum ab ipsis
 præcepta videantur. Hanc vero sententiam suam ut con-
 firmet: Præterea, addit, Orientales illi Iudaicum morem
 retinentes, nullam aliam excusationem, ut in Eusebio legi-
 mus, adferebant sue observationis, nisi quod Johanne
 et Philippum Apostolos imitarentur, testabaturque
 Polycarpus Johannis Discipulus, se unā cum Johanne

Ad pag. 85.
 De sinistra
 quæstio Pri-
 matu Eccle-
 siarum per
 depressio:
 nem Hie:
 rosolymi:
 tandum ex
 Iudæis Chr:
 stianorum,
 ceu ab ipsis
 Apostolis
 honoratum.

Ad pag. 85.
De sinistra
querito Pri-
matu Eccle-
siarum, per
depressionem
Hierosoly-
mitanorum
ex Iudeis
Christia-
norum, cui
ab ipsis Apo-
stolis hono-
ratorum.

114. *I N E X I C O M I N E X I C O R U M*
eo die Pascha celebraffe. Neque mirum est (pergit,) Apo-
stolos in illis Ecclesiis rudimentis eo die inter se egisse
Pascha, quò ipsi cum Domino egissent. Hinc porro Consti-
tutione novitatis manifestè coniecta ita concludit: Qua-
re nova est constitutio, fortasse edita post Concilium Ni-
cœnum, in quo Pascha observatio ad eam rationem
reducta fuit, ut post æquinoclium vernalis quarta deci-
ma luna observaretur, et die Dominico, qui post pleni-
lunium primus esset, Pascha celebraretur, quod factum
est ea præcipue ratione. (NB.) ne Iudeorum Convetu-
tinem imitaremur, (en Patres Nicœnos, primos forte
iterum Constitutionis Apostolicæ violatores, statimque
diligenti, imò suscipi iussorum, osiores ac depressores illi,
neque bis in eodem anno Pascha ageremus, etc. Tandem
hanc materiam conclusurus Carolus Bovius, ipsemet
non leviter impingit, dum viros pios Apostolicæ Con-
stitutionis verba delevisse, aliæque reposuisse suspi-
catur. Quasi verò viri pii esse possent, qui talia men-
dacia confingunt, odia conciliant, bonasque constitui-
ones depravant? Et tantum de priori fraude.

Altera à Christianis ex Gentibus ad deprimendos
Christianos ex Iudeis, seseque extollendos, usurpata,
in eo commissæ est, dum ad Præmatum suis Ecclesiis
conciliandum, cum quæ omnes, vel Nicæni adhuc Con-
cilii tempore ob antiquam Ecclesiæ Hierosolymitanæ
prærogativam, honore hæc inferiores erant, habe-
banturque, ipsum Concilii Nicœni Canonem 7. Honoris
prærogativam Hierosolymitano Episcopo tribuentem,
varie immutaverunt, corrueruntque. Nam cum ve-
ræ exemplaria, et inter hæc Richardi editio Parisi-
na, Clementis Recognitionibus anno 1544. addita, sa-
nonem ita præferant: Quoniam mos antiquus obtinuit,
et vetusta Prædictio, ut Aelia Hierosolymorum Episco-

po prim
etc. in
in alii
plane
Episco
quam
culiar
lib. 1.
scopo
gativa
prosu
mile g
cum p
loci re
Similit
sa sun
pro co
xime q
justus
patns
pus or
rosoly
tamen
tantum
sede n
dicatur
verò n
si fort
etiam
hymis
antiqu
Patres
hymis
sum e
Hieros

po primus honor deferatur, habeat consequenter honorem, *Ad pag. 85.*
 etc. in *Granda Summa Conciliorum*, quemadmodum quoque *de frustra*
 in aliis recentioribus exemplaribus, vocabulum primus, *quasito Pri-*
 plane expunctum et erasum est, ne. selt prerogativa *matu Ecclē:*
 Episcopo Hierosolymitano antiquitus tradita, maneret; *sia, per de-*
 quam tamen et Sensus verborum, certum aliquem expe- *pressionem*
 culiarem honorem indicans, et Ruffini exemplar, quod *Hierosolymi-*
 lib. 1. hist. Eccl. cap. 6. in Eusebio ita hēt: Et ut Epi- *tanor ex*
 scopo Hierosolymorum antiquitus tradita honoris prero- *Judeis (pr:*
 gativa, servetur: genuinam facit, adeoque inviolatam *stianorum,*
 prorsus relinqui jubet. Sed et praefatio Concilii Niceni si- *cen ab ipsi*
 mile, quis in deprimendis Hierosolymitanis attentavit. Nam *Apostolis,*
 cum prius dixisset, Hierosolymitanum Episcopum pro tanti *honorator.*
 loci reverentia, ab omnibus haberi honorabilem, (quae verba
 similiter in *Granda Summa Conciliorum* falsatione pas-
 sa sunt: (NB) quartam sedem Hierosolymorum Episcopo,
 pro eo, quod ab omnibus honorari debeat, ei tribuente.) ma-
 xime quod illic primus beatissimus Iacobus, qui dicebatur
 justus, qui etiam secundum carnem frater Domini nuncu-
 patus est, a Petro, Iacobo, et Joanne, Apostolis, est Episco-
 pus ordinatus, (quod ipso convenientem quidem cathedrae Hie-
 rosolymitanae, prerogativam concedit et confitetur:) mox
 tamen mirabilem, et longe quaesitam, imo ad deprimendos
 tantum Hierosolymitanos excogitatam rationem, quare
 selt nihilominus prima sedes in Hierosolymis esse non
 dicatur, adfert, dum ita addit: Itaque (ex antecedentib;
 vero non hoc, sed longe aliud concludendum fuisset: ni-
 si forte hic sequentium verborum Sensus ee debeat, ut,
 etiamsi merito et in rei veritate, sedes prima in Hieroso-
 lymis sit, prima tamen dici non debeat, etc.) secundum
 antiquorum Patrum definitionem (ecquorum vero? Nam
 Patres quidem Nicenos honoris prerogativam Hieroso-
 lymitanis illibatam adhuc ee voluisse, paulo ante ostē-
 dum est? Fictio itaq; haec nova est!) sedes prima in
 Hierosolymis esse minime dicitur, ne forte ab infide-

libus

116. *IRENEUM IRENEUM*

Ad pag. 88. *libus, aut idiotis sedes Domini nostri Jesu Christi, quæ in De frustra*
quæ sit primatu *verò, si ratio hac alicujus erat momenti, Epiphanius hæc. 78.*
Eccliarum *quæ est Antidicomarianitarum, expresse et diserte ait, dic-*
per depre- *legz audet: Dominum Jacobo (Hierosolymorum Episcopo,) primo*
Sionem Hi- *thronum suum in terra concredidisse. Et annon Domini*
crofolym- *thronus omnibus Episcoporum sedibus excelsior est, pri-*
tangem *maz omnium sedium vel ab ipsis Idiotis esse, cognoscit?*
ex Juda- *Eccur Clemens apud Eusebium hist. Eccl. lib. 2. c. 1. et*
is Chri- *Ruffinus cum Methodio apud Marianum Scotum fol. 351.*
stianorum, *scribit, Petrum, Jacobum et Joannem, post assumptionem*
cei ab i- *Salvatoris, quamvis ab ipso quoqz Domino altis essent præ-*
psis dñis *lati, gloriam tamen hanc (primatus scilicet, quemadmodum*
honora- *antecessoria et consequentia indicant,) sibi ipsis non ven-*
torum *dicaße, sed Jacobum Iustum Hierosolymorum (adeoqz*
primæ dignitatis et sedis) Episcopum constituisse. Unde et Chrysostomus Homil. 3. in Acta, Discipulos Do-
mini ex singulari modestia, Jacobo solum Episcopale con-
cessisse, scribit. Imo Ruffinus loco citato Jacobum expres-
se Episcopum Apostolorum constitutum dicere audet.
Eccur denique, quarta tantum sedes Hierosolymitano Epi-
scopo assignata est tandem, si allata ratio vera esset, et
non tantum ad eundem deprimendum, et ab existimati-
one sua, deiciendum excogitata fuisset? quandoquidem,
si et secunda sedes ei tributa fuisset, rationi allata sa-
tis fieri potuisset? Verum qui non adeo obesa est navis,
aut hospes proprus in historiis horum temporum, fa-
cile, quorum hæc tendant, sentit. Nimirum, non tan-
tum Christiani Hierosolymitani deiciendi erant de sta-
tu suo et deprimendi, sed et per illorum depressionem
primatus Ecclesiarum quærebatur. Quod tamen ut
citra manifestam injuriam, citraqz vim, aut fraudes ob-
tineatur, impossibile est. Nam qui, quæso, Primatus ille
dari posset potuissetqz, postqz is, prout modo monstra-
tum est, Jacobo Iusto Hierosolymorum Episcopo

tum

tum
esse
toto
ab
adm
rum
c. 19
Seri
acce
hæc
tifi
tur
adm
Prim
Hier
ab e
lice
et a
20.
oru
quer
tori
ea i
tur
enim
am
vel
ded
Pri
rit
tam
alte
et c

tum à Christo ipso, tum ab Apostolis, datus concessusque esse, tam manifestè dicitur? Equis Episcoporum in toto mundo est aut fuit unquam, cui ab ipso Domino, et ab Apostolis, Episcopatus datus fuisse dicitur? quem admodum id quidem de Jacobo testes indubitati referunt Eusebius et Epiphanius. Prior enim lib. 7. hist. Eccl. c. 19. expressè scribit Jacobum Apostolum primum ab ipso Salvatore et Apostolis Hierosolymitano Ecclæ Episcopatu accepisse. Posterior verò tum in antè. allegato loco, tum in hær. 29. quæ Nazæarorum est, Jacobum à Christo Pontifice Episcopum constitutum esse iterum scribit, testaturque. Et proinde prorsus incredibile est, Petrum, quem admodum aliqui contendunt, Episcopatus, seu inspectionis Primatum alicui Romano Episcopo, vivo adhuc Jacobo Hierosolymitano Episcopo, cui primatum istum datum ab eodem fuisse vidimus, quique etiam Successores Apostolicè itidem electos habuit, Simeonem nimirum, Iustum, et alios, de quibus Egesippus apud Eusebium lib. 3. c. 11. 20. et 32. et Epiphanius in hær. 66. quæ est Manicheorum, videri possunt, vivo quoque adhuc ipso Joanne Eplo, quem usque ad Trajani tempora pervenisse constans Autorum sententia est, dedisse, aut concessisse? cum præter ea incertissima quoque sint, imò falsa prorsus esse videantur, ex quibus hujus rei fides elicitur, petiturque. Fac enim Petrum Romæ aliquando fuisse, quod tamen mox etiam falsitatis arguetur, num hinc protinus sequeretur, eum vel Lino, vel Clementi Episcopatus et inspectionis primatum dedisse? quandoquidem et alibi fuerit Petrus, nec tamen Primatus illius Ecclæ mox inde colligatur? Imò dedit etiam Petrus Romano alicui Episcopo primatum, id tamen Jacobo, qui non à Petro tantum, sed et ab Joanne, alteroque Jacobo Apostolo, imò à Christo ipso, ordinatus, et constitutus esse videtur, nihil adhuc derogaret. Sed quis

Ad pag. 85.
De fensura
quæ sita Pri. NB.
matu Ec-
clesiarum
per depres-
sionem Hie-
rosolymita-
na ex du-
cis Chri-
stianorum,
cui ab ipso
Apostolis
honoratur.

IRENEUM IRENEORUM

Ad pag. 88.
De p[er]tra
quas ito
Primatu
Eccl[esi]arum
p[er] de p[re]s-
sione Hie-
rosolymi-
tanoru[m]
ex Ind[er]e
Christia-
noru[m], cen-
ab ipsis
Apostoli-
honorati-
torum

tandem fabulæ istius, quod Petrus Romæ fuerit, auctor pri-
mus præter Papiam apud Eusebium, lib. 2. Cap. 15. fingi, et
excogitari potest? Hic verò homo ab ipso Eusebio lib. 3.
Cap. 39. admodum modici iudicii fuisse, fabulosæq[ue] non-
nulla relationibus suis adiecisse dicitur, ut ei quidem fi-
des haberi nulla ratione possit. Et quod Cæmeteria aut
tabernacula Romæ ostensa sint Eusebii tempore, quæ num-
cupationem Petri & Pauli habuerint, (quemadmodum Eu-
sebius ipsemet lib. 2. cap. 25. refert,) id non magis probat
Petrum Romæ fuisse, ibiq[ue] vel docuisse vel mortuum e[ss]e,
quàm Iacobum Apostolum ante decollationem suam in
Hispania fuisse, ibiq[ue] docuisse, Compostellæq[ue] jacere et-
iamsi Compostella nuncupationem ejus per multa secula ha-
buerit, habeatq[ue]. Nam si hæc Iacobi nuncupatio falle-
re potuit, fecellitq[ue], quemadmodum id ipsum (quod quidem
Iacobi prædicationem in Hispania concernit,) Roderi-
cus Ximerius Archiepiscopus Toletanus, narrante
Baronio sub Anno Christi 816. in Concilio Lateranen-
si Anno 1215, per Scripturas, Actaq[ue] Apostolicas fal-
sum e[ss]e evicit, adeo ut ipse quoq[ue] Baronius illius rati-
onibus expensis se in dubium revocasse fateatur, quod
in notis ad Martyrologium de adventu Iacobi in Hi-
spanias aliquando asseruerat: quidni & hæc de Pe-
tro falsa esse poterunt?

At Sices: Receptiora hæc esse, quàm ut facile ne-
gari debeant? Resp. Sine dubio & hic prædicti
Papiæ autoritas tanti æstimata fuit, ut Irenæus, Ter-
tullianus, et alii, qui ad antiquitatem ejus, majorem mo-
nente Eusebio creditam, atq[ue] revera erat, reflexe-
runt, errandi causam ab eo acceperint: quemadmodum
Sct[us] Eusebius Irenæum, & quam plurimos alios imagi-
naria illa ejus antiquitate inductos, millenarios etiam

quosdam

quosda
ros C
si in
men in
bius m
alioru
ubi de
de so
fidem
solidi
manet
Eccl[esi]a
Contra
ex S
Paulus
comme
ipse e[ss]e
mittit,
perque
defen-
Cleme
tacitu
De qu
Epistol
inquit
conver
exem
qui fis
tem us
bis ob
niguan
labore

quosdam annorum post resurrectionem mortuorum futu-
ros credidisse, recepissequē fatetur, in quibus regnum Chri-
sti in hac terra corporaliter consistere debeat: quos ta-
men inter peregrinas et fabulosas Papiæ doctrinas Euse-
bius merito censet et refert. Tacet suspicioni de Irenæi,
aliorumq; nimia credulitate, quod idem Irenæus alibi quoq;
ubi de ætate Domini agit, traditioni suorum Seniorum
de 50 annis Domini, quos habuisse dictus sit, nimis citò
fidem habuerit. Vid. lib. 2. cap. 39. et 40. Quocirca nihil
solidi est, quod pro Petro adferri possit, sed incertissimu
manet, eundem Romæ unquam fuisse; adeoq; præmatus
Ecclæ Romanæ huic argto innixus sua sponte labascit.
Contra verò argumenta Petrum Romæ fuisse negantia, capz
ex Scripturis petita, admodum manent verisimilia; utq;
Paulus toties occasionem habens Petri, si Romæ fuisset,
commemorandi, de eo tamen præsertim tacet, quodq; Petrus
ipse epistolam suam ex Babylone potius quàm Romæ
mittit, et quæ ejus generis sunt alia, à multis satis su-
perque, præsertim verò à Sibrando Subberto tractata
defensaque. Quibus tamen omnibus merito ipsum
Clementis Romani de Petro silentium subjungitur, non
taciturni, si Petrus Romæ fuisset, ibidemq; mortuus esset.
De quo, ut eò rectius judicari possit, verba ejus nunc ex
Epistola ad Corinthios adscribam. Ita verò ille: Sed,
inquit, ut vetera relinquamus, ad proximos attuleris
convertat se oratio nostra, et seculi nostri generosa
exempla proponamus. Propter emulationem et invidiam
qui fideles et justissima Ecclesiæ columna erant, ad mor-
tem usq; acerbam persecutionem passi sunt. Ponamus no-
bis ob oculos Sanctos Apostolos. Propter emulationem in-
iquam (NB) Petrus non unum aut alterum, sed plures
labores sustulit, atque ita martyrium passus in debitum
gloriæ

Ad pag. 88.
de fidei
quæsitio
Præmatus
Ecclæ Romanæ
per de-
pressionem
Hierosolymitanam
ex Iudeis
Christianorum, cum
ab ipsis et
postolico ho-
norat.

IRENEUM IRENEORUM

Ad pag. 85. gloria locum ascendit. (NB) Paulus propter emulationem in
 de frastra vincula septies conjectus, verberibus caesus, lapidatus, patientia
 quæsito præmium reportavit, et in Oriente ac Occidente verbi præco-
 primatu factus, illustrem fidei suæ famam sortitus est, in justitia nūn-
 Ecclesiarum dum universum instruens, et ad occidentis terminos veniens,
 per depre- et sub Imperatoribus martyrium subiens, sic e mundo migra-
 sionem vit, et in locum sanctum abiit, patientia summa exemplar
 Hieroso- existens. Viris istis sanctè vitam instituentibus magna
 lymita- electorum multitudo aggregata est, qui supplicia multa ex
 torum ex tormenta propter emulationem passi, exemplar optimum
 Judais inter nos extiterunt. Hucusque verba Clementis. Jam equis
 Christi: credat, Clementem, si Petrus non semel, sed bis, Romam ex ori-
 anorum, ente venisset, prout statuere coguntur, qui eum jam ante Con-
 ceu ab ipso Apo- ciliū Hierosolymitarum Romæ fuisse et docuisse asserunt;
 stolis si primus Romanam Ecclesiam fundasset, crevissetq; si cum
 honora- Simone Mago Romæ certasset, si demum Romæ et in Occi-
 torum. dente martyrium subisset, Clementem, inquam, eumq; Petri
 successorem, prout vulgo creditur, et ubi is tam Petri, quam Pau-
 li labores et martyrium Corinthiis ob oculos ponere cœperat,
 nè uno quidem verbo Petri in Occidentem adventum aut do-
 ctrinam fuisse indicaturum, sed eò quasi prorsus neglecto
 breviterq; tantum commemorato, uixus tantum Pauli iti-
 nera et adventum in Occidentem, eumq; bis cum addita
 quoq; doctrina Pauli insigni commendatione, de prædi-
 caturum et commemoraturum? præsertim cum non mi-
 nus illius, quam hujus exemplum, Corinthiorum animos
 commovere potuisset? Et proinde quàm incredibile hoc
 nunc est, tam quoq; incredibile est, Petrum Romæ unquam
 fuisse, ibidemq; Romano Episcopo, sive is Linus fuerit, si-
 ve Clemens, (nam et de eo ipsi primatus assertores adhuc
 inter se contendunt, incertiq; si, adeoq; primatum illum
 vel hæc ipsa sua dubitatione aut ignorantia magis ma-
 gisq; suspectum reddunt,) primatum contulisse: manetq;
 adeo ratum adhuc firmitusq;, Ecclesiam Hierosolymita-
 nam

nam pr
 ad usq
 qmoe
 noxe p

ano (ce
 memor
 quod
 tum lib
 clesie
 clesiar
 sanctio
 trum G
 sum R
 verba d
 jungen
 vestra
 ter selt
 tum R
 ciales
 rum,
 missis,
 Paulum
 mnum
 carimu
 nis lit

presby
 si Rom
 bus no
 git,) S
 mnum

nam principatum temporibus Apostolicis obtinuisse, huncq[ue] ad usque Nicaeni Concilii tempus, et quod excurrit, quem-
modum antea monstratum est, primis eidem tributo ho-
nore, permansisse.

Nam non omnem mox post Hierosolymis ab Adri-
ano (Caesare) ejectos Iudaeo-Christianos principatus illius
memoriam fuisse obliteratam, illud praeterea docet 1.
quod Patres Concilii Constantinopolitani apud Theodore-
tum lib. 5. hist. Eccl. cap. 9. non agnito ullo Romano Ec-
clesiae primatu, Ecclesiam Hierosolymitanam omnium Ec-
clesiarum Matrem appellant, eique se secundum veterem
sanctionem (ut loquuntur,) et definitionem Nicanorum Pa-
trum Grillum Episcopum praefecisse in literis ad Dama-
sum Romanum, Synodumq[ue] Romae collectam indicant, haec
verba demum, primatui Romani Episcopi adversantia sub-
jungentes: Quibus a nobis legitime ac canonicè praefectis
vestram quoq[ue] pietatem delectari (NB) volumus: non ali-
ter scilicet, atque Antiocheni Patres olim fecerant, qui prima-
tum Romani Episcopi ignorantes, depositosq[ue] per provin-
ciales Paulo Samosateno, in literis ad Dionysium Roma-
num, Maximum Alexandrinum, et alios debis Episcopos,
misiss, ita apud Eusebium lib. 7. hist. Eccl. cap. 30. ajunt:
Paulum excommunicavimus, et alium in locum illius do-
minum videlicet, Episcopum constituimus, vobisq[ue] signifi-
cavimus, (NB) ut huic scribatis et ab eo communicatio-
nis literas accipiatis.

2. Quod Hieronymus in Epist. ad Rusticum, ubi
presbyterum non alium esse docet quam Episcopum, etiam-
si Romana consuetudo aliter ferret, in ejusmodi dubiis re-
bus non Romam, (quam non obscure carpit et perstrin-
git,) sed Hierosolymam potius, eamq[ue] titulo Matris o-
mnium Sanctorum decoratam, respicere jubet: Respi-
ce

Ad pag. 88.
De frustra
quasito
primatu
Eccliarum
per deprez-
sionem
Hieroso-
lymitanor.
ex Iudae-
is Christi-
anor, seu
ab ipsis
Apostolis
honorator.

122. IRENEUM IRENEORUM

Ad pag. 88.
De frustra
quasito
primatu
Eccliarum,
per de pres-
sionem Hi-
eronymi
tancorum
ex Indis
Christia-
norum, cen-
ab ipsis
Apostolis
honorati.

ce, inquit, Hierusalem, Matrem omnium Sanctorum: or-
nata Patriarchis, Prophetis, Apostolis, et Angelis Dei.
Iprius consuetudinem sequere, ipsius Sacramenta cu-
stodi. Nihil tibi sit commune cum ceteris, (NB. hic
hand obscure Romanam Ecclesiam pestringere, incipit
Hieronymus,) qui errorem suum illicita presumptione de-
fendunt: et consuetudinis dicunt esse, quod non est. Nam
(addebat) si aliquis nostrum prateriti temporis consuetu-
dinem possit agnoscere, probarem tibi hoc quod loquor
ab initio semper, cum Apostoli predicarent, in Ecclesiis
fuisse servatum: et postmodum odio singulorum viti-
ata aliqua, aliqua presumpta. Hucusque Hieronymus:
A quo non longe quoque abest tum Augustinus epist. 86.
ad Gsulanum, tum Firmilianus Caesarea. Appadocu
Episcopus celeberrimus, in Epist. 75. ad Cyprianum, post-
quam Stephanum Romanum falso Traditionem Apo-
stolorum allegasse dixisset, ita scribens: Eos autem, qui
Romae sunt, non ea in omnibus observare, quae sint ab
origine tradita, et frustra Apostolorum auctoritate
pretendere, scire quis etiam inde potest, quod circa ce-
lebrandos dies Paschae, et circa multa alia divina
rei Sacramenta, videat esse apud illos aliquas diversita-
tes, nec observari illic omnia aequaliter, (NB) quae Hi-
erusalemis observantur. Indicant scilicet, Romanos
Episcopos quam maxime ab observatione Hierosolymita-
rum abivisse, et si quisquam propter traditiones reje-
ctas incusari debeat, ipsos propterea imprimis fore incusandos.

3. Denique, quod Ecclesia Orientalis secundum
morem Nazareorum seu discipulorum Hierosolymita-
norum Sabbati quoque diem, idque ad nostra fere tem-
pora, festum egisse, deprehenditur. Quae de re inter
alios Baronius sub A. C. 97. § 203. ita scribit: Non
tantum illud penes eos (Orthodoxos Orientales) intro-

Ductu

ductum
ut magis
inde ca
di instit
Constitu
senus (i
qui agra
dum. Q
Sabbatu
alterum
census
sunt di
igitur
Sabbatu
xerunt.
Eusebiu
tamen
visa est
nicum.
mitanor

vel (sem-
las, in
stolis co
potentia
denique
munica
tarum
ipsas qu
cis, imo
tim ver
eodem
presse
stantin
alia lon
to Pap

ductum fuit, ut diem Sabbati absque jejuniis ducerent, sed etiam ut magna cum hilaritate transgerent, sacrosq; conventus perinde ac ipsa die Dominica haberent. Sunt (addit) de ejusmodi institutione complura antiquorum testimonia in Clementis Constitut. lib. 7. Cap. 24. et Soetat. hist. lib. 6. Cap. 8. Gregorius Nysenus (inquit porro,) in ea oratione, quam habuit adversus eos, qui egre ferunt reprehensiones, hac eadem in hunc ferme modum. Quibus oculis vides diem Dominicum, qui despicatus es Sabbatum? An nescis, quod hi dies fratres sunt? Quod si alterum probro affeceris, alterum offendis. Et Anastasius Sinaiticus lib. quos. q. 77. Sabbatum, inquit, et dies dominicus sunt dies Sancti et festi, neque licet in eis jejunare. Sic igitur (ait Baronius materiam hanc concludens,) Catholici Sabbatum non secus ac Dominicum diem celebrandum esse duxerunt. etc. non autem Judaice, quod faciebant, ut scribit Eusebius lib. 3. c. 21. Ebionici. Et mox idem Baronius. Alia tamen ex parte, inquit, Ebionici fuisse ipsa Orientalis Ecclesia visa est: nam et hi pariter colebant diem Sabbatum atq; Dominicum. Hucusque Baronius, vestigia principatus Hierosolymitanorum in ipsa Catholica Ecclesia sat diu durantis, ostendens.

Neque est, quod aliqui primatus Pontificii assertores vel Clementis ad Jacobum fratrem Domini, Anaclethiq; Epistolas, in quibus Romanus Episcopus, supra omnes alios ab Apostolis constitutus esse dicatur, vel Irenaei verba, qui lib. 3. c. 3. potentio rem principatum Ecclesiae Romanae tribuit, vel denique Victoris Romani Adrianis intentatam excommunicationem, urgeant. Primum enim epistolae citatarum testimonium adeo silutum est, ut ipsimet Pontificii ipsas quoq; has epistolas pro apocryphis et non authenticis, imò merè confictis et supposititiis habeant; nominatim verò Cusanus Cardinalis, donationem Constantini eodem quoq; loco habens, lib. 3. de Concord. cath. cap. 2. expresse ita scribat: Sunt, inquit, meo iudicio illa de Constantini donatione apocrypha, sicut fortassis etiam quodam alia longa et magna scripta Sanctis Clementi et Anacleto Papae attributa, in quibus (NB. Hic una nobiscum di-

Ad pag. 85.
De frustra
quasito
primatu
Ecclae
depre-
sionem
Hierosoly-
mitanorum
ex Iudaei
Christia-
norum,
cui ab ipsi
Apostoly
honora-
torum.

gitum

Ad pag. 85.
De fclis
quæsto
primatu
Ecclæ
p. de pres.
sionem
Hieroso-
lymitanor
Ex Iudæis
Chranor,
cen ab ipsis
Apostolis
honorat
torum.

gitum intendere incipit Autor in suetas artes et fraudes Pon-
tificiorum pro stabiliendo suo primatu, seseq; vel supra Ecclæ-
stiam Hierosolymitanam, ejusdemq; primum Episcopum
Jacobum Domini fratrem impudentius extollendis: de quibus
eorum artibus jam supra quor; pag. et seq. actum est.)
volentes Romanam sedem plus quam Ecclesiæ expedit et
debet exaltare, (fingendo scilicet, prout Autor mox quoque
innuit, Clementem fuisse Papam, Petriq; imò ab ipso Pe-
tro ei suspectum in regenda Universali Ecclâ Successorem,
huncq; pro data sibi potestate, ad dictum Jacobum Hiero-
solythorum Episcopum scripsisse, eique nonnulla mandare
et præcipere potuisse, præcepisseq;.) se penitus aut quasi
fundant: (en primatus Pontificii fundamentum! ipsis Pontifi-
ciis apocryphum, lubricum, et nullum!) moxq; idem (usanus
scripta illa supposititia et argumentis nonnullis porro pro-
bat evincitq; Bellarmino eidem postea quor; lib. de Script.
Ecclæ. una cum Sixto Senensi in Biblioth. Sancti et aliis
adstipulante. Verba autem illius residua hæc sunt: Nec,
inquit, in omnibus Veterum ante Augustinum Scripturis
de illis præfatis epistolis mentio habetur; et etiam ipsæ epi-
stolæ applicatæ ad tempus eorum Sanctorum, seipsas (NB)
produnt. Scribitur in Clementis epistolis, quomodo Papa
fuerit, et Petri Successor: Et post Petri mortem ad San-
ctum Jacobum hæc (NB) fingit Scriptor misisse episto-
las, qui fuit frater Domini, et Hierosolymorum Episcopus: qui
tamen octo ante Petrum annos martyrio vitam finierat.
Scribitur quoq; ipsum Clementem Successorem fuisse Petro,
et hoc idem in aliis, quæ Sancto Anacleto adscribuntur. Quo-
modo Sancti Viri Hieronymus, Augustinus, Optatus Mi-
levitanus, et ceteri, qui omnium Romanorum Pontifi-
cum catalogum posuerunt, hoc ignorassent? qui Clemen-
tem non interserunt, vel saltem non immediate post Pe-
trum ponunt: si istas epistolas quæ tunc vidissent, aut
pro authenticis habuissent. Invenitur insuper (per-
git

git id
dotibus
hæc Hi
tempor
quam
ejusme
conve
et da
(ordin
de Con
taxat
teriri
dum f
citatan
apocry
his am

Al
ve arg
Ireneu
et prop
hoc es
les, co
nam E
mnes
et secu
in rel
(hæc e
comple
omniu
verita
dicent
lumine
2. mi

git idem (Cusanus,) in ipsis epistolis de Episcoporum à Sacer-
 dotibus differentia, quæ longo post hoc, ut Hieronymo (NB. De frustra
 quæsito
 primatu
 p. de pres-
 sione
 Hieroso:
 ymitano
 ex Indai
 Chranor,
 cen ab ipso
 Apostoli
 honora-
 torum.)
 hac Hieronymi supra quoque indicata vide, ubi is jam suo
 tempore supposititias aliquas Romanensium consuetudines tan-
 quam errorem, illicitamque presumptionem taxat, et propter
 ejusmodi vitiata aut depravata aliqua unius Hierosolymæ
 consuetudinem spectandam observandamque esse monet.)
 et Damaso placet, in Ecclesia orta est. Hucusque Cusanus
 Cardinalis: qui, quod de eadem nobiscum materia, nimirum
 de Concordia Catholicorum, scribens, eadem hæc nobiscum
 taxavit, emendandamque Ecclesiam proposuit, à nobis hic præ-
 teriri minimè debuit: quia potius vel per ipsum monstren-
 dum fuit, primum pro primatu Ecclesiæ Romanæ allarum
 citatarum Clementis, Anacleti quoque epistolarum testimonium
 apocryphum esse, frustra quoque Romanam sedem argumentis
 his ambignis, prout ea Cusanus, mox quoque nominat, sese juvare.

Alterum ex Irenæo lib. 3. c. 3. adductum testimonium si-
 ve argumentum itidem frustraneum et nullum est. Nam si
 Irenæus per potentiorum principalitatem, de qua loquitur,
 et propter quam ad Romanam Ecclesiam omnem Ecclesiam,
 hoc est, (prout ipsemet explicat,) eos qui sunt undique fide-
 les, convenire necesse esse dicit, indicare voluisset, Roma-
 nam Ecclesiam ab Apostolis primatum accepisse supra om-
 nes orbis Ecclesias, ita ut propterea et sola infallibilis esset,
 et secundum ejus solius nutum, iussa et sententiam, omnia
 in reliquis orbis Ecclesiis fieri, disponi, et doceri deberent,
 (hæc enim omnia primatus ille, de quo loquimur, in se
 complectitur, et continet,) 1. minimè sibi is proposuisset, ex
 omnium Ecclesiarum successione doctrinam fidemque suam
 veritatem ac certitudinem contra Hæreticos propagare,
 dicendo: Sed quoniam valde longum est, in hoc tali vo-
 lumine omnium Ecclesiarum enumerare successiones, &c.
 2. minimè quoque post enumeratam successionem Episco-
 porum

Ad pag. 88.
De frustra
quæsito
primatu
Ecclesiarum
p. de pres-
sionem
Hieroso:
lymitano:
rum ex
Judeis
Chreanor,
cei ab
ipso Apo:
stolis ho:
noratod.

potum Romanorum, ceu in doctrina consentientium, tum Smyrnensem Ecclesiam, cum Asiaticarum Ecclesiarum Successoribus, tum denique Ephesinam, eamque tanquam à Paulo fundatam, et à Joanne per longum tempus exultatam, huiusmodi fini allegasset, addidissetque, adeoque probationis vim ex æquo quasi inter has tres distribuisset; 3. minime de- mum in cap. seq. idem docuisset, disceptatione de aliqua questione oborta, ad antiquissimas Ecclesias, in quibus Apostoli conversati sint, (quæcumque scilicet ea forent,) recurrendum esse, ut decisio inde haberetur. Sed potius unam tantum Romanam Ecclesiam, ceu aliarum omnium caput, et quæ sola infallibilis esset, in omnibus his allegandam, unicuique consulendam esse statuisset, indicassetque. Quocirca non alia ratione potio- rem principalem Romanæ Ecclesiæ tribuit Ireneo, quam quâ vel ipse eandem antiquissimam quoque esse dicit, puta, inter suburbicarias Ecclesias, (prout Ruffinus apud Eusebium lib. 1. Cap. 6. ubi sextum Nicæni Concilii Canonem interpretatur, eas omnes appellat, quarum soliti- tudinem Romana Ecclesia tum temporis gesserit,) non vero simpliciter; quandoquidem Hierosolymitana omnium pri- ma sit, antiquitateque omnes superet, etiam Romanam: vel quâ ipsi etiam Orientales Episcopi apud Sozome- num lib. 4. C. 8. Romanam Ecclesiam, nullo licet ejus agni- to primatu, amplitudine et multitudine Ecclesiæ abundan- te concedebant. Sed hæc nunc, et alterum ex Ireneo peti- tum pro primatu Ecclesiæ Romanæ argumentum si- ve testimonium dubium prorsus, imò falsum esse docet, et vincunt.

Tertium pro primatu ejusdem Ecclesiæ argumtum ex Vic- toris Episcopi Romani Asianis intentata excommuni- catione peti- tum, de quo Eusebius lib. 5. hist. Eccles. cap. 25. agit, æquè infirmè, atque priore duo, illud probat, quod probare debebat. Nam tantum abest, ut ex hac de Pa- schate controversia, ob quam Victor Asianos, diver-
sim

sum cum
morem
commu
omnes
festè se
Roman
cute. s
voluer
in sente
24. cla
vincius
sentent
tam ine
primat
adco ut
hoc ipse
cit. N
clesiæ
munica
tales, A
sium,
cum O
nicante
potest,
mirum
commu
haberem
Samose
lib. 7. h
suis ali
ad null
terent,
deposit
to fact

sum cum antiquis Christianis Hierosolymitanis seu Nazaraeis morem in Paschatis celebratione sequentes et observantes, excommunicare conabatur, primatus Ecclesiae Romanae supra omnes alias colligi possit, ut contrarium potius exinde manifeste sequatur. Si enim haec Asiatica Ecclesia diversum à Romana Ecclesia morem, diversamque traditionem semper secuta sunt, si quorum Victori sese nulla ratione subicere voluerunt, prout Eusebius ibidem annotat, sed constanter in sententia sua antiqua permanserunt, si denique ex cap. 23. et 24. clarissime apparet, Ecclesias Asiaticas singulas in suis Provinciis, et seorsim à Romano Episcopo, Synodos celebrasse, sententiamque suam propriam de nota questione tulisse, equis tam ineptis in posterum erit, ut credat, Ecclesiam Romanam, primatum supra Orientis Orbisque universi Ecclesias habuisse, adeo ut à nutu suo reliquae omnes penderent? Neque verò hoc ipsum intentata Asianis à Victore excommunicatio evincit. Nam si solus excommunicationis actus primatum Ecclesiae evincit, et Antiocheni Patres Samosatenum excommunicantes, (de quibus supra pag. 120. actum est,) et Orientales, Antiochiae itidem congregati, et non tantum Athanasium, sed et mox ipsum quorum Julium Romanum Episcopum cum Oris Confessore, aliisque multis deponentes et excommunicantes, (de quibus Sozomenus lib. 3. hist. Eccl. Cap. 11. legi potest,) primatum illum supra alios omnes habuissent. Nimirum, conati quidem sunt nonnunquam hi vel illi latam excommunicationis sententiam, alios terrere, imò, si Principes haberent faventes, eosdem etiam ab Officio deponere, (quod Samosateno et Athanasio factum est, narrante Eusebio lib. 7. hist. Eccl. Cap. 30. et Sozomene lib. 3. Cap. 5.) Ecclesiis aliis ut plurimum scribentes, ut à se excommunicatos ad nullam communionem admitterent, neque literas illis mitterent, nec ab illis missas reciperent; id quod Samosateno deposito, Julioque Romano ab Orientalibus excommunicato factum esse, Eusebius lib. 7. Cap. 30. et Sozomenus lib.

Ad pag. 81.
de flectra
questio
primatu
Ecclesiae
et de pres-
biterium
Hieroso-
lymitano-
rum ex
Iudaeis
Christiano-
rum ab
ipsis Apo-
stolis ho-
norati.

lib. 4. cap. 8. Julio Romano vehementer exprobraverint, quos is Athanasium et alios, à se ex Ecclesia ejectos in communionem receperit, adeoque decretum ipsorum contra Constitutiones Ecclesiasticas, singulis provinciis propriam jurisdictionem vendicantes, abrogasset; tandemque addant, (NB) nec præcessores suos contraxisse, quum Novatianus Romanam Ecclesiam pulsus esset, nec se eam ob causam (respectu Ecclesie Romanæ) debere posteriores ferre, quod nec amplitudine, nec multitudine Ecclesie abundarent. Ex quibus horum omnium autorum verbis nunc tandem satis constare potest, nihil prorsus esse, quod aliqui primatum Ecclesie Romanæ tantopere urserint. Nam non tantum clare hucusque et fuse probatum est, primatum ejusmodi apocryphum et nullum esse, sed Hierosolymitanos verius prærogativam olim aliquam excelluisse. Quod tamen non eo nunc dictum volo, ac si crederem, Episcopos Episcopis præferri debere, sed ut, siquidem aliquis præferri aliis deberet, digniorem Hierosolymitano neminem me in tota antiquitate, cujus hanc Deductionem non minimam, neque postremam partem esse judico, reperire innuam, et ne in posterum sit, unde alius pro alio, allatam Ecclesie sue prærogativam, suorum adeo Apollō, vel Cepha, vel Paulō, etc. (novisq. post Concilios Veteres, sub isto titulo confictis et introductis doctrinis,) Contra alium infletur: 1. (Gr. 4. b. utq. singuli potius errorum suorum Commoniti et convicti Humilius de se sentire discant, diversa sentientes tolerare incipiant, cumque interdum tum veritatem, tum pacem examinant, exosculenturque.

Ad pag. 87.] Ut clarissime probem, regni mundani administrationem cum eo spectantibus, ab universa antiqua Ecclesia in Christianis fuisse improbatam, Patrum citatorum Loca, de prohibito Christianis gladii usu, odio, bello, militia, Magistratu, judiciis capitalibus, terrenisq. possessionibus non admandis, agentia, unanimemq. illorum usque ad ipsum Concilium Nicænum, in prohibitionem hac consensum fuisse testantia, breviter hic nunc annectam. Primus enim Pastor apud Herma in Similitud. 1. eundem Herma ceu Christianum longe a-

Ad pag. 85.
De frustra
quæto
primatu
Ecclesie
f. depres-
sionem
Hierosoly-
mitanorum
ex Judæis
Christianis
ceu ab i-
psis
honora-
torum

Ad pag. 87.
De usu gla-
dii, bello,
militia,
Magistra-
tu, etc. post
Christum, et
Apostolos
ab univer-
sa primor-
se-

seculorum
Ecclesia
in Chri-
stianis
improbat.

illis legibus, quam civilibus (Ethnicis, ut plurimum superstitiones, ter-
renarumque tantum possessionum, idque per vim et arma conservati-
onem civibus suis rigide demandantibus,) regi ait, et quoniam
secundum Cives illas vivere non possit, ob id ipsum eum a prin-
cipibus in repub. vix toleratum iri innuit, monetque, ut propterea
nec domos, nec agros sibi comparet, aut divitias appetat, sed
ut sua potius egentibus eroget, reseque ita ad celestem civita-
tem inhabitandam præparet. Clemens Romanus, quod tan-
tum ad pacem Ecclesiasticam (Corinthios in sua indubitata Epi-
stola adhortatus sit, hanc etiam fere unice inculcat. Porro
Ignatius in Epist. ad Ephes. secundum exemplar Latinum, postquam
solam patientiam et mansuetudinem Christianam, et quod pro
inimicis sit orandum, docuisset: Nihil, inquit, est melius pa-
ce; in qua omne bellum evacuatur celestium et terrestrium;
quorum nullum vos latet, si perfecte in Jesum Christum ha-
beatis fidem et charitatem. Et Polycarpus in Epist. ad
Philip. illud Christi et Apostolorum: Non reddentes malum
pro malo. Et: Nolite judicare, ut ne judicemini, etc. et: Be-
ati pauperes spiritu, et qui persecutionem patiuntur propter
justitiam, unâ cum longe proscribenda avaritia, (eo quod
nihil in mundum intulerimus, neque auferre possimus,) omnique
iracundiâ, semper tantum inculcat. Rursus vero Iustinus
Martyr in Apol. II. pro Christianis: postquam dixisset, Chri-
stianos facultates suas in commune conferre, et cum indi-
gentibus quibusque communicare (NB) ab odio vero et cædibus
juramentisque abstinere, et pro inimicis orare, eoque id à Chri-
sto iussos esse, illius verbis mox allegatis prolixè monstras-
set, Cui qui ex thesauris in terra recondere, unâ cum solici-
tudine de victu et amictu, quemadmodum et irasci, prohibue-
rit: his demum sequentia de contrario modo, et more vi-
ventibus Christianis subjungit: At enim, inquit, qui non
ita vivere comperiuntur, sicut ille (in allegatis puta ab ipso
verbis,) docuit, certum id documentum est, non esse Christi-
anos, quamvis doctrinam Christi lingua profiteantur: (Hic
aures nunc arrigite Christiani! et Christianam disciplinam
vel per hos Veteres, ordine allegatos allegandosque, dicite!)

Non

Non enim profitentes tantum, sed operibus simul professionem confirmantes salvatum iri dicit. Sic enim ait: Non quisquis mihi dicit, Domine, Domine, introibit in regnum caelorum, sed qui fecerit voluntatem Patris mei qui in caelis est, etc. Hucusque Justinus. Cujus coetanens Athenagoras in Apol. pro Christianis, fere in initio, ita sub persona Christianorum sui praecedentis temporis loquitur: Haec (facultatum nostrarum honorisq. damna) etiam si vulgo maxime fiant, contemnere solemus. Non solum enim si vapulemus, regerendis verberibus abstinere: et iis, qui nos, nostrasq. invadunt, aut diripiunt, litem nullam intendere dicimus: sed insuper illis, quamvis colaphum inflixerint, alterum quoque capitis partem praebere: his vero si tunicam abstulerint, pallium etiam addere. Et sub finem fere: Quomodo, inquit, quisquam vel homicidium, vel humanarum carnum epulationis insimularet illor. (Christianos innuit.) quos (NB) ne jure quidem occidendi hominis supplicium intueri velle aut posse cognoverit? Quis non spectacula illa, in quibus gladiatores et belluas populo, praesertim vos Imperatores exhibetis, maxime facit? Nos vero non ita multum, sive spectator sit aliquis, sive auctor caedis, interesse, judicantes, alieno ab his spectaculis animo sumus. Quomodo igitur, qui ne quidem quae ab aliis fiunt, ne quid inde sceleris, et piaculi in nos redundet, videre sustinemus, homicidium commitemus ipsi? etc. Et Theophilus Athenagorae Successor, lib. 3. ad Autolyicum, commemoratis Christi de perfectiori castitate, inimicorumq. dilectione, praecipis, ad eundem fere modum: Nunc, inquit, vide, an hi qui talia docentur, taliaq. discunt, possint more brutorum animalium vivere, et pollui nefariis commixtionibus: aut possint, quod quidem omnium immanissimum est, carnes humanas attingere? praesertim cum (NB) etiam monomachias spectare nobis interdictum sit, ne videbimur participes hujusmodi caedium reddamur. Hujus equalis Tatianus in Orat. contra Graecos, sub persona Christiani: Nolo, inquit, regnare, non libet ditescere, militarem praefecturam appetere, scortationem odi, navigare per avaritiam non cupio, certantium coronas non desidero, etc. Tatianum sequitur Irenaeus, qui lib. 4. adv. haeret. Cap. 27. expresse quoque ita scribit:

Ad pag. 87.
De usu
gladii,
bello, mi-
litia, Ma-
gistratu,
etc. post
Christum
et Apostolos
ab univ-
ersa primo:
in seculo:
rum Ec-
clesia in
Christianis
improbato.

Domini

Ad pag. 87.
De usu
gladii, bel-
lo, militia,
Magistra-
tu, etc. post
Chr̃m, et
Apostolos
ab univ-
ersa pri-
morum
seculorum
Ecclesia
in Chri-
stianis
inpbato.

Dominus pro eo, quod est, Non Machaberis, non concupiscere, præ-
cepit: et pro eo, quod est: Non occides, neque irasci quidem, et
pro eo, quod est, Decimare, omnia quæ sunt, pauperibus divi-
dere: et non tantum proximos, sed etiam inimicos diligere:
et non tantum bonos, datores, et communicatores esse, sed etiam
adversus eos, qui tollunt nostra, gratuito donatores. Tollenti
enim tibi tunicam, remitte ei et pallium, et ab eo, qui tollit
tua, non repossas, etc. Et cap. 67. idem Irenæus ait, Chri-
stianos, postquam Chrs pacem annuntiavit, et Apostoli ab Hi-
erusalem exeuntes eam docuerunt, secundum prophetiam
Esa. 2. gladios et lanceas bellatorias in aratra fabricasse, et
(NB) jam nescire pugnare, sed percussos et alteram maxilla
præbere. Porro Tertulliani ex Apologet. cap. 21. citatus, et
pag. 87. descriptus locus, ita integrè habet: Ea omnia (miran-
da Christi acta) super Christo Pilatus et ipse jam pro sua con-
scientia Christianus (Cæsari tum Tiberio nunciavit. Sed et Cæ-
sares credidissent super Christo, si aut Cæsares non essent se-
culo necessarii, aut si et Christiani potuissent esse Cæsares.
Et cap. 46. ita loquitur Tertullianus: Christianus nec in pau-
perem superbit. Et si de modestia ceterum, ecce Pythagoras apud
Thyrios, Zeno apud Prienenses grammidem affectant: Chri-
stianus vero (NB) nec adilitatem. etc. Hippas dum civitati
invidias disponit, occiditur; hoc pro suis omni atrocitate
dissipatis nemo unquam Christianus tentavit. Et hic mox
illa verba subiungit: Sed dicet aliquis, etiam de nostris
excedere quosdam à regula (victus) discipline: respondetque:
Desinunt tum Christiani haberi penes nos. Quod iterum à
Christianis notari velim! Idem Tertullianus lib. de Idololat.
c. 17. et 18. Proximè disputationem subortam esse ait, (forte à
Christianis mundana gloriæ jam addictioribus,) an servus
Dei alicujus dignitatis aut potestatis administrationem capi-
at, si ab omni specie Idololatriæ intactum se aut gratia a-
liqua, aut astutia etiam præstare possit: secundum quod
et Joseph et Daniel mundi ab Idololatriæ, et dignitatem et
potestatem.

potestatem
toti
circa
neque
Chr̃m
quod
hinc
tia,
in p
tine
11. E
nist
hujus
dixi
quod
va,
Nan
vus,
secu
mini
tus
Si p
bus
cons
suis
qua
dei
pur
rad
cas
qua
dam
hinc

potestatem administraverunt, in ornamento et purpura extitit. totius Aegypti sive Babylonice: et postquam honorem hunc satis circumscripsisset, ita ut nec Ethnicae superstitionis quippiam, neque iuramentum ullum, neque ulla capitalia iudicia, aut vim Christiano permitteret; (quod adeo clarum est, ut Pamelinus quoque in suis ad hanc Tertulliani verba notis ita scribat. Tum hinc, tum cap. 19. videtur Tertullianus in ea fuisse sententia, Christiano non fuisse licita capitalia iudicia, etiam si in potestate seu Magistratu Constitutus esset. etc. Quo pertinere videtur illud, quod hinc infra lib. de Coron. milit. cap. 11. Et vincula et carcerem, et tormenta et supplicia administrabit.) Imò postquam dæmonia Magistratus esse seculi huius, unius collegii insignia, fasces et purpuras gestare, dixisset: Jam nunc, inquit, quid de Joseph et Daniel argumentaris, scito non semper comparanda esse vetera et nova, rudia et polita, caepta et explicata, servilia et liberalia. Nam illi etiam servi conditione erant: tu vero nullius seculi liberavit, et formam dōminicā agere debebis. Ille dōminus in humilitate et ignobilitate incescit dōmilio incertus etc. vestitu incultus etc. vultu denique et aspectu inglorius etc. Si potestatem quoque nullam nē in suos quidem exerevit, quibus sordido ministerio functus est: si Regem se denique fieri, conscius sui regni refugit: (NB) plenissime dedit formam suis dirigendo omni fastigio et suggestu tam dignitatis quam potestatis. Quis enim magis his usus fuisset quam Dei filius, quales et quanti eum fasces producerent, qualis purpura de humeris ejus floretet, quale aurum de capite radiaret, nisi gloriam seculi alienam et sibi, et suis iudicaret. Igitur quae noluit rejecit, quae rejecit damnavit, quae damnavit, in pompa diaboli deputavit. Non enim damnavit, nisi non sua: alterius autem esse non possent, nisi diaboli, quae Dei non sunt, etc. Et mox Cap. 19. mi-

Ad pag. 81.
De vni gla-
ori bello,
militia, Ma-
gistratus,
post Chri-
stianos etc.
vide sup.

NB.

NB.

NB.

libra

Ad pag. 87.
de usu
gladii,
bello, mi-
litia, ma-
gistratu,
etc. post
Christu
et Aposto-
los ab u-
niversa
primor
seculoru
Ecclesia
in Chri-
stianis
implato.

litiam quoque illicitam esse docens: Quomodo, inquit, (fidelis) bel-
latur, imo quomodo etiam in pace militabit, sine gladio quem do-
minus abstulit? Nam etsi adierant milites ad Iohannem, et
formam observationis acceperant, si etiam Centurio crediderat:
omnem postea militem Dominus in Petro exarmando discinxit.
Similia, ipso quoque Pamelio, prout dictum est, fatente, habet Tex-
tullianus lib. de Coron. Milit. cap. II. ubi ita ait: Credimus ne li-
cere egerare Patrem et matrem, et omnem proximum, quos et
Lex honorari, et post Deum diligere precipit? etc. Licet in gla-
dio conversari, Domino pronunciante: Gladio periturum, qui
gladio fuerit usus? Et praelio operabitur filius pacis, cui nec
litigare conveniet? Et vincula et carcerem, et tormenta,
et supplicia administrabit, nec suarum ultor injuriarum?
Et postquam militiam cum variis semper scandalis et peccatis
necessario conjunctam esse monstrasset, eaque ex parte enu-
merasset, multa adhuc talia ostendi posse, indicaturus: Quan-
ta alia, inquit, in (NB) delictis circumspici possunt castren-
sium munium, (NB) transgressioni interpretanda? moxque
rem quasi conclusurus tandem addit: Ipsum de castris lue-
re in castra tenebrarum nomen deferre, (NB) transgressio est. et.
Ut vel ex his ultimis verbis appareat, Textullianum aliorumque
Veteres, etiam si nonnullos ex Christianis una cum Ethnicis
militasse, mundique res passim administrasse, alicubi, vel
contra objectionem de Christianorum in republica inuti-
litate, vel ad ostendendum Christianorum ad resistendum
vires, si vel bello se adversus persecutores defendere, ali-
osque contra disciplinam suam occidere, quam secundum eam
occidi maluissent, annotent: (Vid. Apologet. Textulliani Cap.
37. et 42.) hos ipsos tamen non mox approbasse, proque veris
Christianis habuisse, sed in transgressorum censum re-
tulisse, adeoque quemadmodum conceptum utero solventes, aut
lanistas, homicidis annumeratos, (de quibus Textullianus Apo-
logeti. cap. 9. et lib. de Idololat. cap. II. agit,) ab Ecclia aruisse.
Porro his Textulliani consona sunt, quae idem Textullianus

lib. de patientia cap. 6. et 7. et lib. de Idololat. cap. 11. et 12. habet. Ad pag. 87.
 ubi et pecuniarum contemptum exemplo Christi inculcat; imò, bo- De usu
 na quoque vendenda esse indicat. Textullianum excipit Clemens gladii, bel-
Alexandrinus, qui postquam in Exhortatoria Orat. ad Gent. lo, militia,
 bella et caedes in Ethnicis taxasset, tandem ita loquitur: Tex- Magistra:
trifica quidem tuba classicum carens congregat milites, et bel- tul, et post
lum denunciat: Chrs autem pacificò modò in fines terrarum Chrm, et
inspirato non congregabit suos milites pacificos? et. Arme- Apostolor
mur pacificè. et. Ita nos Apostolus Eph. 6. ordinat pacificè ab univer:
Clementem sequitur Origenes, qui non tantum, ut Justinus, Te- sa primo:
neus, Textullianus, et alii, Christi doctrinam Mosaicis Sancti- tu seculo:
onibus de bellis et iudiciis capitalibus opponit, hasque per illa rum Ecclē:
Chrsanis nunc illicitam esse docet, Homil. 12. et 15. in Iosuan, sia in Chr:
et lib. 7. Contra Celsum, (ubi et locum Mat. 6. 25. ita intelli- stianis
 posse ait, non esse distendendam animam variis de cibo et cul- impbato.
 tu solitudinibus, sed frugalitati studendum cum fiducia, quò
 deus provisurus sit his, qui necessariis sunt contenti: Sed et
 Christianos sui temporis à bellis, Magistratu, gladio, iudi-
 ciisque capitalibus, prorsus abstinere, ibidem, quemadmodum
 et lib. 8. Cont. Celsum, scribit, imò (quos contra eos notan-
 dum est, qui tum quidem Cæsaribus propter diversum impe-
 riū statum Christianis esse non licuisse concedunt, deinde
 verò difficultatem hanc sublatam forte fuisse contra antiquo-
 rum istorum sententiam vanè augurantur.) Romanos Princi-
 pes, si eos, per hanc Christianorum doctrinam persuasos,
 Christianos fieri contingeret, quemadmodum id Celsus objici-
 erat, nihilominus tunc armis carnalibus pugnatu-
 ros, sed so-
 lis spiritualibus, precibus scilicet et pietatis actibus aliis, sese
 defensuros esse, defensumque à deo iri, et nec vel hostes habitu-
 ros esse, protegente illos Divinā potentiā, respondet. Preca-
 ti, inquit, in Romano Imperio unanimiter, multo plures he-
 stes infestos profligarent, quam Moyses Exod. 14. 14. tum de-
 ricit, ope Divinā impetrata suis suorumque precibus. Et
 mox:

Ad pag. 87.
De usu
gladii, bel-
lico, militia,
Magistra-
tu, etc.
post Chri-
stum et
Apostolos
ab univer-
sa Ecclē-
ia in Chri-
stianis
improbo.

136.

IREXICUM IREX-ICORUM

mox: Romani verò, inquit, si (ut Celsus fingit) populariter crede-
rent, precibus victores ne haberent quidem hostem, protegentes
illos divinā potentia. etc. Libro verò 7. cont. Celsum ait: Chri-
stianorum ritu vivendo non poterant (Judæi) juxta Moysi legem,
vel in hostes servire cædibus, vel (NB) in sententia justa damna-
tos, lapidibus populariter coniectis animadvertere, aut ignis fu-
plicio, etc. Quæ Origenis verba sententiam ejus, in locis ci-
tatis proxime videntur, satis indicant. Ab Origene
transseo ad Cyprianum, qui in Epistola ad Demetriadem
ita loquitur: Quamvis nimis et copiosus noster sit populus,
non tamen adversus violentiam se ulciscitur, patitur. Agmen
tandem Patrum Veterum ante Concilium Nicænum clau-
dat Lactantius, qui lib. 6. de verò cultu disertè ita scribit:
Non enim cum occidere Deus vetat, latrocinari nos tantum pro-
hibet, quos ne per leges quidem publicas licet, sed ea quoque
ne fiant, monet, quæ apud homines pro licitis habentur. Ita
neque (NB) militare justo licebit, cujus militia est in ipsa ju-
stitia; neque verò accusare, quinquam crimine capitali:
quia nihil distat, utrumne ferro, an verbò potius occisio
ipsa prohibetur. Itaque (adit) in hoc Dei præcepto nul-
lam prorsus exceptionem fieri oportet, quin occidere ho-
minem sit semper nefas, quem Deus sanctum animal esse
voluit. Hucusq; Lactantius, cum Christo et Apostolis, to-
taque, ut patuit, antiquitate. Unde quis non vehementer
miretur, imò doleat, tum Patres Nicænos, prout Seldenus
pag. 87. citatus ex Eutychio Patriarcha Alexandrino
refert, defensionem fidei per arma carnalia, Constantino
M. demandasse, adeoque gladii usum contra totam antiqui-
tatem approbasse; (inde enim mox factum quoque est, ut
et Episcopi in ipsis carnalibus bellis Constantino Impera-
tori adhererint, unâq; cum ipso, prout Euseb. lib. 4. de Vita
Constantini Cap. 16. loquitur, et testatur, se (NB) militatu-
ros esse profecti sint, et præterea Romanus Episcopatus
teste Oecrate lib. 7. hist. Eccl. cap. 11. perinde atq; Alexan-
drinus

drinus, (NB) ultra Sacerdotū limites ad externum dominatum
 progressi caperit; quum potius omnino ab his, qui quæ Chri-
 sti sunt, sapiunt; cædes, pugnas, et hujusmodi alia, aliena
 esse debere, ipsemet Socrates Cap. 15. ex occasione facino-
 ris ab Episcopo Alexandrino commissi, recte adhuc cum Hi-
 eronymo et Augustino, alijsq; in indice allegandis, fateatur:
 tum Catholicos quoq; hodiernos, Traditionum aliquin te-
 nacissimos, manifestum illum Patrum antiquissimorū usq;
 ad ipsum Nicæni Concilii tempus consensum prorsus desere-
 re et posthabere? Et an non vel hic quoque impij erroris
 conspiratio, ut cum supra citato Egesippo loquar, satis
 cerhi potest? Emendanda igitur et hæc! adeoque
 ad Mennonitarum moderationem, prout in Collatio in-
 dicabatur nobis necessario tandem erit deveniendum, descen-
 dendumque.

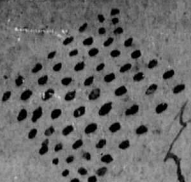
Ad pag 87.
 de usu gla-
 ori, bello,
 militia, Ma-
 gistratu, &c.
 post Chri-
 stum
 et 2os
 ab univer-
 sa primorū
 seculorum
 Ecclesia
 in Christi-
 anis im-
 probato.

T I N I S.

ede:
 es
 Chri:
 em,
 na:
 fu:
 ci:
 m
 us,
 gmes
 lau:
 ibit:
 pro:
 que:
 tra
 ju:
 h:
 cifo
 nul:
 ho:
 esse
 lis, to:
 enter
 enus
 i no
 hino
 antiqui:
 est, ut
 perar
 Vita
 litatu:
 cus
 Alexan:
 drinus

It
tifi
Lan
ha
nisi
me
mi
Sic
qu
Cip
Ecc

inte
etia
lin
nat
cis
Pat
fue
ma
res
ra
re
vix
ut
not

Monitos velim Lectores, ut in Patrum lectione sibi caveant à Pon-
 tificiorū editionibus et interpretationibus, imprimis Antverpianis.
 Nam si hæ bonæ sunt, aliæ certè quævis meliores: et si aliæ malæ,
 hæ peiores sunt. Nec unquam Patres deteriores edunt Romanenses,
 nisi cum se meliores edere putant. Omnium autem fidelissimæ,
 me iudice, sunt Editiones Basilenses, imprimis quæ opera Eras-
 mi prodierunt. Pessimæ sunt Editiones Pontificiæ recentiores. Nam
 Sixtus Senensis Dibl. S. epist. dedicat. ad Pium V. Expurgari, in-
 quit, curasti, Deatissime Pater, omnia Catholicorū Scriptorū, et præ-
 cipue Veterum Patrum Scripta. Christoph. Sandi, in Nucleo Hist.
Eccl. de veterib; Scriptor. Eccliar. pag. 19.

Patrum Scripta non possunt pro fidei regulis recipi; I. Quia non est
 inter ipsos consensus. II. Singuli erroris expertes non fuerunt, universi
 etiam conjunctim, ut partes, ipsi erroribus fuerunt obnoxii; ex partibus
 enim corruptibilibus non nisi tale totum. III. Ex tribus primis à Christo
 nato seculis vix duodecim Auctorum Scripta habemus, eaq̃ multis in lo-
 cis depravata, aut falso iis, quorū nomina præ se ferunt attributa. IV.
 Patres illi, quorū lucubrationes supersunt, fere tantum Græci et Africi
 fuerunt. V. Pauci inter Ecclæ Artifices fuerunt, qui Scriptis aliquid
 mandarunt, præ iis, qui nihil scripserunt. Nec semper ii ceteris melio-
 res fuerunt, sed potius magis contentiosi, et valentiores. VI. Tam obscu-
 ra sunt Scripta Patrum, ut de eorū sequi, non minus, quàm de Scripturæ
 decertetur. VII. Tanta sunt post tria secula Scripta Patrum, ut
 vix una ætas ad perlustrandum sufficeret, maxime cum ignotis linguis
 ut plurimum Scripta sint. Hæc Clar. Mich. R. Alt' observavit in suis
 notis.

Qui confusa Deo sortis est via ut Leo

Calami probatio

Non civis homini contingit

Teste cin flammeo

Qui cito des bis des

O mibi pravi

tot repit si

Jupiter Ermo

SFÎRȘIT

THE END